T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK: AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Feriha DOĞAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ

İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK: AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Feriha DOĞAN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ

İSTANBUL-2020

ÖZET

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK: AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yerinden yönetim birimi olan belediyelerin, kanunlarca belirlenmiş olan altyapı, temizlik, imar, bakım-onarım, çevre düzeni gibi temel hizmetleri bulunmaktadır. Ancak bu temel hizmetlerin yanı sıra belediyelerin görev, sorumluluk ve yetki sınırları içerisinde bulunan bölgede yaşayan yerel halkın sosyal sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara çözümler sunmak, sosyal yaşam kalitesini arttıracak uygulamalara yer vermek de önemli bir sorumluluk alanını oluşturmaktadır. Özellikle yoksullar, yaşlılar, kadınlar, engelliler gibi dezavantajlı grupların yaşadıkları toplumsal dezavantajları ortadan kaldıracak ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacak uygulamalar yerel toplumun gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu türden uygulamalar sosyal belediyecilik adı altında ele alınmaktadır.

Bu çalışmada, sosyal belediyecilik kavramının ve belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesindeki sorumluluklarının sosyal hizmet bakış açısıyla irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda yer verdiği politikalar, yaklaşımlar ve uygulamalar nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama yöntemiyle incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışını benimsemiş olduğunu ve toplumun tüm dezavantajlı kesimlerine yönelik sosyal hizmet yönlü çeşitli uygulamalara yer verdiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Aydın Büyükşehir Belediyesi, Dezavantajlı Bireyler, Sosyal Belediyecilik, Sosyal Hizmet

ABSTRACT

SOCIAL MUNICIPALITY IN TURKEY: AYDIN METROPOLITAN MUNCIPALITY EXAMPLE

As a decentralized government, municipalities have basic services that can be handled as infrastructure, cleaning, zoning, maintenance-repair, and ordering. However, apart from these services, it is also an important area of responsibility to identify the social problems of local people living in the region within the boundaries of duties, responsibilities and authorization of municipalities, to offer solutions to these problems, and to include practices that will increase the quality of social life. Social services, which will eliminate the social disadvantages experienced by disadvantaged groups such as ingidents, elders, women and disabled people and contribute to social development, are important for the development of the local community. These kinds of applications are handled under the name of social municipality.

In this study, it is aimed to examine the concept of social municipality and the responsibilities of municipalities within the framework of social municipality understanding from the perspective of social work. In this context, the policies, approaches and practices that Aydın Metropolitan Municipality has included in line with the understanding of social municipality are analyzed and evaluated through the document scanning method, which is one of the qualitative research methods. Findings obtained as a result of the research revealed that Aydın Metropolitan Municipality adopted social municipality approach and included various social service applications for all disadvantaged sections of the society.

Keywords: Aydın Metropolitan Municipality, Disadvantaged Individuals, Social Municipality, Social Work

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Aydın Büyükşehir Belediyesi özelinde Türkiye'deki sosyal belediyecilik uygulamalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Mesleki çalışmalarımda bana inanan desteğini esirgemeyen çok değerli Aydın Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Evrim KARAKOZ'a ve değerli büyüğüm Önder ÇANKAYA'ya Yatırım İnşaat Daire Başkanı Çağrı ÇAYLAK'a

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgisini, tecrübesini ve dostluğunu hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFİ'ye,

Bilgi ve mesleki tecrübelerini paylaşarak desteğini esirgemeyen Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanı Şenay POLATIR'a; Aydın Büyükşehir Sosyal Hizmetler Şube Müdürü Refik TAŞKIR'a ,desteğini ve dostluğunu her zaman yanımda hissettiğim Kurum Müdürüm Demet SAĞLAM'a

Bugüne kadar maddi ve manevi yönden beni sürekli destekleyen, Tez konumu seçmemde bana ilham olan ve her zaman yanımda olduğunu hissettiğim rahmetli Babam Bostan DOĞAN'a,

Aldığım her kararda yanımda olan sevgisi ve duasıyla güç bulduğum annem Güllü DOĞAN'a

Hayatımın zorlu görünen her anını kolaylaştıran muhteşem sabrıyla, varlığıyla güç bulduğum, tez süresince desteğini, samimiyetini esirgemeyen çok değerli ablam Sevim DOĞAN'a

Varlığıyla ve güler yüzüyle motivasyonumu artıran, yaşama sevincim yeğenim Zara Van ZWAMMEN'A

Sonsuz Teşekkürlerimi Sunarım.

Feriha DOĞAN

BEYAN FORMU

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, tarafımdan üretildiğini ve Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna göre yazıldığını beyan ederim.

Tarih

Feriha DOĞAN

İmzası

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **ii**

TEŞEKKÜR ..... **iii**

BEYAN FORMU ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

TABLOLAR DİZİNİ ..... **vii**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **viii**

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **ix**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Araştırmanın Amacı 3

2. GENEL BİLGİLER **4**

2.1. Yerel Yönetim Kavramı 4

2.2. Yerel Yönetimin Özellikleri 9

2.3. Yerel Yönetimin Türkiye'deki Gelişimi 11

2.4. Yerel Yönetim Türleri 13

2.4.1. Siyasal Yerinden Yönetim 14

2.4.2. İdari Yerinden Yönetim 14

2.5. Türkiye'de Yerel Yönetim Kuruluşları 16

2.5.1. İl Özel İdareleri 17

2.5.2. Köyler 19

2.5.3. Belediyeler 21

2.5.3.1. Belediyelerin Organları 25

2.5.3.2. Belediyelerin Görevleri, Sorumlulukları ve Yetkileri 26

2.5.4. Büyükşehir Belediyeleri 27

2.5.4.1. Büyükşehir Belediyelerinin Organları 29

2.5.4.2. Büyükşehir Belediyelerinin Görevleri, Sorumlulukları ve Yetkileri 29

2.6. Sosyal Belediyecilik Kavramı 30
2.7. Sosyal Belediyeciliğin Gelişim Süreci 36
2.8. Sosyal Belediyeciliğin Yasal Çerçevesi 38
2.9. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları 40
2.9.1. Sosyal Çözülme 40
2.9.2. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon 41
2.9.3. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme 42
2.9.4. Yardım Etme, Gözetme (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma) 42
2.9.5. Yatırım 43
2.10. Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yapılan Sosyal Hizmet Uygulamaları 43
2.10.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar 44
2.10.2. Çocuklara ve Gençlere Yönelik Uygulamalar 45
2.10.3. Yoksullara Yönelik Uygulamalar 46
2.10.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar 47
2.10.5. Engellilere Yönelik Uygulamalar 48
2.11. Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar 49
3. GEREÇ VE YÖNTEM 52
3.1. Araştırmanın Modeli 52
3.1.1. Verilerin Seçilmesi 53
3.1.2. Verilerin Analizi 53
3.2. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği 53
3.3. Araştırmanın Etik Yaklaşımı 54
3.4 Araştırmanın Sınırlılıkları 55
4. BULGULAR 56
4.1. Aydın İline İlişkin Bilgiler 56
4.1.1. Coğrafi Yapısı 56
4.1.2. Nüfus Yapısı 57

4.2. Aydın Büyükşehir Belediyesine İlişkin Bilgiler 59
4.2.1. Teşkilatlanma Süreci ve Teşkilat Yapısı 59
4.2.2. Vizyon ve Misyonu 60
4.3.Aydın Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yürütülen Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri 64
4.3.1. Belediyenin Kadınlara Yönelik Uygulamaları 64
4.3.2. Belediyenin Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamaları 66
4.3.3. Belediyenin Yoksullara Yönelik Uygulamaları 68
4.3.4. Belediyenin Yaşlılara Yönelik Uygulamaları 72
4.3.5. Belediyenin Engellilere Yönelik Uygulamaları 75
5. TARTIŞMA ve SONUÇ 82
KAYNAKLAR 88

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1: Yerinden Yönetim Türleri.....15
Tablo 2: Belediyelerin Evrensel Özelikleri ve Türk Belediyelerinin Özellikleri.....22
Tablo 3: Büyükşehir Belediyesi Modelinin Dönemlendirilmesi.....28
Tablo 4: Büyükşehir Belediyelerinin Yasal Dayanağı ve Kuruluş Tarihleri.....29
Tablo 5: Sosyal Belediyeciliğin Karşı Karşıya Kaldığı Sorunlar.....50
Tablo 6: Aydın İli Nüfusunun Yaş Grupları Bakımından Dağılımı.....57
Tablo 7: Aydın İlçeleri 2019 Yılı Nüfus Verileri.....58
Tablo 8: Aydın Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarına Göre 2015 Yılında Sunulan Sosyal Hizmetler.....76
Tablo 9: Aydın Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarına Göre 2016-2017 Yıllarında Sunulan Sosyal Hizmetler.....78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1: Türkiye İdari Teşkilatı..... 5
Şekil 2: Türkiye'de Yerel Yönetim Kuruluşları.....17
Şekil 3: Belediyenin Organları.....26
Şekil 4: Aydın İl Haritası.....56
Şekil 5: Aydın İlinin Sosyo-Ekonomik Statü Göstergeleri.....59
Şekil 6: Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Teşkilat Yapısı.....61
Şekil 7: Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Temel Değerleri.....62
Şekil 8: Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik Amaç ve Hedefleri.....63
Şekil 9: Emekçi Kadınlar Temalı Yarışma.....65
Şekil 10: Kadına Şiddet Temalı Yarışma.....65
Şekil 11: Tiyatro Atölyesinde Tiyatro Eğitimi.....66
Şekil 12: Çocuklara Yönelik Sosyal Etkinlikler.....68
Şekil 13: AYBA Hizmet Aracı Yemek Dağıtımı.....69

Şekil 14: Ramazan İftar Sofraları 70
Şekil 15: Halk Ekmek Hizmeti 71
Şekil 16: Ege Et Şubesi 72
Şekil 17: Yaşlı Barınma Evleri 74
Şekil 18: Alzheimer Merkezi 75

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB : Avrupa Birliği

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

BM : Birleşmiş Milletler

GEKA: Güney Ege Kalkınma Ajansı

IULA : Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

MD : Madde

SPK : Sermaye Piyasası Kurulu

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TMO : Türkiye Malzeme Ofisi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Türkiye'de devletin işlerliğinin ve devamlılığının sağlanması, toplumsal düzenin tesis edilmesi, vatandaşlara hizmetlerin etkin bir biçimde ulaştırılması hususunda sürdürülebilirliğin sağlanması bakımından merkezi yönetimin yanında yerinden yönetim de (adem-i merkeziyet, desentralizasyon) önemli hizmet kurumunu oluşturmaktadır. Türkiye, üniter devlet anlayışını taşıyan bir ülke olarak yerinden yönetimi içeren bir yönetim anlayışı çerçevesinde yönetimleri, anayasal düzlemde merkezi ve yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayırmıştır.

Yerel yönetimler, *"Ülke sınırları içindeki kasaba, ilçe, şehir gibi oluşumların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla belirli bir hukuki düzende oluşturulmuş anayasal kuruluşlar"* olarak tanımlanmaktadır (Nadaroğlu, 2001: 3). Halkın yerel düzeyde temsil edilmesine ve ihtiyaçları doğrultusunda hizmet sunulmasına yönelik bu oluşum, halka en yakın hizmet birimi olarak tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de vazgeçilmez öneme sahip yönetim birimlerini oluşturmaktadır.

Türkiye'de yerel yönetimler anayasal olarak 1) il özel idaresi, 2) belediye ve 3) köy olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bu ayrım içerisinde belediyeler, yerel yönetim kavramı anıldığında ilk akla gelen birimdir. Yerel yönetimler içinde belediyeler, yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması hususunda önemli görev ve sorumluluklar almaktadır. Kanunen 750.000'den daha fazla nüfusa sahip bulunan illerin belediyeleri ise büyükşehir belediyesi olarak kabul edilmektedir.

Büyük ölçekli yerleşim birimlerinin nüfuslarının hızlı bir biçimde artış göstermesi ve yerleşim düzenlerinin yayılmış, plansız ve dağınık bir biçimde gelişim göstermektedir. Bu durumun bir neticesi olarak Büyükşehir yönetimi, süregelen yönetim sistemlerinin dışında ihtiyaçlara daha uygun yönetim ve planlama usulleri ile ve kanunlar vasıtasıyla oluşturulan belediye biçimi anlamını taşıyan özel bir yönetim modelidir. (Bozkurt vd., 2014: 49). Belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin altyapı, kanalizasyon, temizlik, imar, ulaştırma gibi temel hizmetlerinin yanı sıra yoksulluk, istihdam, sağlık, eğitim, sosyal yardım gibi yerel halkın sosyal yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik bir takım sosyal içerikli hizmetleri de

yerine getirmesi gerekmektedir. Sosyal politikaların ve hizmetlerin yerine getirilmesinde esas sorumluluk sahibi olan merkezi yönetimin yanı sıra belediyelerin bu konuda *393 Sayılı Belediye Kanunu* ve *5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu* çerçevesinde önemli roller aldıkları ve merkezi yönetimin sosyal hizmetlerini destekledikleri görülmektedir.

Belediyelerin sosyal hizmetlere yönelik uygulamalarının kurumsallaşmaya ve yaygınlaşmaya başlaması 1970'li yıllara tekabül etmektedir. Bu dönemlerde belediyeler, kooperatifler, şirketler, birlikler, sivil toplum örgütleri, sendikalar, meslek odaları gibi kurum ve kuruluşların da katılımının sağlandığı bir sosyal belediyecilik anlayışına sahip olmaya başlamışladır (Kesgin, 2008: 97). 1990'lı yıllara bakıldığında sosyal belediyecilik uygulamaları hız kazandığı görülmektedir. Önceki dönemlere kıyasla gelir artışı sağlamış olan belediyeler, bir taraftan eğitim düzeyi artan, kentsel ve sosyal hizmetlere ilişkin talepleri yoğunlaşan ve çeşitlenen nüfusun; diğer taraftan da göçler sonucunda kentlere gelmiş olan bu gittikçe yoksullaşan kitlelerin gereksinimlerini karşılamak için sosyal hizmeti merkezine alan politikalara daha fazla yer vermeye başlamışlardır. İlk zamanlarda ihtiyaç sahibi bireylere sıcak yemek, giysi, kuru gıda biçimlerinde ele alınmış olan sosyal yardımlar, 1990'lı yıllar itibariyle tür, nitelik ve kapsam bakımından genişlemeye başlamış ve belediyenin farklı birimleri tarafından temin edilir hale gelmiştir. Huzurevleri, engelli ve rehabilitasyon merkezleri, kadın konukevleri, çocuk sığınma evlerinin ve sağlık merkezlerinin kurulması ve mesleki, teknik becerilerin kazandırılmasına yönelik kursların, eğitimlerin düzenlenmesi gibi birçok sosyal hizmet belediyelerin temel hizmetleri arasında yer bulmuştur (Ersöz, 2006: 148-149, Keleş, 2008: 41-42; Pektaş, 2010: 13).

Sosyal belediyecilik kapsamında verilen hizmetlerden bazıları; kimsesiz bireylerin, evsizlerin, sokakta yaşayan çocukların, şiddete uğramış ve/veya muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak, anne babasız çocuklar için yuvalar ve kreşler yapmak, yaşlılara huzurevi hizmeti sağlamak, sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri açarak tıbbi hususlarda destek sağlamak, hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhane hizmeti sağlamak, kültür, sanat ve spor tesisleri açmak, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini her mahallenin ulaşabileceği şekilde yaygınlaştırmak, fakir ve muhtaç kimselere yönelik aş evleri kurmak, engelliler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı teknik düzen sağlamak, bireylerin kişisel ve ekonomik gelişimine katkı amacıyla beceri ve meslek edindirme kursları açmak, park-bahçeler ve piknik alanlarını güzelleştirerek yaygınlaştırmak, doğayı koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek, iş kuracak kadın ve genç girişimcilere yönelik rehberlik

hizmetleri sağlamak, makine ve ekipman desteği sağlamak, tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak, gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak, toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek ve gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumla birada olmalarını sağlayacak merkezleri hizmete açmaktır (Öz ve Yıldırımalp, 2009: 458; Berkün, 2017: 588).

Özellikle son dönemlerde sosyal belediyecilik anlayışı adı altında ele alınan sosyal hizmetler daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Belediyelerin bu kapsamda yerel topluma sosyal hizmetlerin sunulmasında önemli görevler ve sorumluluklar aldıkları görülmektedir. Bu anlamda merkezi yönetimin sosyal politikaları ve uygulamalarına ek olarak belediyeler, yerel toplumun sosyal yaşamının iyileştirilmesine ilişkin sosyal çözülme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon, mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme, yardım etme, gözetme, yatırım, sosyal yardımlaşma ve dayanışma temel fonksiyonları çerçevesinde toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik sosyal hizmetler sunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Toplumun dezavantajlı kesimleri olarak değerlendirilen birey ve gruplar genel olarak; kadınlar, çocuklar, gençler, işsizler, yoksullar, yaşlılar ve engelliler olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyelerin uygulamaları genel olarak bu grupların tespit edilmesi, izlenmesi ve desteklenmesi yönünde olmaktadır. Bu araştırmada temel amaç, doküman tarama yöntemi kullanılarak, dezavantajlı gruplar çerçevesinde Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yer verdiği uygulamaları incelemek, değerlendirmek ve yorumlamaktır. Bu kapsamda Aydın ili çerçevesinde sosyal belediyecilik anlayışının yayılımı, uygulamaların etkinliği ve yaygın faydalarının incelenerek literatüre katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda yerel yönetimler, yerel yönetimler içinde belediyeler ve büyükşehir belediyeleri hakkında bilgiler verilmiş, sosyal belediyeciliğin kavramsal çerçevesi irdelenmiş ve sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin bir betimsel analize yer verilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yerel Yönetim Kavramı

Ülkelerin yönetiminde farklı düzeylerde olmakla birlikte, merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere temelde iki sistem uygulanmakta olduğu görülmektedir. Buna ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nda *"İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır"* (madde 123) hükmü yer almaktadır (Demir ve Karakütük, 2003: 66). Yerel yönetimler, ulusal anayasa (Brezilya, Danimarka, Fransa, Hindistan, İtalya, Japonya, İsveç) eyalet anayasası (Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri), üst düzey bir merkezi hükümet (Yeni Zelanda, İngiltere), bölgesel veya eyalet mevzuatları (Kanada, Pakistan) veya başkanlık emri (Çin) gibi (Shah ve Shah, 2006: 1) birçok şekilde yürürlük kazanabilmektedir. Türkiye'de ise adı geçen anayasa maddesi tarafından anayasal bir düzenleme ile yürürlük kazanmış bir yönetim sistemi bulunmaktadır.

Merkezi yönetim ile bütün bir ülke ölçeğinde hizmetlerin yerine getirilmesinin oldukça zor olmasından dolayı başkent dışında tüm ülkeye yayılmış ve yerelden hizmet sunabilecek bir yönetim sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Yerinden yönetim ya da yerel yönetim şeklinde ele alınan bu yönetim şekli, devlet yönetiminin merkezi idare üzerinden yerel yönetim bölgelerinde yürütülmesine imkân tanımaktadır (Erkan, 2014: 7).

Türkiye'de toplumsal düzenin ve devlet işlerliğinin devamlılığını sağlamak ve çeşitli hizmetlerin vatandaşlara daha hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasını sağlamak amacıyla kamunun yönetimi, merkezi yönetim ve yerel yönetim olarak iki kapsama ayrılmış durumdadır. Merkezi yönetimin organları temel olarak cumhurbaşkanlığından başlamak suretiyle bakanlıklar, yardımcı ve bağlı kuruluşlardan oluşmaktadır. Yerel yönetimlerse il özel idaresi, belediye ve köyden teşekkül etmektedir (Ertaş, 2016: 87). Türkiye'nin idari teşkilatı ve yerel yönetimlerin bu teşkilatlanma içerisindeki yerine ilişkin bir özet Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Türkiye İdari Teşkilatı (Özer, 2019: 2)

Türkiye, üniter devlet anlayışına sahip bir ülke olduğundan yerel yönetimleri içeren bir idari yönetim anlayışını benimsemiş durumdadır. Bu sistem içerisinde yerel yönetim sistemi, yer bakımından yönetimler ve hizmet bakımından yönetimler olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Belirli hizmetlerin merkezi yönetimden özerk kurumlara aktarılması, hizmet yönünden yerel yönetim anlayışı olarak ifade edilmektedir. Bu yönetim anlayışına göre merkezi yönetimin hizmet sorumluluğunu hafifleterek, verilen hizmetlerin uzmanlaşmış birimler tarafından yerine getirilmesi benimsenmiştir. Yer yönünden yönetim ise bazı yönetsel görevlerin, merkezi yönetimden bağımsız olarak, yerel yöneticilerin seçimle iş başına geldiği ve belirli bir coğrafi alanla sınırlanmış olan yönetim anlayışını ifade etmektedir (Eryılmaz, 2011: 98-99).

1982 Anayasası yerel yönetimleri idari ve mali açıdan özerkliğe haiz yönetimler olarak tanımlamış olsa da, bu yönetimlerin yerine getirdiği görevlerde merkezi yönetimin kaynağını yine Anayasa'dan alan vesayet denetimi yetkisi bulunmaktadır. Bunun amacı, yerel yönetim eylemlerinin merkezi yönetimin bütünlüğü ilkesine uygun olarak tüm vatandaşlar için eşit bir biçimde yürütülmesi ve kamu yönetiminde birliğin sağlanmasıdır (Köksal, 1998: 45). Diğer yandan yerel yönetimler, kamu maliyesinin üç ana fonksiyonunu oluşturan ekonomik dengenin tesis edilmesi, gelir dağılımının ve kamu hizmetlerinin icra edilmesi fonksiyonları bakımından kamu politikalarının bir parçasıdır. Yerel yönetimler, devlet tarafından yerine getirilen gelir dağılımı, eğitim, sağlık, konut gibi temel bazı sosyal politikaların bölgesel seviyede tesis edilmesinde ve yerel halkın refahının arttırılmasında görev almaktadır (Ersöz, 2008: 761). Bu anlamda merkezi yönetim ile yerel yönetim devlet idaresinin birbirini tamamlayan ve bir bütünlük teşkil eden iki unsunu oluşturmaktadır (Ertaş, 2016: 87).

Merkezi yönetim ve yerel yönetim birimleri arasında bazı yetki ve görevlerin devredilmesi konusundaki gereklilik, merkezi yönetim ve yerel yönetimin esas olarak karşılıklı bir etkileşim içinde bulunduklarını ortaya koymaktadır. Başka bir bakımdan "Merkezden yönetim ile yerinden yönetim, birbirlerinin karşıtı olan ve birbirlerinin yetersiz yönlerini tamamlamaya uğraşan yönetim şekilleridir. Her iki yönetimin de güçlü ve yetersiz kaldığı durumlar bulunmaktadır. Birinin güçsüz olduğu yönler, diğerinin güçlü olduğu yönlerini oluşturmaktadır" (Keleş, 1992: 15). Bu anlamda karşılıklı olarak bu iki yapının güçsüz yönlerini tamamlamaları ve hizmetlerin devamlılığı bakımından bir bütün oluşturmaları sebebiyle merkezi yönetim ve yerel yönetimler, kendi başlarına eşit bir biçimde uygulanmasından ziyade eklektik olarak ele alınan iki yönetim şeklinin her ikisinden de istifade edilmektedir (Güneş, 1996: 86).

Yerel yönetim, "Ülke sınırları içinde bulunan kasaba, ilçe, şehir gibi zümrelerin ortak ve mahalli ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla belirli bir hukuki sisteme bağlı bir biçimde oluşturulmuş olan anayasal kuruluşlardır" şeklinde tanımlanmaktadır (Nadaroğlu, 2001: 3). Yerel yönetim, devletin alt birimlerini oluşturmakta, bölgesel olarak sınırlı sayıda kamusal politika belirleme yetkisine haiz olan kamu kuruluşudur (Koçak, 2013: 18).

Daha geniş tanımıyla yerel yönetimler, sınırları belirli bir bölgede yaşamakta olan yerel toplumun ortak ihtiyaçlarını etkin bir şekilde yanıtlamak amacıyla kurulan, geliri, bütçesi ve personeli bulunan, görev ve sorumlulukları kanunda belirtilmiş olan (Batal ve Tuğlu, 2018: 191-192), yerel halkın seçmiş olduğu organlar tarafından yönetilen ve bu doğrultuda kamu hizmeti veren toplumsal, yönetsel ve siyasal kurumlardır (Ulusoy ve Akdemir, 2002). Varlık sebepleri toplumun desteğini ve güvenini tesis ederek ve onların ihtiyaç, istek ve önerileri doğrultusunda demokratik ve katılımcı bir biçimde hizmet vermektir (Nadaroğlu, 1986; Henden ve Henden, 2005: 50).

Yerinden yönetimin türleri ve örgütlenişi birçok farklı şekilde olabilmektedir. Ancak, bu yönetim organının belirli bir düzeyde merkezi yönetimden özerk olması ve iktidarın kolay bir biçimde elinden alınmaması için bir dizi ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütleri şöyle sıralamak mümkündür (Kalko, 2010: 14):

- *"Yerel meclise temsilci seçimi doğrudan olmalı,*
- *Yerel yürütme erki, seçilmiş meclise karşı sorumlu olmalı,*
- *Yerel bölgenin yönetimi, yürütme erkinin sorumluluğunda olmalı,*
- *Yerel birimin yetkileri açık bir şekilde belirlenmelidir ve yargı yorumuna açık olmalı,*
- *Yerel birim icraatlarının mali kaynağını sağlayabilecek yeterlilikte yetkiler ile donatılmış olmalıdır."*

Yerelleşme, merkez yönetimin bürokratik süreçlerinde işlevsizleşen hizmet noktalarının etkin hale getirilmesi, bürokrasinin rolünün azaltılması, hizmetin yerinden üretilmesi ve kararların yerinden alınması amacıyla uygulanmaktadır. Merkezi yönetimin taşıdığı sorumlulukları azaltma amacında olan yerel yönetimler, görevlerin icra edilmesinde kamu haricindeki örgütlenmelerin katılımı noktasında da serbestlik sahibidir (Kovancılar vd., 2007: 93-94).

Yerel yönetimler küçük yerleşim birimlerinden başlamak suretiyle kurulduğu için en küçük teşkilatlara kadar kendisini yönetebilecek ve katılım sağlayabilecek bir yapıya sahip bulunmaktadır. Temsili demokrasi yoluyla en ücra yerleşim birimlerine kadar yerel topluma demokrasiyi aşılamaktadır (Güneş, 1996: 87). Halkın katılımı ile oluştuklarından günlük kararları üreten ve uygulamayı gerçekleştiren yerel yönetim organlarının, halkın oyları sonucunda işbaşına gelmeleri halkın demokrasiye katılımını arttırmaktadır (Gökçe, 1999: 57). Bu bakımdan yerel yönetimler demokrasi anlayışının da kaçınılmaz bir gereği olarak görülmektedir. Vatandaşların yaşam şartlarıyla ilgili alınan kararlara katılım göstermesi, toplumsal gelişimin hız kazanması hususunda bilgi ve becerilerini seferber edebilmesi, demokrasinin temelini teşkil etmektedir (Köse, 2004: 5; Acar ve Kitapcı, 2009: 86). Diğer yandan, demokratik yönetimlerin temelinde, halkın karar alma mekanizmasında söz sahibi olması için hizmetlerin halka en yakın olan birimler tarafından sunulması bulunmaktadır. Yerel yönetimler, merkezi yönetimin gücünün sınırlanması açısından da önem taşımaktadır. Yalnızca merkezi yönetimin hâkim olduğu sistemde halkın yönetime katılımı zorlaşarak demokrasi sekteye uğrayabilmektedir (Korkmaz, 2017: 454-455). Bu anlamda, bölge sakinlerinin yerel yönetişim konularına katılım göstermesi, karar alma ve yerel politikaların uygulanmasını demokratikleşmede kilit önem taşımaktadır (Taurai vd., 2016: 573). Yerel yönetimler, çoğunluk ilkesini uygulamaya koyabilmeleri, halka en yakın hizmet birimleri olma özelliği taşımaları, yerel yöneticilerin hem danışma konusuna önem vermeleri hem de yerel topluma hesap vermeye ilişkin sorumluluklar gibi demokrasinin özünü temsil eden ilkeleri daha kolay bir biçimde gerçekleştirmeye elverişli olmalarından ötürü yerel demokrasinin gelişimi açısından önemli görülmektedir (Yaylı ve Pustu, 2008: 135; Belli, 2015: 71).

Yerel yönetimlerin demokratikleşme hususunda taşıdıkları önem ve gereği vurgulayan liberal teorinin öncülerinden John Stuart Mill *"Halk vergi ödüyorsa, ulusal seviyede olduğu kadar yerel seviyede de söz hakkı olmalıdır"* şeklinde bir düşünceyi savunarak ve yerel toplumun yönetime katılımıyla birlikte yönetimin daha etkin bir duruma geleceğini ileri sürmüştür (Akdoğan, 2008: 11). Inman ve Rubinfeld (1997) de yerel yönetimlerin sosyal sermayeyi arttırmakla beraber halkın siyasi katılımını kuvvetlendirdiğini ve yönetimlerin hesap verebilir olma yükümlülüğünün arttırıldığını öne sürmüştür (Acar ve Kitapcı, 2009: 89). Chikerema'ya (2013: 88) göre ise yerel yönetimin mevcudiyeti her zaman demokratikleşme ve karar alma sürecine kitlesel katılımın yoğunlaştırılması sürecinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır.

Merkezi yönetimlerin mevcudiyeti ve etkin bir biçimde rol almasıyla beraber, kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılması, yerel demokrasinin kuvvetlendirilmesi, katılım ve temsilin tesis edilmesi, yerel halkın gereksinimlerine daha etkili biçimde karşılık verilmesi, merkezi idarenin sorumluluk yüklerinin azaltılması suretiyle daha etkin ve verimli hizmet sunacak duruma gelmesi mümkün olabilmektedir (Memişoğlu, 2006: 25; Berk, 2010: 54).

2.2. Yerel Yönetimin Özellikleri

Yerel yönetimlerin, bütün ülkelerde kamu yönetiminin önemli bir bileşenini oluşturduğu kabul edilmektedir. Bir ülkede yerel yönetimler, yerel hizmetlerde etkinliği ve verimliliği tesis etmede vazgeçilmez kurumlar olarak ele alınmaktadır (Yılmaz, 2019: 15). Yerel yönetimlerin kaynak kullanımında etkinliği ve rasyonelliği sağlamakta olup özgürlük, yönetime katılım ve verimlilik değerlerini taşımaktadır (Atar, 2018: 9). Günümüzde ülkelerin yönetim sistemleri içinde yerel yönetimlerin aldıkları roller ve görevler artmaktadır. Toplumsal, ekonomik ve politik etkileşimlerin ve yapıların hızlı bir biçimde dönüşümü, gün geçtikçe yerel yönetimlere birbirinden farklı fonksiyonlar yüklemektedir (Güneş, 1996: 83). Böyle bir ortamda yerel yönetimler, tüm ülkelerde devlet yönetiminin hayati ve zaruri birimleridir. Bir taraftan yerel vatandaşların gündelik hayata ilişkin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik temizlik, ulaşım, kanalizasyon gibi hizmetleri yerine getirirken, diğer yandan ülkenin kalkınması bakımından önem arz eden eğitim, sağlık, altyapı gibi birçok önem taşıyan görevleri de üstlenmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2009: 260).

Yerel yönetimler yalnızca bu hizmetleri yerine getiren kuruluşlar değil, aynı zamanda bu hizmetleri belirli toplumsal, yerel ya da siyasal önceliklere göre icra eden kuruluşlardır. Bu sebeple çeşitli bölgelerdeki yerel yönetimlerin hizmetleri çeşitlilik göstermektedir. Bu durum, bölgenin yerel özelliklerinin farklılığından ve gücünü yerel halktan almasından ileri gelmektedir (Arıkboğa, 2008: 157).

Yerel yönetimler, yerel yönetişim için temel kurumsal yapı taşı olmakla birlikte, daha geniş yönetişim alanı içerisinde kamu mal ve hizmetlerinin vatandaşlara sunulduğu ve vatandaşların çıkarlarını dile getirebildiği bir dizi devlet ve devlet dışı kurum, mekanizma ve süreci içermekte ve bölgesel toplumların ihtiyaçlarına, farklılıklarına aracılık ederek yetki ve yükümlülüklerini yerine getirmektedirler (Wilde vd., 2009: 5). Ancak, yerel yönetimlerin bu görev ve yükümlülükleri, yer, konu ve şekil bakımından sınırlandırılmış durumdadır. Yer yönünden sınırlandırılması, kurulmuş oldukları coğrafi sınırlar içerisinde yetkilerini

kullanabilmeleri ve çalışma yapabilmelerinden ileri gelmektedir. Konu bakımından sınırlandırılması, hangi görevlerin yerel yönetimler tarafından yapılabileceğine ilişkindir. Biçim bakımından sınırlandırılması ise görevlerin icrasında kanunlara, kurallara, usul ve formalitelere uymakla yükümlü olmalarından ileri gelmektedir (Tortop vd., 2006: 49). Bunun yanı sıra yerel yönetimler, kanunlarca belirtilmiş olan sınırlar haricinde yerel özerklik ve yerinden yönetim prensibi içerisinde merkezi yönetimden özerk bir biçimde hareket etme yetki ve kapasitesine sahip bulunmaktadır (Güven, 2014: 55; Güven vd., 2017: 191). Yerinden yönetim, merkezi yönetimin aksine, yerel halka sunulan idari ve teknik hizmetlerin bir merkezden veya tek elden yürütülmesi yerine, merkezi yönetim organlarının ve merkezi hiyerarşinin dışında bulunan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesi temeline dayanmaktadır (Günday, 2003: 61). Dolayısıyla yerel nitelik taşıyan kamu hizmetlerine yönelik kararların da merkezi yönetimden bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip idareciler tarafından alınmasını içermektedir (Türkoğlu, 2009: 10).

Yerel yönetimin amaçları, görevleri, sorumlulukları ve özerklikleriyle ilgili olarak Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) dökümanlarında bulunan ve Türkiye'nin de kabul etmiş olduğu temel nitelikler (Ersöz, 2011: 58) ve genel özellikler şu şekilde sıralanmaktadır (Gözübüyük, 1994: 101; Yiğit, 2008: 6-7; Kaman, 2017: 20):

- Yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri bulunmaktadır.
- Yerinden yönetim ilkesin doğrultusunda kurulmuşlardır.
- Tüm karar organları seçimler sonucunda göreve gelmektedir.
- Merkezi idarenin, yerel yönetimler üzerinde yalnızca vesayet yetkisi bulunmaktadır.
- Yerel yönetimlere, sorumluluğu üstlenmiş oldukları görevleri icra edebilmeleri için gelir yaratıcı kaynaklar sağlanmaktadır.
- Yerel yönetimler, Bakanlar Kurulu'nun izni ile kendi arasında birlikler kurabilme olanağına sahip bulunmaktadır (Gözübüyük, 2006: 114-115).
- Yerel yönetimler, kanunen kendi görev alanı içindedir ve başka bir yönetim birimine bırakılmamış tüm işleri yapabilmektedir (Keleş, 1999: 12).

2.3. Yerel Yönetimin Türkiye'deki Gelişimi

Yerel yönetimlerin, günümüzdeki niteliklerine haiz olmamakla birlikte ilk olarak merkezi otoritenin sahip olduğu yetkilerin bir bölümünü yerel otoritelere devretmesi ihtiyacı ve yerel halkların bazı haklardan faydalanma olanağının tanınmış olmasının bir sonucu olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Eski dönemlerde yerel yönetimlerin gelişiminde, hükümdarların kendisine bağlı olan bölgelerin artış göstermesinin bir neticesi olarak denetimi altında bulunan bölgelerin genişlemesiyle otoritenin her yerde geçerli olmasını sağlayacak bir yapıya ihtiyaç duymaları etkili olmuştur (Gökbayrak, 2003: 68).

Yerel yönetimlerin tam olarak ortaya çıkış zamanı hususunda kesin bilgi bulunmamakla beraber, 11 veya 12. yüzyıllarda Batı Avrupa'da ortaya çıktığına dair genel bir görüş birliği bulunmaktadır. Roma İmparatorluğu çağında özerk yönetim niteliğine haiz 'municipe' ve Antik Yunan döneminde toplum yaşamı içerisinde en gelişmiş örgütsel yapı olarak kabul edilen 'polis' uygulamaları yerel yönetimler konusunda gösterilen ilk örneklerdir. Komünlerin ortaya çıkmasıyla beraber yerel yönetimlerin önemi giderek artmıştır (Akyol, 2012: 5). Özellikle gelişmiş ülkelerde refah devleti kavramının genişlemesiyle beraber, yerel yönetimlerin sosyal politikalar ve sosyal refah hizmetlerini vermesindeki pay İkinci Dünya Savaşının ardından artış göstermiştir. Bu dönemi izleyen yıllarda ve özellikle 1945-1975 yılları arasında pek çok ülkede yerel yönetimler altın dönem olarak anılan bir dönem içerisine girmişlerdir (Ersöz, 2010: 134).

Türkiye'nin tarihsel sürecinde ise yerel yönetimlerin köklü bir geçmişi olduğunu belirtmek mümkün görülmemektedir. Çünkü Tanzimat'ın ilan edilmesine kadar ülke tarihin içinde modern bağlamda bir yerel yönetim geleneği olduğunu öne sürmek zordur (Çiçek, 2014: 55-56). Türkiye'de modern anlamda yerel yönetim sistemine geçiş ancak 19. yüzyılın ortalarında olmuştur. Belediye örgütünün ilk prototipi 1855 yılında, il ölçeğinde ilk yerel yönetim denemesi ise 1864 yılında olmuştur. 1913 yılında yerel yönetim örgütleri yasal anlamda düzenlenmiş, ancak 1930 yılında belediyeler yasal zemin bulmuşlardır. Kentleşmenin artmasıyla beraber belediyelerin önemi artmış ve önemli ölçüde dönüşüm gerçekleştirmişlerdir (Arıkboğa, 2008: 3). Türkiye'de köyler dışında kalan yerel yönetim birimlerinin temelleri Batı'daki örnekler esas alınarak idari reformların yapılmaya başlandığı Tanzimat devrine kadar dayanmaktadır. Belediyelerin ve özel idarelerin kuruluşlarında Fransa başta olmak üzere Batıda uygulanan modeller etkili olmuştur. Köy idarelerini ise Osmanlı Devleti'nden günümüze eski bir geleneğin devamı niteliğinde değerlendirmek mümkün

görülmektedir (Arslan, 2005: 192; Güven Karakaya, 2019: 46). Osmanlı İmparatorluğu'nda yerel yönetimlerin kuruluşu 1855 tarihinde İstanbul'da kurulan Belediye İdaresi ve 1864 tarihinde kurulan Vilayet Teşkilatı'nda yerel meclislere olanak tanınması, bazı yerel görevleri görüşmeye ilişkin yetkiler verilmesiyle başlamıştır (Gözübüyük, 1967: 2). Bu süreçte belediyelerin başına kimlerin atanacağı ve görevlerinin ne olacağı gibi konular gündeme gelmiş ve belediyenin başına merkezi yönetimce atanacak olan bir şehremini ve yine atma yoluyla gelecek bir şehir meclisinin bulunması kararlaştırılmıştır. Şehremanetine yol, kaldırım yapılması ve onarılması, gerekli temizlik faaliyetlerinin sürdürülmesi, çarşının, pazarın ve esnafın kalite, fiyatlar, ölçü ve tartı bakımından denetimi, devlet adına vergilerin toplanıp maliyeye teslim edilmesi gibi görevler verilmiştir (Ortaylı, 1974: 117; Aktaran Mutlu, 2010: 11-12). Ancak, Osmanlı Devleti'nde hâkim olan merkeziyetçi devlet felsefesi nedeniyle bu dönemde belediyecilik genel manada bir yerel yönetim sistemini uygulamaktan öte kentin ihtiyaçlarından doğan hizmetlerinin yerine getirilmesi işlevini yürüten bir yapı olarak faaliyette bulunmuş ve komünal niteliklere sahip olamamıştır (Görmez, 1997: 197).

Cumhuriyet döneminde de bir süre boyunca merkezi yönetim anlayışı devam etmiş ve yerel yönetim birimleri merkezi yönetime destek veren kuruluşlar olarak görülmüşlerdir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri, özellikle kuruluştan sonraki dönemlerde ülkenin birliği ve bölünmez bütünlüğü konusundaki hassasiyettir. Bu nedenle yönetsel ve mali açıdan özerklik vermek konusunda ihtiyatlı davranıldığını söylemek mümkündür (Koçak ve Ekşi, 2010: 299).

Cumhuriyet dönemi içerisinde yerel yönetim hususunda yapılmış olan ilk düzenleme köyler ile alakalı olmuş ve 442 sayılı Köy Kanunu 1924 tarihinde yürürlüğe alınmıştır (Ökmen ve Parlak, 2010: 153). Yine bu dönemde kentsel ve mekânsal politikalar çerçevesinde başkent olarak seçilmiş olan Ankara' da 1924 yılında Ankara Şehremanetini kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde ilk olma niteliğini taşıyan bu şehremaneti uygulaması, 1930 yılında sona ermiştir. Ancak bu uygulama, Türkiye' de yerel yönetimlerin yapılandırılması bakımından önem arz eden bir deneyim kazandırmıştır (Ersöz, 2011: 104). Yaşanan gelişmeler çerçevesinde yine 1930 yılında *1580 sayılı Belediye Kanunu* ile nüfusu iki bini aşan yerlerde belediye kurulma yetkisi verilmiştir (Tortop vd., 2006: 38). Bu yasayla birlikte şehremaneti ve şehremini uygulamaları kaldırılmış ve bu teşkilatlar 'belediye' olarak adlandırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllara tekabül eden 1945-1950'li yıllardan itibaren kırsal kesimlerden kentlere yaşanan yoğun göçle beraber kentsel nüfusun yapısının değişmesiyle kentsel hizmetlere olan talepler de artmış, buna bağlı olarak belediye sayılarında

da artış yaşanmıştır. 1945-1980 döneminde il sayısı 65'den 67'ye çıkmış, belediye sayısı ise 583'ten yaklaşık olarak üç kat artış göstererek 1.725'e yükselmiştir (Ersöz, 2011: 109). 1973 yerel seçimleri, Türkiye'de belediyecilik bakımından bir dönüm noktası olmuş ve 'toplumcu belediyecilik', 'demokratik belediyecilik', 'katılımcı belediyecilik', 'sosyalist belediyecilik', 'yeni belediyecilik', 'üretici belediyecilik' gibi isimlerle adlandırılan belediyecilik akımları geliştirilmiştir (Kesgin, 2016: 151; Duran, 2019: 25)

Türkiye'de yerel yönetimler açısından en ciddi atılımlar ise 1980 yılı sonrasında belediyelerin gelirlerinde artış öngören hukuki düzenlemeler, 1984 yılında Büyükşehir Belediyelerinin kurulması (3030 Sayılı Kanun) ve 1987 tarihli İl Özel İdaresi (3360 Sayılı Kanun) olmuştur (Çiçek, 2014: 58-60).

2.4. Yerel Yönetim Türleri

Bir ülkede kamu hizmetlerinin tamamının tek bir merkezden yerine getirilmesi imkânsız niteliktedir. Bu sebeple her devlet, çeşidi ve derecesi değişmekle beraber yerinden yönetim usullerine başvurmak durumunda kalmaktadır. Dolayısıyla bir devlet, uygulamakta olduğu yerinden yönetim tarzı ve derecesine göre daha merkeziyetçi ya da daha adem-i merkeziyetçi bir nitelik taşımaktadır (Arıkboğa, 2018: 9). Yerel yönetimlerin türü ve derecesi, ülkelerin siyasi ve demokratik yapısına göre farklılık göstermektedir. Genel olarak federal yapıya sahip yönetimler ve merkeziyetçi yapıya sahip devletlerde bulunan yerel yönetimler olarak iki kapsamda incelenmektedir (Çukurçayır, 2011: 113).

Yerinden yönetim ilkesi ile ülkede 'siyassal' ve 'idari' yetkilerden bir kısmı merkezi yönetimin dışında kalan kuruluşlara aktarılmaktadır. Bu açıdan yerinden yönetim, 'siyasal' ve 'idari' olarak iki şekilde irdelenmektedir (Önen, 2019: 900). İdari yerinden yönetim içerisinde ise hizmetsel (fonksyionel) yerinden yönetim, coğrafi yerinden yönetim olarak iki ayrı kategori bulunmaktadır (Aksu, 2019: 18).

2.4.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Siyasal yerinden yönetim, siyasi otorite dayanağının paydaşlarının merkezi yönetim ve yerel yönetim olduğu ve devlet iktidarının tamamıyla bulunmadığı bir yönetim biçimidir. Bu yönetim biçimine göre yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin dağılımları ve derecelerine göre çeşitlilik barındıran devlet düzenleri yer almaktadır. Eyalet, kanton, cumhuriyet ya da federal devlet şekillerinde ayrı yönetsel seviyelere sahip olan, kısmi olarak yasama ve yargılama

yetkilerini elinde bulunduran ayrı devletler söz konusudur (Türkoğlu, 2009: 11), fakat bunlar ulusal yönetimin altında ikincil seviyede bulunmaktadır (Baş, 2016: 49). Bu anlamda siyasal yerinden yönetim, yerel yönetim ve merkezi yönetimin arasında siyasi gücün ve yetkinin paylaşılması olarak ele alınmaktadır ve daha çok Amerika Birleşik Devletleri, Rusya gibi federal yönetime sahip ülkelerde görülmektedir (Eryılmaz, 2011: 95).

2.4.2. İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetim, bazı kamusal hizmetlerin, merkezi yönetim hiyerarşisinin dışında kalan kamu tüzel kişilikleri tarafından yerel nitelik taşıyan kamu hizmetleri ile ticari, kültürel, ekonomik ve teknik hizmetlerin yürütülmesini içermektedir. Birçok ülkede yaygın bir biçimde uygulanan yönetim türüdür. Bu türden yönetimin amacı, vatandaşların yönetime katılmasını sağlamak, merkeziyetçiliğin meydana getirdiği problemleri azaltmak ve nihayetinde kamu hizmetlerine ilişkin verimliliği arttırmaktır (Eryılmaz, 2011: 97).

İdari yerinden yönetimin, coğrafi yerinden yönetim ve fonksiyonel yerinden yönetim olarak iki biçimi mevcuttur. Coğrafi yerinden yönetim kuruluşları aynı coğrafi bölgede yaşam sürmekten doğan bazı ortak gereksinimlerin giderilmesine yönelik görevleri yerine getirirken, hizmet yerinden yönetim kuruluşlarıysa teknik bilgiler ve uzmanlıklar gerektiren hizmetlerle ilgili görevler almaktadır. Türkiye'de büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve köyler, coğrafi yerinden yönetim ilkesi doğrultusunda oluşturulan yönetim birimleridir (Laçin, 2012: 13-15).

Ele alınan bu sınıflandırmaya eleştirel bakış açısı getiren Arıkboğa'ya (2018: 4) göre siyasal ve idari yerinden yönetim sınıflandırmasının uluslararası bir karşılığı bulunmamaktadır ve sorunludur. Yazara göre yerinden yönetimlerin her birisi ayrı niteliklere haiz üç ana türü bulunmaktadır. Bunlar, yetki genişliği (dekonsantrasyon), yetki aktarımı (delegasyon) ve yetki paylaşımı (devolüsyon) olmak üzere üç farklı kavramla ifade edilmektedir. Yetki genişliği, "Merkezi yönetimin sahip olduğu yetkilerin bir bölümünün, merkezin hiyerarşik sistemi içerisinde yer alan yerel seviyedeki çeşitli birimlerine, taşra örgütlerine devredilmesi" olarak ifade edilmektedir. Yetki aktarımı, "Belli hususlarda kararlar verme ve hizmetlerin yürütülmesi yükümlülüğünün, merkezi yönetimin haricinde başka bir tüzel kişiliğe devredilmesi" olarak tanımlanmaktadır. Böylece ilgili hizmet alanı, rutin merkezi bürokrasinin dışına çıkarılmakta, belli bir özerklik açığa çıkmakta ve hiyerarşik bir yapıdan öte dolaylı bir yönetsel denetim söz konusu olmaktadır. Yetki paylaşımıysa yerinden yönetim konusundaki en ileri seviyedir. Bir devlete, daha merkeziyetçi ya da daha âdem-i

merkeziyetçi bir özellik kazandıran yerinden yönetim türüdür. "Merkezi yönetimle, coğrafi sınırlara sahip yerel yönetimlerin arasında, anayasal hükümler çerçevesinde meclis tarafından düzenlenen yetki paylaşımıdır" (Arıkboğa, 2018: 4-16). Bu sınıflandırmaya ilişkin bir özet tablo aşağıda verilmiştir (Tablo 1).

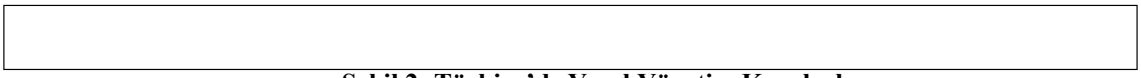
Tablo 1: Yerinden Yönetimin Türleri (Arıkboğa, 2018: 16)

Yerinden Yönetimin Türü	Alt türü	Yönetim birimleri	Özerklik Türü
Yetki genişliği Dekonsantrasyon	Hiyerarşik alt örgütlenmeler	Mülki idare	Özerklik yok
		Diğer taşra örgütleri	Özerklik yok
Yetki aktarımı Delegasyon	Hizmet yerinden yönetim	Kamu şirketleri, kamu bankaları, çeşitli kamu iktisadi kuruluşları	Özel hukuk serbestliği
		Merkez hiyerarşik yapısının dışına çıkarılan hizmet yerinden yönetim kuruluşları (Örn. Karayolları Genel Müdürlüğü)	Sınırlı idari mali özerklik
		İktidaron doğrudan siyasi etkisinin dışına çıkarılan hizmet yerinden yönetim kuruluşları (Örn. üniversiteler, SPK, BDDK)	İdari mali özerklik
	Yerel yönetimlere delege etme	Bakanlıklar tarafından yerel yönetimlere devredilen yetkiler	Kısmi özerklik
	Sivil topluma delege etme	Sivil toplum kuruluşlarına, yerel topluluk girişimlerine yetkinin devri	Özel hukuk serbestliği
Yetki paylaşımı Devolüsyon	Self-government	Yerel ve bölgesel seviyede kurulan yerel yönetimler	İdari mali özerklik
	Self-determinasyon	Etnik, dini vb. farklılıklara dayalı olarak kurulan özerk bölgeler	Siyasal özerklik

2.5. Türkiye'de Yerel Yönetim Kuruluşları

Türkiye'de anayasal olarak 'il özel idaresi', 'belediye' ve 'köy' olarak üç yerel yönetim türü yer almaktadır. Sayılan bu birimlerin dışında kalan başka bir tür yerel yönetim birimi oluşturulabilmesi için anayasa değişikliği yapılması gerekmektedir. Çünkü ülkemizde yerel

yönetimler birer anayasal kurumlardır. Anayasada yerel yönetimlerin düzenlendiği maddede yerel yönetim türleri sıralanmaktadır (Güler, 2011: 283). Anayasaya göre, ”İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” (Md. 123). “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir” (Md. 127). Buna göre anayasa bakımından üç tür yerel yönetim (Şekil 2) olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2019: 35).

Şekil 2: Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları

Türkiye’de büyükşehir belediyesi teşkilatının bulunduğu illerde farklı olmak üzere, genel kapsamda il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri, belde belediyeleri ve köyler olmak üzere beş farklı yerel yönetim birimi oluşturulmuştur. Ancak büyükşehir teşkilatı bulunan illerde, il özel idareleri, belde belediyeleri ve köyler kaldırılmış olup, büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri olmak üzere iki dereceli bir yerel yönetim modeli oluşturulmuştur (Karaarslan, 2012: 131).

2.5.1. İl Özel İdareleri

Türkiye’deki günümüzdeki il özel idaresi sisteminin temeli Osmanlı Devleti dönemine dayanmaktadır. Tanzimat Fermanı ilanının sonrasında 1864 yılında kabul edilmiş olan “Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi” ile eyalet sistemi kaldırılmış ve vilayet sistemine geçilmiştir. Bu kapsamda ilk il teşkilatlarının oluşturulmasında Fransız taşra yönetim modeli örnek alınmıştır (Prud’homme, 1991: 246; Tamer, 1998: 8; Dönmez, 1998: 34; Parlak, 2005: 175; Türkoğlu, 2009: 131). Ancak, vilayetlerin esas olarak bir merkeziyetçi idare halini alması yasal anlamda ilk olarak 1876 tarihli Kanuni Esasi ile olmuştur (Çiftepınar, 2006: 123). Cumhuriyet döneminde ise il özel idareleriyle ilgili ilk yasal düzenleme 1921 Anayasası ile gerçekleşmiş ve geniş yetkilere ve özerkliğe haiz il özel idarelerinin kurulması kabul edilmiştir (Eryılmaz, 1988: 81; Karaman, 2011: 9).

İl özel idareleri, mevcudiyetini anayasadan almakta olan yerel yönetim kuruluşlarından biridir. 1982 Anayasasının 127. maddesinde sayılı üç yerel yönetimden birini oluşturan il özel idareleri, il halkının yerel özelliğe haiz çeşitli ortak gereksinimlerini gidermekle sorumlu olan kamu tüzel kişileridir (Dönmez, 2011: 1).

İl özel idareleri, belediye ve köylerde veya her iki birimin arasında, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında, yerel seviyede hizmetleri yerine getiren ve ara düzeyde bulunan bir yönetim birimidir (Eryılmaz, 2007: 139). Bu anlamda coğrafi alan açısından en büyük yerel yönetimi teşkil etmektedir. Çünkü sorumlu olduğu coğrafi alan bakımından hem il, hem belediye hem de köy yönetimlerini içermektedir (Ersöz, 2011: 116). Dolayısıyla il özel idareleri yalnızca il merkezlerinde değil, ayrıca il sınırları içinde yer alan kırsal bölgelerde de hizmet vermektedir. Ancak, il özel idaresinin bir ildeki mevcudiyeti yerleşim yerinin il statüsünde olmasına bağlıdır. Bir yerleşim yeri il statüsünü kaybederse, orada bulunan il özel idaresinin de tüzel kişiliği sona ermektedir. Bunun yanı sıra, her ilin özel idaresinin yetkileri ve görevleri bulunduğu ilin coğrafi sınırları ile sınırlandırılmış olup, bu sınırların dışına çıkamamaktadır (Çukurçayır, 2011: 266).

İl özel idarelerinin organları, il encümeni, il genel meclisi ve vali şeklinde düzenlenmiştir. Merkezi yönetimce atanmış olan valiler, illerin yönetsel sorumluları ve merkezi yönetimin ildeki temsilcileridir ve il özel idaresi teşkilatını yönetmekle görevlidir. İl genel meclisi, kanun çerçevesinde belirlenen usullere uygun biçimde il sınırlarında yaşamakta olan halkın seçtiği il özel idaresinin karar organıdır. İl özel idaresinin yönetiminde valilere yardımcı olmak için kurulan ikincil karar alma organıdır (Ay, 2018: 27).

İl özel idarelerinin kuruluş, işleyiş biçimleri ve görevleri 5302 Sayılı Yasa'da belirtilmiştir. Buna göre, bir il özel idaresinin temel görevleri, "*İl sınırları içerisinde kalan yerlerde sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımının sağlanması, kültür ve turizm, gençlik ve spor hizmetlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak sunulmasıdır."* (Çetin, 2009: 252). Belediyelerin sınırları dışında kalan yerlerdeyse imar, katı atık, yol, su ve kanalizasyon, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri sağlamakla görevli ve yetkilidir (Çetin, 2009: 252).

2012 yılında çıkarılan ve 2014 yerel seçimleri arkasından yürürlüğe konulan 6360 Sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" il özel idarelerinin yapısında önemli değişikliklere neden olmuştur. Büyükşehir belediyelerinin sınırları genişletilerek bu yerlerde il özel idarelerinin sahip olduğu tüzel kişilikler kaldırılmıştır. Bu

düzenlemenin bir sonucu olarak, Türkiye'deki 81 olan il özel idare sayısı 51'e düşmüş ve daha önce il özel idarelerince yerine getirilen tarıma ve kırsal bölgelere ilişkin görev ve hizmetlerin büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür (Keleş, 2016: 171). Ancak, büyükşehir belediye teşkilatı bulunan illerde il özel idarelerinin kaldırılmasıyla beraber, kaldırılmadan önce il özel idareleri tarafından yerine getirilen hizmet ve görevlerin tamamen büyükşehir belediyelerine veya ilçe belediyelerine devredilmesi söz konusu olmamıştır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesi konusunda aynı kanunun 3. maddesi 2. fıkrası çerçevesinde bu görev, yetki ve sorumlulukların devri bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına ya da büyükşehir ilçe belediyelerine yapılmış sayılmaktadır (Muratoğlu, 2015: 71).

2.5.2. Köyler

Köyler, insanların bir arada yaşadıkları en küçük yerleşim birimleridir. Bu yerleşim birimlerinin yerel ve ortak gereksinimlerinin karşılanması amacıyla kurulmuş olan yönetim birimi ise köy idaresi olarak anılmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 315). Bu anlamda köyler, tüzel kişiliğe sahip en küçük yerleşim birimini oluşturmaktadır (Eldem, 2015: 41).

Türkiye'nin sahip olduğu idari yapı içerisinde köylerin oluşması diğer birimlerden farklı bir biçimde Tanzimat dönemindeki reformlarla değil, doğal ihtiyaçlar doğrultusunda daha da önceki dönemlerde olmuştur. Belediyelerden farklı şekilde köylerin kırsal bir içeriği bulunmaktadır (Güler, 2011: 296). Bu anlamda köyler, yerel yönetimdeki kırsal kesimin temsilcileri konumundadır (Aksu, 2019: 58).

Cumhuriyet döneminde ise köylerdeki nüfusun kentlerdeki nüfusa kıyasla daha fazla olması köyler ile ilgili yasal düzenleme yapılması ihtiyacını doğurmuştur (Kaya, 2019: 80). Buradan hareketle, cumhuriyet döneminde yerel yönetimler bakımından ilk düzenleme köyler için gerçekleştirilmiştir (Çiçek, 2014: 59). Köylere ilişkin ilk yasal düzenleme öncelikle 1864 Vilayet Nizamnamesi olmuş, fakat bu düzenleme ile köylere herhangi bir tüzel kişilik verilmemiştir. Köylere tüzel kişilik kazandırılması 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ile gerçekleşmiştir (Şişik, 2019: 26).

Köylere ilk kez 442 Sayılı Köy Kanunu ile birlikte tüzel kişilik kazandırılmıştır. 442 sayılı kanunun 1. maddesine göre köy, iki binden az nüfusu bulunan yerleşim yeri olarak tanımlanmaktadır. Kanunun 2. maddesi ise köy yönetimine ilişkindir. Buna göre "cami,

mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte köy teşkil ederler" denmektedir (Selçuk, 2014: 73). Köyün görevleri ise kanunun 12. Maddesinde sayılmıştır. Zorunlu ve isteğe bağlı görevler olarak ikiye ayrılmış biçimde adı geçen görevler "köy işleri" adı altında düzenlenmiştir. Köyün zorunlu görevleri arasında yol, su, temizlik, sağlık, ağaçlandırma gibi hizmetler sayılmış; isteğe bağlı görevleri arasında ise pazar yeri-çarşı gibi ortak sosyal alanların yapımı, ayakkabıcı, nalbant, berber vb. mesleki yetiştirme gibi hizmetler sayılmıştır (Altan vd., 2010: 59; Kaya, 2019: 81).

İlgili kanuna göre, her köyde bir köy derneği, köy muhtarı ve ihtiyar meclisi yer almaktadır. Köy yönetiminin en üst organı ve köydeki temsilcisi olan ve devlet memuru olarak kabul edilen muhtar, meclisin başı olarak görev almaktadır. Köy derneği, muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini seçme hakkı bulunan köylü vatandaşlarından toplamından oluşmaktadır. Köy imamı ve köy öğretmeni meclisin doğal birer üyesi olarak kabul görmektedir (Kızılboğa, 2011: 187).

Nüfusu iki binden daha az olan yerleşim yerleri de köy olarak kabul görmekle beraber, köy muhtarlığının oluşturulabilmesi için nüfusun yüz elliden fazla olması şartını taşıması gerekmektedir. Nüfusu yüz elliden daha az olan köylerin ise bu anlamda üç seçeneği olduğu belirtilmiştir. Bunlardan ilki, en yakın yerde bulunan köye mahalle olarak iştirak etmek; ikincisi, birkaçının bir araya gelerek bir köy oluşturması; üçüncüsü, mevcut halini koruyup, mülki amirin kararıyla Köy Kanun'unun bazı maddelerini yerine getiren bir köy altı yerleşim yeri olarak mevcudiyetini devam ettirmektir (Kavruk, 2004; Aktaran Kızılboğa, 2011: 184).

Köy, yerel yönetim birimlerinden biri olmasına karşın, yerel yönetim çalışmalarının konusu olma hususunda belediyeler ve il özel idarelerine kıyasla ihmal edilmiştir. Cumhuriyetin kurulmasıyla beraber Osmanlı Devleti'nden alınmış olan devlet anlayışının merkeziyetçi yapısının korunması ve yerele nüfuz etmesi çabaları sonucunda, köylerin tüzel kişilik kazanması, nüfusunun %75'inin köylerde yaşayan bir ülke için anlamlıdır. Fakat dönemin koşullarına uygun olan Köy Kanunu zaman içerisinde değişen şartlara uyum sağlama konusunda yetersiz kalmıştır (Erat, 2016: 88). Ayrıca köyler, merkezi idare bütçesinden düzenli olarak pay alamadıkları gibi öz gelir yönüyle de kısıtlı olmaları nedeniyle merkezi yönetime kuvvetli bir bağ ile bağlı durumdadırlar. Yerellik özelliği bakımından da tam anlamıyla işlevselliklerinin bulunmadığını söylemek mümkün görünmektedir (Çiner ve Karakaya, 2013: 74).

6360 sayılı Kanunun 1. maddesinin 3 ve 4. fıkralarıyla büyükşehir belediye teşkilatlanması bulunan illerdeki köy idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalle biçiminde bağlı bulundukları ilçe belediyesine katılması yönünde değişiklik yapılmıştır. Fakat büyükşehir belediye teşkilatlanması bulunan illerde bulunan köylerin kaldırılmış olmasına karşın, bu yerlerde köy mevzuatının uygulamanması tamamıyla sona ermemiş, köy mevzuatının köy halkının menfaatine olan bazı hükümlerinin uygulanmaya devam edeceği hükme bağlanmıştır (Muratoğlu, 2015: 77).

2.5.3. Belediyeler

Belediyeler, 'insan grubunun yerleşmek amacıyla oturduğu yer' anlamına gelen 'belde' kelimesinden türemiştir ve 'belde örgütü' anlamını taşımaktadır (Yavuz, 2015: 52). Kamu yönetimi sözlüğüne göre belediye "Kent niteliği taşıyan yerleşim yerlerinde yaşamakta olan kişilerin ortak gereksinimlerinin karşılamakla görevli, kamu tüzel kişiliğine haiz ve karar organları halk tarafından seçimle oluşturulmuş yerel yönetim birimidir" (Bozkurt vd., 2008: 31). 5393 Sayılı Belediye Kanunu ise belediyeyi "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklinde tanımlamıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019a).

Ülkemizde yerel yönetim kavramı anıldığında ilk olarak akla belediye gelmektedir. Bu durumun başlıca sebebi, yerel yönetimin, yerel toplumun seçimi sonucunda göreve gelen ve yerel halka hizmet sağlamak sorumluluğu taşıyan kuruluşa ilişkin çağrışım yapmasıdır (Tuğrul, 2018: 381). Evrensel niteliğe sahip bir yönetim birimi olan belediyeler, kendisine ait bir takım özellikler barındırmaktadır. Belediyelerin bu evrensel nitelikleri, Türkiye'deki belediye sisteminde de kısmen görülmekle beraber, Türkiye'deki belediyelerin ortaya çıkışı, gelişme ve çeşitli sosyo-politik sebeplerle kısmi olarak özgünleşmiş olduğunu söylemek mümkündür (Bozlağan, 2003: 26). Bu duruma ilişkin bir karşılaştırmalı tabloya aşağıda yer verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Belediyelerin Evrensel Özelikleri ve Türk Belediyelerinin Özellikleri (Bozlağan, 2003: 17)

Belediyelerin Evrensel Özellikleri	**Türk Belediyelerinin Özellikleri**
Ulusal temel yapının bütünsel bir parçasıdır.	Ulusal temel yapının bütünsel bir parçasıdır.

Oldukça köklü, binlerce yıllık bir yapının sonucudur.	Tanzimat döneminin bir sonucudur.
Temelinde 'özgürlük', 'katılım' ve 'etkinlik' düşünceleri bulunmaktadır.	Temelinde etkinlik düşüncesi bulunmaktadır.
Siyasi yanı ağır basan bir yönetim birimidir.	Yönetsel yanı ağır basan bir yönetim birimidir.
Kaynağını halktan alan ve öncelikle halka karşı sorumluluğu bulunan bir hizmet birimidir.	Kaynağını mevzuatlardan alan ve öncelikle merkezi yönetime karşı sorumluluğu bulunan bir hizmet birimidir.
Mevcudiyet nedeni bizzat yerel halktır.	Mevcudiyet nedeni hukuki düzenlemeler ve merkezi siyasal iradedir.
Yönetsel ve mali bakımdan büyük oranda özerk bir yönetim/ kamu yönetimi birimidir.	Yönetsel ve mali bakımdan kısmi olarak özerk bir kamu yönetimi birimidir.
Tüzel kişiliktir/ Kamu tüzel kişisidir.	Kamu tüzel kişisidir.
Karar organları (bazı hallerde yürütme organları) seçim sonucunda göreve gelmektedir.	Karar organları ve yürütme organları (kısmi olarak encümenler) seçim sonucunda göreve gelmektedir.
Yerel hizmetleri yerine getirecek yeterli örgütsel yapıya sahiptir.	Yerel hizmetleri yerine getirecek yeterli örgütsel yapıya kısmi olarak sahiptir.
Kâr amacı gütmemektedir.	Kâr amacı gütmemektedir.
Üst yönetim birimlerinin (merkezi yönetim, eyalet, bölge ya da il yönetimi) mevzuata uygunluk bakımından denetim ve gözetimi altında bulunmaktadır.	Merkezi yönetimin kısmi vesayet denetimi altında bulunmaktadır
Komün, kent ya da kırsal bölgelerde kurulmuştur.	Belde ve kentlerde kurulmuştur.

Yerel yönetimler içerisinde belediye yönetim modelleri evrensel bir takım karakteristik özellikler arz etmekle beraber ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Başkan, meclis üyeleri ve diğer yerel sorumluların rollerine göre dağılımlar uygulama esnasında aynı modeller içerisinde dahi değişkenlik arz edebilmektedir (Azaklı ve Özgür, 2002: 139). Ancak, nerede olursa olsun belediyelerin kurulabilmesi için yerleşim yerinin sahip olduğu nüfusun belirli bir sayıya ulaşmış olması koşulu aranmaktadır. Fakat bu durum, belediyelerin yalnızca kentlerde kurulacağı anlamına gelmemektedir. Belediyesi bulunan bir yerleşim yeri kent olmayabilir.

Çünkü kent kavramı yalnızca yönetsel bir birim olarak değil, bunun yanı sıra sosyal ve ekonomik yönü de olan bir yerleşim yeri olarak ele alınmaktadır (Çukurçayır, 2011: 179).

Türkiye'de 5393 Sayılı Kanunun 4. maddesi il ve ilçe merkezlerinde belediyelerin kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Yerleşim birimlerinde ise belediyelerin kurulmasında kabul edilen temel kriter nüfustur. Nüfus kriterine göre belediye kurulabilecek olan yerleşim yeri beş bin ve üzeri nüfusa sahip olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, mevut bir belediyesi bulunan bir yerleşim yerine beş bin metreden daha yakın bir alan içerisinde başka bir belediye örgütü kurulması ise yasaklanmıştır (Kaya, 2006: 117). Belediyelerin tüzel kişiliğinin sona ermesi usulün çeşitli durumlara göre farklılıklar arz etmektedir. Bu konuda 5393 Sayılı Kanunun 11. maddesi; "Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Cumhurbaşkanı kararı ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder" şeklinde hüküm bulunmaktadır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019; Kaya, 2019: 72).

Belediyelerin tüzel kişiliklerini koruyabilmesinin diğer bir koşulu da yerleşim yeri nüfusunun iki binin üzerinde olması gerekliliğidir. Yerleşim yeri nüfusunun iki binin altına düşmesi durumunda belediyelerin tüzel kişiliği sona ermekte ve köye dönüştürülmektedir. Belediyeden köye dönüştürülen yerleşim yerlerinde belediyelere ait tüm alacak, borç, taşınır ve taşınmaz mallar ise köy yönetimine aktarılmaktadır (Erbay ve Akgün, 2013: 258-259; Genç, 2016: 26-27).

Türkiye'deki belediye sistemi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yapılan bazı reformlar ve belediyecilik denemeleri çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamalara dayansa da bunlar başarısız uygulamalar olarak kalmıştır. Ancak yine de cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen belediyecilik çalışmalarına altyapı oluşturması bakımından önem taşımaktadır (Arıtürk ve Negiz, 2018: 868-869).

Cumhuriyet'in ilk kurulduğu yıllarda ise, Ankara'nın başkent olması sebebiyle belediyecilik alanındaki uygulamaların bu şehirde denendiği görülmekle birlikte, buradan elde edilen deneyimler ve veriler çerçevesinde yasal zemin bulması ancak 1930'da mümkün olabilmiştir. Türkiye'de belediyeciliğe ilişkin uygulamaların yasal temelleri, 1930 yılında

yayınlanan 1580 sayılı Belediyeler Kanunu ile atılmıştır. Genişçe bir kapsamda hazırlanmış olan bu kanun, günümüzde de belediyelerin hukuki çerçevesinin temelini teşkil etmektedir. 1950'li yıllara kadar kayda değer bir gelişme göstermeyen belediyecilik uygulamaları, bu yıllardan sonraki dönemlerde ortaya çıkan kırsal alanlardan kentsel alanlara göç ve nüfus hızının artışıyla birlikte ortaya çıkan kentleşmenin etkisiyle beraber belediye sayılarında da hızlı bir gelişme yaşanmaya başlamıştır. 1984 yılında ise 3030 Sayılı Kanun çıkarılarak yerel yönetimler sistemine büyükşehir belediyeleri de dâhil edilmiştir (Gökbayrak, 2003: 76-77).

Yerel yönetim birimleri içerisinde belediyeler, yerel toplulukların gereksinimlerinin karşılanması konusunda önemli görevler icra etmekte ve Türk yerel yönetim sistemi içerisinde önemli bir yer taşımaktadır. Ülkemizde, Tanzimat sonrası dönemde yönetim anlayışı içerisine giren belediye yönetimlerinin gelişim süreci içerisinde önemli mesafeler aldığını söylemek mümkündür (Öner, 1997:211). Bilhassa son dönemlerde yürürlüğe giren yasal düzenlemeler ile beraber belediyeler, yapısal ve fonksiyonel dönüşümler yaşamıştır (İnaç ve Ünal, 2007: 8).

2012 yılında 6360 Sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile beraber, mevcut olan on altı büyükşehir belediye sayısı 29'a yükselmiştir. 2013 yılında ise, 6447 Sayılı Kanun ile Ordu ilinin de eklenmesiyle beraber büyükşehir belediye sayısı otuza yükselmiş durumdadır. Yeni oluşturulan büyükşehir belediyelerinde dikkat çeken en önemli değişikliklerden biri, büyükşehir belediye sınırlarının il sınırına kadar genişletilmesidir (Keleş, 2016: 171).

2.5.3.1. Belediyelerin Organları

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda belediyenin organları belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni olarak belirtilmiştir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019a). 1963 yılından bu yana belediye sınırları içerisinde yaşamını sürdüren halk tarafından doğrudan seçilen belediye başkanı, belediye yönetiminin başı ve yürütme organıdır. Belediye teşkilatının en üst amiri olarak halkı ve belediye tüzel kişiliğini temsil etmektedir. Aynı zamanda meclisin ve encümenin de başkanlığını yürütmektedir. Belediye başkanının teşkilatı sevk ve idare etmek, personel atamak, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, kurumsal stratejiler oluşturmak, bütçeyi, faaliyetleri hazırlamak, uygulamak, izlemek ve değerlendirmek gibi görev ve yetkileri bulunmaktadır. Belediye başkanı, bu kapsamda

kararları meclise sunmaktadır. Ancak, belde halkının huzuru, sağlığı ve mutluluğunu tesis etmek noktasında gerekli tedbirleri almak, belediye meclisi veya belediye encümeni kararına ihtiyaç duymayan görevleri icra etmek ve yetkileri kullanmak konusunda da önemli inisiyatiflere sahip olduğunu söylemek mümkündür (Azaklı ve Özgür, 2005: 300).

Belediye meclisi, belediyenin karar alma organıdır. Yasada belirtilen usul ve esaslara göre seçilmiş olan üyelerden oluşmaktadır. Belediyenin faaliyetlerini, stratejik plan, yatırım ve çalışma programları, bütçesi, imar planları, ücret tarifeleri, borçlanma, özelleştirme gibi konuları görüşme ve kabul etme gibi görevleri bulunmaktadır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019a).

Belediye encümeni ise, üyelerin yarısı seçilmiş meclis üyelerinden, yarısı ise atanmış üst düzey belediye memurlardan oluşan, belediyenin ikinci karar organıdır. Bu sıfatıyla bir karar ve danışma organı olan encümen, yapılan son düzenlemelerle birlikte yürütme niteliğine de erişmiştir. Belediye encümeni günlük kentsel hizmetlerin yürütülmesi konusunda görevler üstlenmekte ve belediye yönetimine destek olmaktadır (Eryılmaz, 2005: 144).

Şekil 3. Belediyenin Organları

2.5.3.2. Belediyelerin Görevleri, Sorumlulukları ve Yetkileri

Belediyelerin vatandaşlara sundukları hizmetler ülkeden ülkeye değişmekte ve zaman içerisinde çeşitli değişimlere uğrayabilmektedir. Uygulamada belediyeler tarafından yerine getirilen bazı hizmetlerin belediyelerden alınıp devlete aktarıldığı ya da devletin sorumluluğunda olan artan sayıda çeşitli kamu hizmetlerinin belediyelere aktarılması söz konusu olabilmektedir (Keleş, 2014: 265). Bu bağlamda belediyelerin görev ve yetkileri konusunda üç ilke kapsamında belirlemeler yapılmaktadır. Bunlar (Öner, 2006: 79):

- Genel Yetki İlkesi: Belediyeler kanunlar çerçevesinde yasaklanmamış veya başka yönetim birimlerinin sorumluluğuna verilmemiş olan bütün yerel hizmetleri yürütmek konusunda yetkilidir.
- Yetki İlkesi: Belediyeler, ancak yasama organının açıkça yetkilendirdiği konularda faaliyet gösterebilmektedir.
- Liste İlkesi: Belediyelerin yetki ve görevlerini kanunlar liste halinde teker teker saymaktadır (Ünver, 2019: 62-63).

Belediyelerin görev ve yetkileri 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde düzenlenmiştir.

2.5.4. Büyükşehir Belediyeleri

Büyükşehir yönetimi, büyük ölçekli yerleşim birimlerinin nüfuslarının hızlı bir biçimde artış göstermesi ve yerleşim düzenlerinin yayılmış, plansız ve dağınık bir biçimde gelişim göstermesinin bir neticesi olarak geleneksel yönetim sistemlerinin haricinde, gereksinimlere daha uygun düşen yönetim ve planlama usulleri ile yönetim sağlayabilmek adına kanunlar vasıtasıyla oluşturulmuş belediye biçimi anlamını taşıyan özel bir yönetim birimidir (Bozkurt vd., 2014: 49).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre büyükşehir belediyesi "En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla kendisine verilen görev ve sorumlulukları gerçekleştiren, tanınan yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliği" olarak tanımlanmıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019b). Bu kanunda "toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir" denilmiştir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2019b).

Kanunda geçen bu tanım içerisinde "idari ve mali özerkliğe sahip" ifadesi göze çarpmaktadır. Hukuki olarak yerel yönetimler, devletin tüzel kişiliğinin dışında ayrı bir kamu tüzel kişiliğine sahip olduklarından dolayı özerk kabul edilmektedir. Buna dayanarak yerel kamu idareleri, merkezi yönetimden özerk bir biçimde idari ve mali haklara sahip bulunmaktadır. Bu çerçevede büyükşehir belediyeleri, hukuken verilen görev, yetki ve sorumluluklar kapsamında kararlar alabilmekte, çalışan istihdam edebilmekte, bütçe oluşturabilmekte ya da borçlanabilmektedir. Bu yasal kabul haricinde, hizmetlerin niteliğinin farklılığı, seçimle oluşmuş karar organlarına sahip olma benzeri konularda da özerk oldukları kabul edilmektedir (Zengin, 2014: 97).

Büyükşehir, büyük bir kent ve onu çevrelemiş olan birçok uydu kentten oluşan yerleşme alanıdır. Bu nedenle büyükşehrin yalnızca kent merkezini dikkate alarak bir "kent" olarak düşünülmemesi gerekmektedir. Kent merkeziyle birlikte bu merkeze bağlı olan nüfusun geniş bir alanda toplanması büyükşehirlerin ana niteliğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda büyükşehir genişçe bir havzayı kapsamaktadır (Zengin, 2014: 96). Bu nedenle, kent merkezinde faaliyet

gösteren birimler olarak değil, tüm kenti kapsayan bir hizmet bütününe sahip yerel yönetim birimleri olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Büyükşehir belediyeleri, birkaç belediyenin üzerinde oluşturulan bir yönetim ve koordinasyon makamı oldukları için kurulmalarındaki nedenlerin arasında doğrudan veya dolaylı biçimde yerel yönetim ihtiyacına ilişkin nedenler de yatmaktadır. Bu açıdan bakıldığında idari, toplumsal ve siyasi nedenler de önemli bir konuma sahip bulunmaktadır (Derdiman, 2012: 55).

Türkiye'de büyükşehir belediyesi sistemi 1984 yılında uygulanmaya başlamıştır. Fakat büyükşehir belediyelerinin temel taşları biraz daha geriye dayanmaktadır. Zira 1960'lı yıllarının ikinci yarısından itibaren büyükşehir belediyeleri hususunda bir arayış dönemine girilmiştir. Bu arayış döneminin ardından 1984 yılında büyükşehir belediye sistemi uygulamaya alınmıştır. 2004 yılında gerçekleştirilen düzenlemeden sonra 2012 yılında gerçekleştirilen değişikliklerle beraber yeni bir dönem başladığını söylemek mümkündür (Arıkboğa, 2013: 50-51). Büyükşehir belediye modelinin oluşturulmasında kaydedilen çalışmaları içeren bu dönemler Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Büyükşehir Belediyesi Modelinin Dönemlendirilmesi (Arıkboğa, 2013: 51)

DÖNEM	**ADLANDIRMA**	**AÇIKLAMA**
Arayış Dönemi		
1960-1982	Arayış Dönemi	Nasıl yapalım?
İl Merkezinde Büyükşehir Belediyesi Dönemi		
1984-2004	Kuruluş Dönemi	Yeni büyükşehir belediyelerinin eklenmesi
2004-2008	Genişletme Dönemi	Yarıçapa dayalı genişletme
2008-2012	Bütünleştirme Dönemi	Yarıçap içinde sıfır belde, 2008 modeli
Mülki Ölçekte Büyükşehir Belediyesi Dönemi		
2012 +	Alansal Büyükşehir Belediyesi Dönemi	2012 modeli: Büyükşehir belediyesi/ilçe mülki sınır + sıfır belde/köy

Büyükşehir belediyeleri konusunda yaşanan bu gelişmeleri takip eden süreçte, 'büyük yerleşim merkezi' halini alan şehirlere çeşitli kanunlar ve kanun hükmünde kararnameler ile büyükşehir statüsü verilmiştir (Tekin, 2018: 87). Bu yasal düzenlemeler kapsamında büyükşehir belediyesi statüsü kazanmış olan şehirler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Büyükşehir Belediyelerinin Yasal Dayanağı ve Kuruluş Tarihleri (Zengin, 2014: 104'ten uyarlayan Tekin, 2018: 88)

YIL	YASAL DÜZENLEME	BELEDİYE
1984	3030 Sayılı Kanun	İstanbul, Ankara, İzmir
1986	3306 Sayılı Kanun	Adana
1987	3391, 3398 ve 3399 Sayılı Kanunlar	Bursa, Gaziantep, Konya
1988	3508 Sayılı Kanun	Kayseri
1993	504 Sayılı KHK	Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit (Kocaeli), Mersin, Samsun
2000	593 Sayılı KHK	Adapazarı (Sakarya)
2014	6360 Sayılı Kanun *6447 Sayılı Kanun	Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu*, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van

2.5.4.1. Büyükşehir Belediyelerinin Organları

Büyükşehir belediyesinin organları ilgili yasalarda belediye başkanı, belediye meclisi, belediye encümeni olmak üzere aynıdır. Fakat görevleri, yetkileri ve birbirleriyle olan ilişkileri zaman içerisinde değişebilmektedir. Büyükşehir belediyesi bünyesinde bir belediye başkan yardımcısı bulunmamakta, yerine başkan vekili bulunmaktadır. Genel sekreter, genel sekreterlik ve komisyonlar belediyelerin organları değildir, fakat organlarla güçlü ilişkileri bulunmaktadır ya da komisyonlarda olduğu gibi üyeleri meclisin içerisinden gelmektedir. Seçimle iş başına gelen büyükşehir belediye başkanı ve meclisin görev süreleri beşer yıldır (Özgür ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 914).

2.5.4.2. Büyükşehir Belediyelerinin Görevleri, Sorumlulukları ve Yetkileri

Büyükşehir belediyelerinin çalışma usullerini, yetkilerini ve görevlerini düzenleyen ve 1984 tarihinden itibaren geçerliliğini korumuş olan 3030 sayılı Kanun, 2004 tarihinde çıkarılmış olan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre, sanayi üretimine ve gelişmiş bir hizmet sektörüne, ulusal ve

uluslararası ölçekte iktisadi ilişkilere, yoğun bir nüfusa ve farklı toplumsal ilişkilere sahip olan metropoliten kentler temel olarak bu kanun kapsamında yönetilmektedir. Bu kanunun belirtmediği durumlarda ise bu kentler, genel esaslar bakımından 5393 sayılı Belediye Kanunu'na dayandırılarak yönetilmektedir (Zengin, 2014: 96).

Büyükşehir belediyelerinin mahallî idare olmaları, yerel halkın ortak gereksinimlerini karşılama görevlerini üstlenmelerini gerektirmektedir (Derdiman, 2011: 241). Yerel bir yönetim biçimi olarak büyükşehir belediyeleri, yerel ve ortak bu gereksinimleri halka en yakın yerde ve halkın katılımıyla karşılamak durumundadır. Dolayısıyla bu durum Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında değinilmiş olan ve hizmetlerin halka en yakın yerde verilmesini öneren "yerellik" koşullarına da uyum göstermektedir. Bunun yanında, büyükşehir belediyelerinin, bünyesinde yer alan belediyelere kıyasla konumlarının doğal bir sonucu olarak çeşitli görev ve sorumlulukları üstlenmenin haricinde, bir koordinasyon makamı (Arıkboğa, 2012: 5) olarak da görülmeleri gerekmektedir (Derdiman, 2012: 57-59).

Büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile düzenlenmiştir.

2.6. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Serbest piyasa ekonomisinin bir sonucu olarak kişilerin bireysel çıkarları odaklı bir hayat sürdürmeleri ve bu yönde gerçekleştirilen ekonomik düzenlemeler sebebiyle dezavantajlı gruplar veya ihtiyaç sahipleri olarak nitelendirilen kesimlerin sorunları artarak devam etmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak devlete sosyal politika, sosyal hizmetler ve sosyal yardım konularında çeşitli yükümlülükler yükleyen sosyal devlet anlayışı giderek önemini arttırmaktadır (Mermer vd., 2016: 1302).

Sosyal devlet, ülke vatandaşlarının siyasi ve toplumsal hayata katılım gösterebilmeleri için, insan onuruna yakışır biçimde asgari düzeyde bir gelirin tesisi, adil bir gelir dağılımının sağlanması, yoksulluk sorunuyla mücadele edilmesi, fırsat eşitliği yaratılması, sosyal güvenlik, sosyal barış, sosyal denge, sosyal bütünleşme, ekonomik büyüme ve kalkınma gibi çeşitli amaçları gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (Özdemir, 2008: 79-90). BM Genel Kurulu tarafından 1948 tarihinde ilan edilmiş olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. maddesinde "Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı için ve iyi yaşam sürdürebilmesi için yeterli ölçüde yaşama standartları sahibi olma hakkı bulunmaktadır. Bu haklar, beslenme, giyim, barınma, sağlık ve diğer tıbbi bakımla ilgili gerekli toplumsal hizmetler; işsizlik,

hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık veya kendi denetimi haricinde kalan diğer durumlardan meydana gelen geçimini sağlayamama hallerinde güvenlik haklarını da kapsamaktadır" ifadelerine yer açılarak, bireylerin yönetimlerden yerine getirmesi konusunda beklenti duyduğu çeşitli sosyal haklar vurgulanmıştır. Bu değerlerin üzerine inşa edilmeye gayret gösterilen sosyal devlet anlayışı, 1900'lü yılların ortalarından itibaren toplum içinde bulunan bireylere eşitlik ve adalete ilişkin ilkelere uygun şekilde önemli ölçüde sosyal ve ekonomik haklar tesis etmiştir (Gül ve Sallan Gül, 2007: 6-7; Öztürk ve Gül, 2012: 206).

Sosyal devlet anlayışı, devletin sosyal barışı ve adaleti sağlaması amacıyla sosyo-ekonomik hayata müdahil olmasını gerekli kılmaktadır. Sosyal devlet anlayışı, 1961 Anayasası ile Türk Anayasa Hukuku'na girmiş olup, 1982 Anayasası'nda da mevcudiyetini korumuştur. 1982 Anayasası'nın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti (…) sosyal bir hukuk devletidir." ibaresi bulunmaktadır. Sosyal devlet vatandaşlara ailenin gözetilmesi, çalışma hakkı, adil ücret alma hakkı, sosyal güvenliğe sahip olma hakkı, sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı, eğitim hizmetlerinden yararlanma hakkı gibi çeşitli hakları sağlaması gerekmektedir. Ancak sosyal devlet anlayışı içerisinde daha çok sosyal bakımdan dezavantajlı olan kesimleri karşılaştıkları zorluklar karşısında korumak ve onlara insanlık onuruna yakışır bir yaşam biçimi sunmak suretiyle sosyal adaleti sağlamakla sorumlu devlet anlaşılmaktadır (Pektaş, 2010: 5). Bu anlamda sosyal devlet, sosyal ve ekonomik yaşamı yönlendirerek yoksul, güçsüz, yardıma muhtaç, bakıma muhtaç kişileri gözeten, bu kişilere hizmetler ulaştırabilmek için sosyal kurumlar ve örgütlenmeler kuran, koruyucu ve önleyici tedbirler alarak yaşadıkları sorunları engellemeye ve gidermeye çalışan ve onları gözeten, şefkat sahibi ve himaye sahibi bir devlet anlayışıdır (Negiz, 2011: 325).

Sosyal devlet anlayışı, en kısa yoldan tabiriyle toplum odaklı bir devlet anlayışını ifade etmektedir. Bu anlayışa göre devletin mevcudiyeti toplum içindir. Sosyal devlet, sadece ele alınan sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi hizmetleri sağlayan devlet anlamının daha ötesinde buradaki sosyallikten kastedilen kavram içerisinde toplum odaklı olmak anlamını taşımaktadır (Beki, 2009: 15).

Sosyal devlet anlayışı gereği toplum içerisinde korunmaya ve desteklenmeye gereksinim duyan dezavantajlı bireylerin sayıca fazla olması, ülkelerin iktisadi koşulları, merkezi yönetimlerin sağladığı hizmetlerin nispi yetersizliği ve yerel koşulların gerçeklerinin uzağında kalması gibi çeşitli nedenler, bu türden hizmetlerin merkezi yönetimin olduğu kadar yerel yönetimler tarafından da sağlanabilmesini gerekli bir hale getirmiştir (Çöpoğlu, 2014: 224). Bu durumun yanı sıra, Türkiye gibi sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin görece

düşük kaldığı, devletin merkezi sosyal fonksiyonlarının azaldığı ülkelerde dezavantajlı kesimlere yönelik yardımların yapılması, sosyal dayanışma ve bütünleşme sağlanması yoluyla zayıflamış olan sosyal güvenlik ve sosyal adalet hususlarını güçlendirmeye ilişkin yerine getirilen hizmetler konusunda yerel yönetimlerin sorumluluklar alması kaçınılmaz bir vaziyete gelmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 15). Diğer yandan, merkezi sosyal politikalar, ülke çapında makro politikaları ifade eden işgücü piyasası, mali yapı, sosyal güvenlik, eğitim sistemi ve bunların pratiğine dayalı planlama ve koordinasyondan oluşurken; sosyal yerel yönetim anlayışının merkezindeyse yerel düzeyde sivil toplum örgütlerinin de kaynakları ve yeteneklerinden istifade ederek, sosyal yaşamın yerel sosyo-ekonomik gelişmelerle desteklenmesi ve güçlendirilmesini içeren politikalar yer almaktadır. Dolayısıyla, yerel politikanın sosyal politika sorumlulukları arasında koruyucu ve bütünsel niteliğe haiz sosyal politika uygulamaları, yerel toplumun yatay ve dikey entegrasyonuyla kişisel sorumluluğu sağlamlaştıran aktif niteliğe sahip sosyal yardım politikaları bulunmaktadır (Seyyar, 2008: 32-35).

Merkezi sosyal politikalar nüfusun istihdamı, nüfusun standardı, yaşam tarzı ve kalitesi, gelir düzeyi, maddi ve kültürel zenginlik, tüketim yapısı, emeklilik ve diğer konular üzerinde bir felsefe, ideoloji, programı içermektedir. Uygulamaya dönük merkezi sosyal politikalar, ülke vatandaşlarının en korunmasız, savunmasız ve yoksul kesimlerinin dezavantajlarını ortadan kaldırmayı hedefleyen devlet yardımları sağlanmasını içermektedir (Terziev ve Arabska, 2016: 19). Yerel sosyal politika kavramı ise yerel düzlemde, yerel halkın ve sivil toplum örgütlerinin kaynaklarından istifade ederek sosyal yaşamın, ekonomik ve sosyal gelişmelerle desteklenmesini içermekte ve yerel yönetimlere sosyal alanda planlama, düzenleme ve uygulama sorumlulukları yüklemektedir. Bu anlayışa göre yerel yönetimler, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, sosyal konutlar, sosyal danışmanlıklar, istihdam sorunlarının giderilmesi, yoksulluğun giderilmesi, sağlığın, eğitimin ve çevrenin korunması gibi farklı sosyal alanlara ve bilhassa toplumun dezavantajlı kesimlerine ilişkin programlar hazırlamak ve uygulamak durumundadır. Bu anlamda sosyal politikaları yerel düzeyde başarılı bir biçimde yerine getiren belediyeler de sosyal devlet anlayışının yerel bir yansıması olarak 'sosyal belediye' olarak anılmaktadır (Seyyar, 2008: 240; Çelik, 2014: 6). Bu bakımdan sosyal bir belediyecilik anlayışında belediyeler, yalnızca yerel düzlemde değil, genel sosyal politikalar düzleminde de merkezi yönetimlerin, yerel düzeye sosyal açıdan nüfuz edebilmesinin bir aracı konumunda bulunmaktadır (Koçak ve Kavi, 2014: 36). Bu nedenle sosyal belediyecilik anlayışının devlet tarafından yürütülmesi gereken sosyal

politikaların tamamen yerel yönetimlere aktarılması olarak anlaşılması doğru olmayacaktır. Yerel yönetimler tarafından yürütülen sosyal politikalar, sosyal devlet anlayışından uzaklaşma değil, yerel yönetimlerin sosyal politikalar konusunda merkezi yönetime destek olması, bu anlamda halka en yakın yönetim olmalarıdır (Henden, 2005: 2; Uğur ve Bostan, 2016: 56). Dolayısıyla yerel yönetimlerin, devletin sosyal politikalara yönelik uygulamalarının yerel temsilcileri olduğunu söylemek mümkündür (Berkün, 2017: 584). Ancak pek tabii, belediyeler sosyal politikalar kapsamında yer verilen uygulamaların yürütülmesi bakımından hukuki olarak verilen yetki ve görevler dâhilinde kendi politikaları yönünde uygulamaları farklılaştırabilmektedir.

Türkiye'de sosyal politikaların uygulanmasında merkezi yönetimin ağırlığının olduğunu söylemek mümkündür. Ancak yerel yönetimlerin de bu politikaların uygulanması yönünde aldığı pay büyüktür. Türkiye'de sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerinin büyük bir kısmı merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Yerel yönetimler ise sosyal yardım uygulamaları çerçevesinde, özellikle nakdi ve ayni yardımlarda ve son zamanlarda dezavantajlı gruplar için sosyal hizmetlerde önemli roller oynamaktadır (Aysan, 2006: 99).

Temelde yerel yönetimler, gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesi ve bu doğrultuda sosyal hizmetlerin halka ulaştırılması bakımından daha etkin bir biçimde görev icra etmektedir. Yerel yönetimlerin ihtiyaç sahibi olan bireylerle aynı bölgede hizmet vermesi, halka yakınlığıyla ihtiyaçların daha doğru bir biçimde tespit edilmesini ve ulaştırılmasını mümkün kılmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk kaynaklı sorunlar daha belirgin olmakta ve yerel yönetimlerin kentsel yoksullukla güçlü mücadelesi ön planda yer bulmaktadır. Bu nedenle bu tür bir ortamda yerel yönetimlerin sosyal politikaların uygulanması yönündeki yerel sorumluluk ve çabaları daha fazla olmakta, önemi artmaktadır (Yüksel, 2007: 294).

Esasında yerel yönetimlerin, eski dönemlerden bu yana yerine getirdiği görevler ve faaliyetlerde bakıldığında her birinde bir sosyal nitelik görülmektedir. Yerel yönetimlerin teknik, idari, sosyal birçok faaliyeti kompleks bir yapıda imar, yol, kaldırım, içme suyu gibi birçok hizmetin esasında insana, insan refahına ve sosyal yaşamına hizmet ettiği açıktır. Ancak yerel yönetimlerin yerine getirdiği bazı hizmetler doğrudan doğruya sosyal devlet anlayışına ve sosyal politika hedeflerine yöneliktir. Dolayısıyla sosyal belediyecilik kavramı, yerel yönetimlerin sosyal devlet ve sosyal politika uygulamalarının bir sonucudur (Çöpoğlu, 2014: 224-225).

Sosyal belediyecilik, ulus devletin toplumun tüm kesimlerini ve bireylerini eşitleyici politikalarının gerçekleşemediği durumlarda, en azından toplumun yoksul kesimlerine yönelik olarak politikalar üretmede belediyelere aktif roller üstlenme fırsatı ve sorumluluğu getirmektedir (Kesgin, 2012: 177). Sosyal belediyecilik anlayışında belediye, yalnızca kentin altyapı hizmetlerini yerine getiren bir birim olarak değil, aynı zamanda yerel toplumun sosyo-kültürel yaşamına katkı sunan ve bu hususta çeşitli görevler ve sorumluluklar üstlenen bir kurum olarak ele alınmaktadır (Çelik, 2014: 3). Sosyal belediyecilik, önemli yerel yönetim birimleri olan belediyelerin, altyapı hizmetlerinin ötesinde sosyal sorunların çözümünde sorumluluk yükleyerek sosyal fonksiyonlarını arttırmaya ve yerel halkın sosyal yaşamı içerisinde aktif pozisyona gelmelerini sağlamaya ilişkin bir anlayıştır (Zeybekoğlu Dündar, 2011: 122). Sosyal belediyecilik kavramı Keleş (2009: 30-32) tarafından "Toplumsal amaçların öncelik aldığı, göz ardı edilmediği, toplumun çıkarlarının ön plana çıkarıldığı; bununla birlikte, üretim araçlarının mülkiyetinin, ilke olarak, yine bireylerde olduğu bir belediyecilik anlayışı" olarak ele alınmıştır (Mermer vd., 2016: 1302). Sosyal belediyeciliğe ilişkin literatürdeki en kapsamlı tanımlardan birisi Akdoğan (2002: 35) tarafından şu şekilde yapılmıştır:

> *"Sosyal belediyecilik, yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir."*

Sosyal hizmetlerin geliştirilmesi yönündeki belediye stratejileri, yerleşim yerindeki dezavantajlı bireyleri ve grupların gerçek ihtiyaçları doğrultusunda modern kalite ve erişilebilirlik standartlarına uygun olarak desteklemek amacıyla etkili politikaların uygulanması için gerekli hizmetleri, önlemleri ve faaliyetleri planlamayı ve uygulamayı içermektedir. Bu amaçla, belediye stratejisi sadece sosyal hizmetleri ve önlemleri değil, aynı zamanda eğitim, sağlık politikası ve işgücü piyasasındaki entegre politika ve kaynakları da kapsamaktadır. Bu strateji, sosyal hizmet konusunda hizmet gösteren tüm kurum ve kuruluşlarla koordineli bir biçimde, belediye sınırları içindeki tüm dezavantajlı grupların sosyal hizmetlerle desteklenmesini öngörmektedir. Bu dezavantajlı gruplar içerisinde

önceliklerin seçimi ise sorunların ve mevcut kaynakların ciddiyetine bağlı bulunmaktadır (Terziev ve Arabska, 2016: 22).

Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik sürecinin de etkisi ile koordinasyon sorumluluğunu da üstlenmiş olan belediyeler, yerel toplum ile sivil toplum örgütlerini bir araya getirip, işbirliği ve etkileşim içerisinde olmalarını sağlayan katılımcı bir yerel yönetim birimi olarak evrensel bir nitelik kazanmış durumdadır. Önceki dönemlerde olduğu gibi amaçları doğrultusunda kendi başına, merkezi bir hiyerarşi içerisinde hizmet sunan, kaynakları ve yetkiyi kendinde toplayan yönetim yerine, daha çok insan haklarına dayanan, çok aktörlü, performans temelli, işbirlikçi bir yapıya dönüşen belediyeler, hizmetlerin sunumunda toplum içerisindeki diğer aktörlerle beraber sorumluluğu paylaşan bir otorite haline gelmiştir (Es, 2006: 52; Sallan Gül, 2006: 91; Öztürk, 2012: 69).

Toplumun dezavantajlı kesimine sosyal hizmetlerin sunumu konusunda merkezi yönetimin haricinde gönüllü kuruluşlar, özel sektör ve benzeri organizasyonların yanı sıra özellikle yerel yönetimlerin özellikle son dönemlerde büyük sorumluluklar aldığı bir gerçektir. Demokratik ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bu kurumların sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanmasına süreçlerine katılımı yönündeki etkinliği giderek artmaktadır. Yoğunluklu olarak yoksullukla mücadele alanında sosyal yardımlar yoluyla yerel gereksinimleri karşılamaya çalışan yerel yönetim anlayışının hâkim olduğunu söylemek mümkündür (Berk, 2010: 54-55). Ancak sosyal belediyecilik anlayışının konusunun yalnızca yardıma muhtaç bireylere yardım etmek olarak algılanması doğru olmayacaktır. Sosyal belediyecilikte temel hedef, bireyleri yardıma muhtaç olmaktan kurtarmak, bu durumu engellemektir. Bunu sağlamanın yolu da bireyler ve gruplar arasındaki sosyal farklılıkların azaltılması, aradaki uçurumların ortadan kaldırılmasından geçmektedir (Keleş, 2008: 53-54).

2.7. Sosyal Belediyeciliğin Gelişim Süreci

Türkiye'nin sosyal politikalar sürecine yönelik tarihsel seyri incelendiğinde 1945-1950 yılları arasında hareketlilik olduğu görülmektedir. Bu yılları izleyen dönemlerde bu hareketlilik politik düzleme de yansımış ve bazı gelişmeleri beraberinde getirmiştir. 1961 Anayasası'nda sosyal devlet ilkesi çerçevesinde sosyal devlet anlayışını öngören politikalar devlet kademesinde yer almaya başlamıştır (Arslan, 2013: 22). Ancak diğer yandan, Türkiye'de 1950'li dönemler itibarıyla hız kazanmış olan kırsal bölgelerden kentlere olan göç, kent nüfuslarını arttırmış ve belediyelerin sosyal politikalardan daha öncelikli olarak kentin altyapısına ve genel hizmetlerine ilişkin çalışmalarına yönelmesini beraberinde getirmiştir.

Bunun yanında, 1580 Sayılı Kanun ile belediyelere verilen sosyal ve kültürel görevlerin kaynak yetersizliği sebepleriyle yerine getirilemez olmuş ve zamanla görev alanları dışında kalmaya başlamıştır (Toprak ve Şataf, 2009: 13).

Kentlerde yaşanan bu değişimler, temel altyapı sorunlarını çözmek zorunda kalan yönetimlerin bu alanda gerekli olan hizmetleri üretememesi, aldıkları yeni nüfusun gerektirdiği kentsel dönüşümü yaşayamaması kentleri günlük hayatın zorlaştığı ve sorunların giderek büyüdüğü yaşam alanları durumuna getirmiştir. Kent yönetimlerinin idari, finansal ve yasal açıdan yeterli olanaklara sahip olmamasının bir sonucu olarak klasik belediyecilik hizmeti olan kanalizasyon, yol, su, imar, atık toplama gibi hizmetlerin yapılması öncelikli olmuştur (Erder ve İncioğlu, 2008: 5).

1970'li yılların başlarında yerel yönetimler, merkezi yönetim tarafından belirlenmiş olan sosyal politikaların uygulanmasında sorumluluklar üstlenmeye başlamıştır. Buna ek olarak merkezi politikaların uygulanması konusu yerel yönetimlerin yapacakları düzenlemelere bırakılmaya başlamıştır. Ancak, 1970'li yılların sonuna doğru neo-liberal politikaların ve özelleştirme kavramının ortaya çıkmış olması, yerel yönetimlerin bu politikalar konusundaki etkinliğini azaltmıştır (Öztürk, 2012: 57). Neo-liberal politikaların ortaya çıkardığı bazı problemler yerel yönetimler bu durumdan olumsuz şekilde etkilenmesine sebebiyet vermiştir. Merkezi yönetim tarafından uygulanan özel sektör alanının genişletilmesi yönlü politikalarla beraber ortaya çıkan kamu harcamalarının azaltılması ve özelleştirme uygulamaları, yerel yönetim düzeyinde sunulan hizmet politikalarının azalmasını beraberinde getirmiştir (Ersöz, 2007: 35).

1980'li yıllara kadar yerel halkın belediyelerden bekledikleri hizmetler genel olarak klasik belediyecilik hizmetlerinin yürütülmesi, diğer yandan da halka asgari geçim olanaklarının tesis edilmesi için istihdam yaratması olmuştur. Bu dönemde bu beklentilerin yarattığı politik etkilerle beraber belediyeler mevcut hizmet kapasitesinden daha fazla çalışan istihdam etmesine sebep olmuştur. Bu dönemlerde bu durumun bir sonucu olarak belediyelerin çalışanlarının ücretlerini ödemek konusunda zorlandığı bilinmektedir (Arslan, 2013: 29). Diğer yandan, 1980 tarihinden sonraki süreçte yerelleşme süreci hız kazanmış, uluslararası kuruluşların da baskısı ve teşvikiyle beraber yönetim faaliyetlerinde olduğu gibi sosyal politikalarda da yerel yönetimlerin rolü önemli ölçüde artış göstermiştir. Fakat bununla birlikte, yerel yönetimlerin artan sorumluluklarının yanında devlet bütçesinden ayrılan pay bu sorumluluklarla orantılı bir artmadığı görülmektedir (Yılmaz, 2013: 26). 1990'lı yılları izleyen dönemlerde ise belediyelerin sivil toplum örgütleri ve özel sektörle koordineli bir

biçimde çalışmaya başlamasıyla kaynak yetersizliği belirli ölçüde düzene girmiş ve hizmet konusundaki aksamalar azalmıştır (Arslan, 2013: 29).

Günümüzde bu kaynak probleminin hala devam ettiği belediyeler, bir yandan hizmetleri daha etkili ve yaygın bir biçimde yerine getirmeye çalışırken, öte yandan yeni bazı kamu hizmetlerini de yerine getirmek durumunda kalmakta, yerel hizmetler dahlinde halkın seçeneklerini arttırmak ve katılımcılığı teşvik etmek hususlarında giderek artan bir sorumluluk içerisine girmektedir. Bu sebeple giderek artış ve çeşitlilik gösteren kamu hizmetlerine yönelik talepleri, kısıtlı kaynaklar ile yerine getirmek durumunda kalmaktadır (Ökmen, 2009: 26). Bu durum, sosyal belediyecilik uygulamaları için gereken kaynağın birçok hizmete bölüştürülmesi gerekliliğinden dolayı azalmasını beraberinde getirmekte, bu anlamda belediyelerin sosyal görevlerini yerine getirmesini daha zor hale getirmektedir.

Ancak diğer yandan, kentsel bölgedeki nüfus artışıyla beraber sosyal ve ekonomik iş bölümünün ve katmanlaşmanın giderek artması, diğer yandan çeşitli bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sebebiyet verdiği sosyal hareketlilik, sosyal, kültürel ve sportif nitelik taşıyan uğraşıların gelişmesi gibi faktörler, yerel toplumların bu yönde beklenti ve gereksinimlerinin çeşitlenmesine neden olmuştur (Bozlağan ve Yaş, 2007: 123). Bunun yanı sıra, 1990'ların başından bu yana geçmiş dönemlere kıyasla geliri artmış olan bazı belediyeler, bir taraftan eğitim ve kültürel seviyesi değişen, kentsel talepleri ve sosyal hizmete yönelik talepleri artan ve çeşitlenen nüfusun, öte taraftan ülkenin yaşamış olduğu birbirini izleyen krizlerden dolayı göç yoluyla gelmiş olan ve gitgide yoksullaşmakta olan kentli toplumun gereksinimlerine yanıt vermek amacıyla sosyal yardımlar ve sosyal hizmetleri merkezine alan sosyal politika önlemlerine daha fazla dikkat ve bütçe ayırmaya başlamışlardır (Toprak ve Şataf, 2009: 13). Kaynak sorunu bugün halen devam etmekle birlikte, belediyeler tarafından sosyal uygulamalara verilen önemin artmasıyla beraber kaynağın bölüşümünde sosyal uygulamaların payının arttırılması mümkün olabilmektedir.

2.8. Sosyal Belediyeciliğin Yasal Çerçevesi

Türkiye'de uygulanmakta olan sosyal belediyecilik uygulamalarının yasal kapsamını 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu oluşturmaktadır. Fakat yerel diğer bir yönetim birimi olan İl Özel İdaresi mevzuatı da sosyal politikalara yönelik çeşitli düzenlemeleri barındırmaktadır (Berkün, 2017: 588). Başta adı geçen bu kanunlar olmak üzere, son dönemlerde uygulamaya girmiş olan birçok düzenlemeler,

belediyelere sosyal belediyecilik faaliyetleri bakımından epey geniş yetkiler vermekte ve görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Zeybekoğlu Dündar, 2011: 122).

Buna göre, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu bakımından belediyelerin sorumluluğuna dâhil edilmiş olan sosyal görevleri şu şekilde özetlemek mümkündür (Aygen, 2014: 174-176):

- **5393 sayılı Belediye Kanunu:** Kanunun çoğu maddesinde, sosyal belediyecilik hususunda hukuki zemin hazırlayan hükümler bulunmaktadır. Kanunun 38. maddesine göre, belediye başkanının görevleri arasında, "belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak ve dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yardımda bulunmak" sayılmıştır. Hemşehri hukukunu düzenleyen 13.maddeye göre, belediye sınırlarında yaşayan o beldenin hemşehrileri, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleriyle ilgili bilgilenme ve belediye yardımlarından insan onuruna zarar vermeyecek koşullarda faydalanma hakkına sahiptir. 14.maddesinde "…kültür ve sanat, sosyal hizmetler ve yardım, nikâh, meslek ve yetenek kazandırma gibi hizmetleri yapar ve yaptırır" hükmü yer almaktadır. Ayrıca, Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler çocuklar ve kadınlar için korunma ve sığınma evleri açabileceklerdir. Aynı madde, yoksullar için toplu konutlar yapılmasının belediyelerin görevleri arasında bulunduğunu belirtmiştir. Büyükşehir belediyeleri "gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmakla" hatta bunları işletmek veya işlettirmekle sorumlu ilan edilmiştir. Ayrıca buna göre gençler ve çocuklar için çeşitli sosyal ve kültürel hizmetleri ilçe belediyeleri de verebilmektedir. Kanun, belediyelerin hizmetlerin yerine getirilmesinde engelli, yaşlı, düşkün ve yoksulların durumlarına uygun olan metotları uygulamasını benimsemiştir. Kanunun 75. maddesine göre belediyeler, görevleri ve sorumlulukları kapsamı içinde olan sosyal belediyecilik hizmetleri konusunda, başkaca kurum ve kuruluşlar ile işbirlikleri ve koordinasyonlar kurma olanağına sahiptir. Kanunun 77. maddesinde ise belediyelerin, sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle; yaşlılara, kadınlara, çocuklara, engellilere, yoksullara ve düşkünlere ilişkin hizmetlerin yerine getirilmesinde dayanışmayı ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinliği, tasarrufu ve verimliliği arttırmak amaçlarıyla gönüllü bireylerin ve grupların katılımına ilişkin çeşitli programları uygulayabilmelerine izin vermektedir.

- **5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu:** Kanunun 7. maddesinde "…yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kursları açmak, işletmek ve işlettirmek…", belediyelerin görev yetkileri arasında sayılmıştır. Kanunun 18. maddesi büyükşehir belediye başkanlarına "bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak" gibi alanlarda yapılan faaliyetler için yetki tanımakta ve bu kapsamda yapılan sosyal hizmetlerin ve yardımlarının belediye harcamaları mahiyetinde bütçe içerisinde işleme olanağı tanımaktadır. Kanun, engellilere ilişkin hizmet verecek hizmet birimlerinin kurulmasını büyükşehir belediyelerin görevleri arasında saymaktadır. Bu birimler, "bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri" verebileceklerdir. Bu kapsamda belediyeler, bu amaçla kurulan vakıf, dernek ve kuruluşlarla işbirlikleri yapabilmektedir. Belediyeler adı geçen tüm bu hizmetleri insan onuruna uygun bir biçimde yerine getirmek zorundadır.

2005 yılında yürürlüğe girmiş olan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu kapsamında "Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar (md. 43/h)" İl Özel İdaresi giderleri arasında sıralanmış ve bütçe içerisinde yoksullar ve muhtaçlar için ayrılmış olan ödeneği kullanabilme yetkisi de valiye tanınmıştır. İl özel idaresi sosyal uygulamalar bakımından il sınırları içerisinde "Sağlık, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarım ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetler ile belediye sınırları dışında kültür, turizm, gençlik ve spora yönelik hizmetleri" yapmak konusunda görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir (Berkün, 2017: 590).

2.9. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları

Sosyal belediyecilik anlayışına göre yerel düzeyde dezavantajlı grupların temelde gereksinim duyduğu hizmet taleplerini yerine getirmek noktasında belediyelerin bazı temel fonksiyonları bulunmaktadır. Bu temel fonksiyonların literatürde genel olarak sosyal çözülme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon, mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme, yardım etme, gözetme, yatırım ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma biçiminde ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmada da temel fonksiyonlar, literatürde ortaya konulan bu yaklaşım çerçevesinde ele alınmış ve bu kapsamda bilgiler sunulmaya çalışılmıştır.

2.9.1. Sosyal Çözülme

Bir toplum içerisinde farklı politik, dini, ekonomik ve benzeri yapıların oluşturduğu değerler, roller ve normlardan oluşan bir bütünün sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürmesi için toplumun kendi içerisinde adeta sesiz bir anlaşmayla benzer duygusal bütünlüğü taşıması gerekmektedir. Toplumu bir arada tutan bu değerler bütününde çatlaklar meydana gelirse ve bu durum engellenemezse toplumda bir çözülme oluşmaktadır. Böylece toplumsal bu değerler ve normlar toplum içindeki bireylere aynı şeyleri ifade etmekten çıkmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak da ekonomik, kültürel ve ahlaki çöküş yaşanabilmektedir (Giddens, 2000: 30; Hazır, 2010: 335). Dolayısıyla sosyal çözülmenin, toplumsal değerlerin dejenere olmasıyla bireyler arasındaki ilişkilerde ilişki yapısının, birliğin bozulması olduğunu söylemek mümkündür. Kentlerin de kendi içinde kentsel bir toplum olduğu düşünüldüğünde, bu noktada sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde sosyal belediyelerin bu noktaya temas eden uygulamalarının yer alması önem taşımaktadır.

Esasında sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yer verilen uygulamalar, bireylerin ve grupların yaşadıkları sosyal çözülmeyi engellemeye yöneliktir. Toplum içerisinde ortaya çıkan kültür çatışmaları, nesiller arasındaki farklılıklar, yabancılaşma, yoksulluk gibi çeşitli sosyal sorunların çözülmesi noktasında sosyal belediyeler büyük sorumluluklar üstlenmektedir. Adı geçen sosyal sorunlar ve benzeri durumlardan kaynaklanan sosyal çözülmeler toplum içerisinde ciddi sorunları ortaya çıkardığından, sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında bu durumlarla mücadele etmek önemli bir işlev olarak ortaya çıkmaktadır (Beki, 2008: 38).

2.9.2. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme, bireylerin içinde yer aldığı aileler, mesleki gruplar, okullar gibi çeşitli sosyal kuruluş ve kültürel ortamların beklentisi yönünde eylemlerde bulunmayı ve bu ortamlarda bulunan diğer kişilerle uyum gösterebilmeyi öğrenme süreci olarak ifade edilmektedir. Sosyal belediyelerin bu konuda yerine getirdiği işlevler tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu çerçevede belediyelerin belirlediği kurallar ve bu kurallara uygun olmayan davranışa uyguladığı müeyyideler kent halkına sosyal taleplere uygun şekilde eylem kalıpları ve değerler aktarma yönünde bir sosyal denetim otoritesi olarak işlev görmektedir (Pektaş, 2010: 14).

Toplum içinde bireyler yaşadıkları çevrede karşılıklı etkileşim, iletişim içerisindedir ve tek başına yaşamını sürdürmesi olanaklı değildir. Bu nedenle bireylerin sosyalleşmemesi

toplum içinde sorunlara yol açacaktır. Sosyal belediyeler, toplumdan soyutlanma riski içeren kişilerin sosyalleşebilmesi, rehabilite edilebilmesi, toplumsal düzene uygun biçimde yaşamını sürdürmeleri konusunda meslek edindirme, danışmanlık, sığınma evleri, psikolojik destek, sportif, kültürel faaliyetler ve eğitim gibi hizmetler sunarak sosyal düzenin korunması yönünde katkı sunmaktadır (Baran, 2018: 52). Belediyelerin kent halkına sağladığı maddi destek hizmetleri de topluma adapte olmayı engelleyen psikolojik ve sosyal problemlerin giderilmesi noktasında benzer bir amaç taşımaktadır (Duran, 2019: 17).

Bu fonksiyon içerisinde yer alan rehabilitasyon kavramı ise temelde 'yeniden mümkün kılmak' anlamına gelmekte, insan psikolojisiyle ve insanın sosyal yönüyle ilgilenmektedir (Koç, 2015: 31). Sosyal rehabilitasyon, toplum içinde psikolojik, ekonomik ya da bedensel nedenlerle sosyal uyumu bozulmuş kişilere sosyal hizmet uzmanları gibi profesyoneller tarafından eğitim, danışmanlık, destek hizmetleri verilmesini içermektedir (Seyyar, 2005: 216; Keskin, 2015: 47).

2.9.3. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Bu fonksiyon, belediyelerin yerel topluma danışmanlık hizmetleri sunması, bazı önemli günlerden ve etkinliklerden haberdar etmesi, afişler bastırması, bildiriler dağıtması, duyurular yapması, yönlendirmesi, bireylerin yaşadığı problemlerin çözüm yolları ve noktaları hakkında bilgilendirmesi, yol göstermesi faaliyetlerini içermektedir (Keleş, 2008: 56). Ayrıca, belediyeler tarafından önemli günler ve haftalarda ya da belirli dönemlerde düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklerde günün anlam ve önemine ilişkin konular işlenerek bireylerin birbirleriyle etkileşime girmesi sağlanmakla beraber değerlere bağlılık duygularını güçlendirerek mobilize olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Şengün, 2019: 27).

Bu kapsamda belediyeler yerel halka psikolojik danışmanlık, evlilik danışmanlığı, hukuk danışmanlığı gibi birçok konuda hizmet sunabilmektedir. Belediyeler tarafından sunulan bu hizmetler daha bilinçli bireylerin oluşumunda katkı sağlayarak toplumsal sağlığın korunması konusunda da işlev görmektedir (Kalkışım, 2015: 63).

2.9.4. Yardım Etme, Gözetme (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma)

Belediyelerin sosyal hizmet sunan birimleri, sorumlu oldukları bölge içerisinde koordine içinde bulunduğu diğer yerel yönetim birimleri, kamu kurum ve kuruluşları, dernekler, vakıflar veya sivil toplum örgütleriyle ortaklaşa çalışmalar yürüterek kentte ihtiyaç sahibi kişileri ve grupları tespit etmeyi, durumları hakkında bilgi toplamayı ve onların çeşitli

yaşamsal gereksinimlerini karşılayacak olan çeşitli medikal, gıda, yakacak, eğitim araç-gereçleri veya nakdi yardımlar gibi destekler sunmayı ve durumlarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Arslan, 2013: 42).

Belediyelerin sosyal politikalar ve oluşturulan bilgi envanterleri kapsamında belirlenmiş olan çeşitli muhtaçlık kriterleri çerçevesinde belirlenen yardıma muhtaç kişi ve gruplara yönelik birçok uygulamaları bulunmakta, belediyelerin sosyal faaliyetleri içerisinde en geniş yer bulan fonksiyonlardan birini oluşturmaktadır.

2.9.5. Yatırım

Belediyeler, esasında makro sorun haline gelmiş bazı konularda merkezi yönetimler tarafından alınan tedbirlerin yanı sıra bu sorunları yerel bir sorun olarak ele alabilmekte ve bu sorunlara kökten bir çözüm üretemese dahi kolaylaştırıcı bazı önlemler alabilmektelerdir. Örneğin kentte artış gösteren işsizlik veya yoksulluk sorunu gibi belli başlı toplumsal sorunlar karşısında belediyeler bazı destekleyici uygulamalara yer verebilmektedir (Kesgin, 2012: 172). Örneğin, işsizlik sorununu tamamen ortadan kaldıracak bir göreve veya alt yapıya sahip olmayan belediyeler, bu konuda bazı destekleyici, işsizler ve işverenler arasında iletişimi ve işbirliğini sağlayacak platformlar oluşturma, ekmek fabrikaları, tanzim satış mağazaları, aşevleri gibi bazı yatırımlarda bulunarak yerel halkın ihtiyaçlarına yanıt verecek ortamlar sağlayabilmektedir (Beki, 2008: 41; Pektaş, 2010: 14).

Kurdukları tesisler ve yaptıkları yatırımlarla yeni yatırım alanlarının ve kaynakların oluşmasını sağlayan belediyeler, bir yandan gelir getirici faaliyetler yürütmüş olurken, diğer yandan istihdam olanağı sağlayabilmektedir. Belediyelerin bu türden yatırımları, kente ekonomik canlılık kazandırabilmekte, diğer yatırımları tetikleyebilmektedir. Böylece yeni yatırım alanları ve kaynaklarının oluşmasını sağlayan bir dizinin oluşması mümkün olabilmektedir.

2.10. Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yapılan Sosyal Hizmet Uygulamaları

Sosyal belediyecilik politikaları ve uygulamaları ağırlıklı olarak yerel toplumun dezavantajlı birey ve gruplarına ve bu grupların gereksinimi karşılamaya yönelik olmaktadır. Literatürde belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde politikaları ve uygulamaları da dezavantajlı gruplar bakımından incelenmektedir.

Dezavantajlı grupların tanımının farklı disiplinlerin bakış açısına göre değiştiği görülmektedir. Örneğin iktisat disiplini bakımından dezavantajlı gruplar doğrudan doğruya

yoksulluk kavramıyla ilişkili olarak ele alınmaktadır. Buna göre bu gruplar gıda temini, asgari geçim imkânları, kaynak yetersizliği sorunları olan birey, aile veya gruplar olarak incelenmektedir. Hukuk disiplini bakımından dezavantajlı gruplar hak ve çıkarlarının güvence altına alınması gereken kesimlerdir. Sosyoloji disiplini bakımından, düşük gelir, refah ve rekabet gücüne sahip gruplar olarak kabul edilmektedir. Psikoloji disiplinin bakımından ise sosyal ayrımcılık, kaygı, özgüven eksikliği, kontrol eksikliği gibi sorunlar yaşayan bireyler olarak ele alındığı görülmektedir (Yıldırım, 2011; Ünlü, 2019: 17).

Dezavantajlı olarak değerlendirilen bu bireyler ve gruplar genellikle çocuklar ve gençler, kadınlar, yaşlılar, işsizler, yoksullar ve engelliler olarak ele alınmaktadır. Sosyal belediyelerin uygulamaları genel olarak bu grupların tespit edilmesi, izlenmesi ve desteklenmesi yönünde olmaktadır.

2.10.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar

Dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan kadınların karşılaştıkları zorlukların yerel düzeyde sosyal politikalar kapsamına dâhil edilmesi, yerel toplumun aile yaşam kalitesini arttırmanın ve daha yaşanabilir, sürdürülebilir bir kenti tesis etmenin temel koşullarından birini oluşturmaktadır (Gündüz, 2015: 41). Zira kanun hükümlerinde de kadınların yaşadığı zorlukları gidermek ve gelişimlerini desteklemek üzere belediyelerin tesisler, okullar ya da kurslar açabilmesine olanak tanınmakta ve bu kapsamda görev yüklenmektedir.

Belediyelerin kadınlara ilişkin temel sorumlulukları, kadınları her türden ayrımcılıktan, istismardan, ihmalden korumak ve yaşam kalitelerini attıracak, toplum içerisinde etkin bir şekilde rol almalarını sağlayacak, temel haklarını tesis edecek politikaları belirlemek, bu amaçla kamu kurum kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversitelerle işbirliği oluşturarak belirlenen bu politikaları uygulamaya geçirmek, çıktılarını değerlendirmek ve gereken önlemleri almaktır (Yavuz, 2015: 139).

Kadınların sosyal yaşam içinde yer almakta karşılaştığı zorlukların tespit edilmesi, bu zorlukların nedenlerinin ve sonuçlarının irdelenmesi, bunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve bu kapsamda öneriler sunulması temel görevler arasında yer almaktadır. Bu suretle kadınların toplum içinde etkin roller alarak bütünleşmelerini, güçlenmelerini sağlayan projeler ortaya koymak ve bu projelere kaynak sağlamak ve cinsiyet eşitsizliklerinin kalıplaşmış yargılarından soyut bir biçimde bu projeleri uygulamak belediyelerin sunduğu sosyal hizmetler bakımından önem arz etmektedir (Yavuz, 2015: 140).

Kadın istihdamına yönelik olarak belediyelerin temel uygulamalarını, çalışan talebinin yoğun olarak ortaya çıktığı iş konularına dayalı mesleki-teknik eğitim kurslarının açılması, evde üretim gerçekleştiren kadınlara yönelik olarak kolektif üretime ve pazarlamaya dönük fırsatların değerlendirilmesi, kooperatifler kurmalarının kolaylaştırılması yönünde danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin sunulması, iş arayış faaliyetinde olan kadınlar için bu yönde rehberlik ve danışmanlık hizmetinin verilmesi olarak sıralamak mümkündür (Kalkan, 2016: 38).

Yasal mevzuatta belediyelerin muhtaç kadınlar için koruma evleri açabileceğine dair hüküm bulunmaktadır. Bu kapsamda belediyeler, şiddet gören, istismara uğrayan, maddi olanağı bulunmayan veya kimsesiz kadınlara yönelik olarak korunma/ sığınma evleri açabilmektedir (Keleş, 2008: 64). Kadın sığınma evleri kadınlara yatılı hizmet sağlamaktadır, ancak belediyelerin bunun dışında yatılı olmayan şekillerde de kadınları destekleyici uygulamaları ve merkezleri bulunmaktadır. Kadınlara sunulan bu tür hizmetlerde kadınlar çeşitli konularda kurs faaliyetlerine katılabilmekte, kurslardan elde ettikleri bilgiler ışığında gereksinimlerini karşılayabildikleri gibi gereksinim haricinde kalan üretim gerçekleştiğinde bunları satabilecekleri platformlar sağlanarak kazanç elde etmelerine olanak tanımaktadır (Öztürk, 2012: 108).

Kadınlara yatılı hizmet veren kadın sığınma evleri dışında kadınlara yönelik yatılı olmayan çeşitli merkezlerde bulunmaktadır. Bu merkezlerde kadınlar el işi ve nakış gibi el becerilerini geliştirmeye yönelik düzenlenen kurslardan faydalanabilmektedirler. Kadınlar bu kurslarda edindikleri bilgiler sayesinde ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri gibi, ihtiyaç fazlası üretimde bulunarak gelir de elde edebilmektedir.

2.10.2. Çocuklara ve Gençlere Yönelik Uygulamalar

Çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimi için aile içi ve dışı bir takım riskler bulunmaktadır. Bunlar aile içinde geçimsizlik, şiddet vakaları, iletişim bozukluğu, ebeveynlerin yetersiz eğitimi, küçük yaşta ebeveyn olma, bağımlılık, genetik rahatsızlıklar, erken doğum gibi çok çeşitli olabilmektedir. Aile dışı çevrede ise okul saatleri dışında kalan vakitlerini geçirebilecekleri ve yeteneklerini geliştirebilecekleri sosyal, kültüre, sportif alanların bulunmaması da birer risk teşkil etmektedir. Bu türden risklerin bir araya gelmesiyle çocukların ve gençlerin zihinsel gelişimi olumsuz etkilenmekte, toplum düzenine uygun olmayan alışkanlıklara sürükleyebilmektedir (Öztürk, 2012: 115).

Kentte yaşayan özellikle dar gelirli, boşanmış ebeveynlere sahip, düşük eğitim düzeyine sahip, şiddet gören gençler, risklere karşı açık durumdadır. Bu anlamda kentlerde suç işleyen kimseler içerisinde on sekiz yaş altında olanların payının yüksek olduğu bir gerçekliktir. Bu nedenle sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde çocuklara ve gençlere hedef alan sosyal ve kültürel uygulamalarla kent ve toplum ile bütünleşmelerini sağlayacak önlemler almak önem arz etmektedir (Keleş, 2008: 65).

Sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında çocukların ve gençlerin toplum ile daha uyumlu ve daha sağlıklı bir biçimde yetiştirilmesine yönelik bir takım hizmetler sunulmaktadır. Bu hizmetleri, eğitime katkı sunacak kurslar, eğitimler düzenlemek, kreşler, çocuk yuvaları, rehabilitasyon, koruyucu sağlık hizmetleri, eğlence, sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetler, madde bağımlılığı ve kötü alışkanlıklarla mücadele, meslek edindirme, gençlik merkezleri gibi çeşitlendirmek mümkündür (Sezik, 2016: 182; Ünver, 2019: 78). Belediyeler bu kapsamda gençlik merkezleri kurabilmekte, gençlerin bir arada kaliteli vakit geçirmesini, paylaşımda bulunmasını, eğitimler-danışmanlıklar almasını, faaliyetlere katılmasını ve sosyal beceriler geliştirmesini sağlamaktadır.

Sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında genç bireylerin yaşadıkları kente ilişkin sorunlarla yakından ilgilenmesi, bu sorunların çözümüne dair fikirler ve projeler sunması için belediyeler bünyesinde gençlik konseyi/ meclisi de oluşturabilmektedir. Böylece gençler, yaşamlarını sürdürdükleri kentin sorunları konusunda kayıtsız kalmamaları yönünde teşvik edilmekte, sorumluluk, birliktelik ve ortaklık yetenekleri kazandırılmaktadır. Gençler, bu türden platformlar içerisinde hem kentlerine hem de geleceklerine sahip çıkmakta, hayatın gerçeklerini öğrenmenin yanı sıra, kentin ekonomik, kültürel, sosyal, çevresel problem ve gereksinimlerini tartışmakta ve bu konularda kendini sorumlu hissederek aidiyet duyguları da gelişmektedir (Uslu, 2011: 88).

2.10.3. Yoksullara Yönelik Uygulamalar

Belediyelerin asgari geçim düzeyinin altında bulunan yoksul kişi ve gruplara ilişkin sosyal belediyecilik uygulamalarına toplu konutlar, evsiz kişilere geçici barındırma uygulamaları ve aşevlerini örnek göstermek mümkündür (Pekşen, 2014: 33). Bunların yanı sıra belediyeler tarafından yoksul kesime yönelik gıda yardımları, nakdi yardımlar, yakacak yardımları, giyecek yardımları, taziye ve cenaze işlerine yönelik yardımlar, toplu nikâh ve toplu sünnet törenleri gibi çeşitli hizmetleri bulunmaktadır (Baran, 2018: 67).

Bu uygulamalar içerisinde aşevi hizmetleri belediyelerin sıklıkta verdikleri hizmetlerden birini oluşturmaktadır. Belediyeler bu aşevlerinde yoksul ve kimsesiz bireyler için yemek hizmeti sağlamaktadır. Sürekli olan bu hizmetler, ramazan çadırları örneğinde olduğu gibi bazı zamanlarda geçici olarak sunulan hizmetlerle de desteklenebilmektedir.

Kamalak vd. (2009: 39), ulusal seviyede olduğu gibi yerel seviyede de konut politikalarıyla toplumsal adalet ilkesinin desteklenebileceğinin altını çizmektedir. Bu kapsamda belediyeler, düşük bütçeli konutlar inşa etmek suretiyle yoksul kesimin bir insanca yaşam hakkı olan konut sahipliğini tesis edebilmektedir. Bunun yanı sıra belediyelerce belirlenen konut politikalarıyla kentteki kira düzeyinin yükselmesinin önlenebileceği gibi, rantın da önüne geçmek noktasında katkı sağlanabilmektedir (Selek Öz, 2010: 50).

2.10.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar

Yaşlı bireylerin toplumsal yaşamda yalnızlık, yoksulluk, istismar, ihmal gibi toplumsal sorunlarla çok daha sık bir şekilde karşılaştığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra, yaşanan toplumsal değişimlerle birlikte aile kurumlarında yaşanmakta olan değişimler, daha fazla bireyselleşme, ailelerin küçülmesi, iş-yaşam dengesizlikleri gibi sorunlar yaşlıları doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle yaşlılar sosyal bakımdan olumsuzlarla karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla yaşlıların kent yaşamı içinde yoksul, evsiz veya yalnız yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaları gibi dezavantajlı bir durum ortaya çıkmaktadır (Kurtkapan, 2017: 73). Yaşlıların toplumsal yaşamda karşı karşıya kaldıkları bu yalnızlık, soyutlanmışlık, güvensizlik gibi olumsuz durumların engellenmesi veya azaltılması yönünde desteklenmesi konusunda sosyal belediyelere görevler düşmektedir.

Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yaşlılara yönelik olarak sağlık ve bakım hizmetlerinin sağlanması, yaşlıların gereksinimlerine göre mekân düzenlemelerinin yapılması, evde bakım hizmetleri, gıda, yakacak, giyim, ulaşım gibi ayni veya nakdi destekler yapılması, sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi gibi hizmetler sunulmaktadır (Şataf, 2017: 17). Bu desteklerin maddi, ayni veya manevi olabildiği gibi, yaşlı bireylerin kendilerini rahat ve huzurlu hissedecekleri ortamların tesis edilmesi yoluyla da yapılması mümkündür. Yaşlı bireylerin yaşamını zorlaştıran tüm bu unsurların önüne geçilmesi, kendilerini toplumsal yaşamdan soyutlamalarının engellenmesi için fiziksel ve psikolojik olarak da desteklenmeleri gerekmektedir (Öztürk, 2012: 100).

Sosyal belediyeler tarafından yaşlı bireylere sağlanan en önemli sosyal desteklerden biri evde bakım hizmetleridir. Bu hizmetler kapsamında belediyeler yaşlı bireylerin gereksinimleri

doğrultusunda teşhis, tedavi, medikal takip, hastalık sürecinde bakım, koruyucu sağlık hizmetleri gibi çeşitli hizmetler profesyonel ekipler tarafından evde sunulmaktadır. Özellikle yaşlı bireylerin yalnız olması durumunda bu türden hizmetler daha fazla önem arz etmektedir. Yaşlı bireylerin bakım hizmetlerinden mahrum olması ve yaşları gereği sağlık gereksinimlerinin ve harcamalarının fazla olduğu göz önüne alındığında hizmetlerin önemi anlaşılmaktadır.

Sosyal belediyelerin yaşlı bireylere yönelik diğer bir hizmeti de ulaşımın indirimli ya da tamamen ücretsiz yapılması uygulamasıdır. 60 veya 65 yaş üzeri yaşa sahip bireyler, sosyal politikalar kapsamında belediyenin ulaşım araçlarından indirimli ya da ücretsiz yararlanabilmektedir. Ayrıca belediyeler bu konuda özel ulaşım araçlarına da indirim yaptırma müeyyidesine de sahiptir.

Tüm bunların dışında belediyeler, sosyal sorumlulukları çerçevesinde yaşlıların bakım ve barınma ihtiyaçlarına yönelik olarak huzurevleri açabilmektedir. Belediyelerin yaşlı bireyler için tasarlanmış bu tesislerinde yaşlıların ihtiyaçlarına yanıt verilmektedir.

2.10.5. Engellilere Yönelik Uygulamalar

Engelli, doğuştan gelen ya da sonrada vuku bulan nedenlerden ötürü zihinsel, bedensel, ruhsal, duyusal veya sosyal becerilerin belirli ölçülerde kaybedilmesi neticesinde sosyal yaşama uyum sağlayamama ve gündelik yaşam gereksinimlerini giderememe gibi durumlarla karşı karşıya kalan ve korunma, bakım, rehabilitasyon ve danışmalığa yönelik hizmetlere gereksinim duyan kişidir (Alsancak vd., 2013: 7). Engellilerin toplumsal yaşam içinde temel haklarından ve özgürlüklerinden istifade etmesini sağlamak, insan onuruna yakışır şekilde yaşamlarına diğer bireylerle eşit koşullar altında, etkin bir biçimde katılmalarını tesis etmek için tedbirler alınması gerekmektedir (Ünlü, 2019: 21).

Türk yasal mevzuatı, belediyelere engellilere yönelik sosyal hizmetler kapsamında geniş yetki ve sorumluklar yüklemiştir. Buna göre belediyeler, öncelikli olarak sosyal yardıma gereksinim duyan engelli bireylerin gıda, giyim, yakacak gibi gereksinimlerini karşılamaktadır. Bunun yanı sıra belirli gün ve haftalarda engellilere yönelik sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirmek, farkındalık programları hazırlamak gibi uygulamaları mevcuttur. Ayrıca bedensel engellilere yönelik olarak tekerlekli sandalye, akülü araç, koltuk değneği gibi materyallere erişimleri de belediyeler tarafından sağlanabilmektedir. Bu türden desteklerin yanında, esas olarak sosyal belediyeciliğin kökeninde engelli bireylere sosyal yardımın ötesinde sosyal yardıma muhtaç olmaktan çıkarmak amacıyla refah uygulamaları

çerçevesinde toplumsal yaşama kazandırma yönünde uygulamalar bulunmaktadır (Keleş, 2008: 63).

Ele alınan tüm bu sosyal belediyecilik uygulamalarının yanı sıra belediyeler daha geliştirilmiş bir sosyal belediyecilik fonksiyonu gereği sağlık, eğitim, kültür, spor ve benzeri alanlarda birçok hizmet sunmakta ve bu yönde kentsel gelişimi desteklemektedir. Kültür hizmetleri çerçevesinde sinema, tiyatro, edebiyat, müzik gibi sanatsal konularda tamamen ücretsiz ya da cüzi miktarda ücret karşılığında faaliyetler düzenlenmektedir. Eğitim hizmetleri kapsamında ücretsiz ve ya düşük ücretli eğitim kursları açılabilmekte, eğitim kurumlarına materyal desteğinde bulunulabilmektedir. Sağlık hizmetleri kapsamında yardıma muhtaç kişilere medikal desteğin ve evde bakım hizmetlerinin sağlanması söz konusuyken spor faaliyetleri içerisinde spor faaliyetleri, turnuvalar, karşılaşmalar hazırlamak, başarılı olan sporcuları ödüllendirmek, sporculara ve spor kulüplerine katkı sağlamak, spor tesisleri inşa etmek ve işletilmesini sağlamak sayılabilmektedir (Şahinoğlu, 2014: 79).

2.11. Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Tüm Türkiye'de birçok belediye tarafından sosyal belediyecilik uygulamalarının değişen düzeylerde, değişen çerçevelerde gerçekleştirilmekte olduğu gerçeği bir yana, bu uygulamaların tatminkâr ölçüde olmadığı görülmektedir. Belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışını tam olarak kavrayamaması sorunu söz konusudur (Akkoyun, 2019: 40). Birçok yönetici sosyal politikaların taşıdığı önemi, kentin sosyal kalkınmasına ve sosyal barışa yönelik verdiği katkıları tam anlamıyla kavrayamamasının yanı sıra, bu türden uygulamaları ve bu çerçevede yapılacak olan harcamaların gereksiz olduğunu düşünebilmektedir (Keleş, 2014: 109). Ayrıca sosyal uygulamaların, ihtiyaç sahiplerine nakdi veya aynı yardımla sınırlı olarak algılanması, sosyal belediyecilik anlayışının temelden sorunu çözücü yaklaşımıyla bağdaşmamaktadır.

Tüm bunların yanında, Türkiye ve benzeri ülkelerde, büyük kentlerin devamlı olarak büyüme göstermesi, mevcut temel teknik altyapı ve üstyapı hizmet gereksinimlerine ek olarak altyapı gereksinimlerinin devamlı olarak artması ve nüfusun devingenliği gibi bazı temel problemler, sosyal belediyecilik olanaklarını zayıflatıcı bazı unsurlar olarak göze çarpmakta, belediyelerin sosyal sorunlarla baş etme gücünü etkilemektedir (Kesgin, 2012: 177). Günümüzde sosyal belediyeciliğin karşı karşıya kaldığı bu temel sorunlar genel itibarıyla Tablo 5'te özetlenmiştir

Tablo 5. Sosyal Belediyeciliğin Karşı Karşıya Kaldığı Sorunlar (Çöpoğlu, 2014: 237-243)

Sorun	Açıklama
Kaynak yetersizliği	"Belediyelerin, kendilerine tanınan görevlerle orantılı kaynaklara sahip olmaması belediyelerin en başlıca problemidir. Sahip olduğu kısıtlı bütçeyle imar, altyapı gibi temel belediyecilik hizmetlerini yerine getirme zorunluluğu, özellikle gelir yaratamayan belediyeler için sosyal uygulamalara bütçe tesis etmeyi zorlaştırmaktadır."
Yöneticilerin olumsuz/ tutarsız tutumları	"Yerel yöneticilerin sosyal belediyecilik anlayışına olumsuz yaklaşım göstermeleri, sosyal belediyecilik kavramının içeriği hususundaki belirsiz tutumları ve sosyal politika hususundaki bilinç eksikliği sosyal belediyeciliğe ilişkin uygulamaları zorlaştırabilmektedir."
Veri yetersizliği	"Sosyal belediyecilik uygulamalarına temel oluşturacak verilerin yetersiz olması, hem sosyal politikalar belirlemek hem de uygulanan sosyal politikaları değerlendirmek noktasında problemler doğurmaktadır. Yardımlar ve hizmetler konusunda talepleri olanların başvurularının değerlendirmesinde zaman kaybının önüne geçilmesi ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin doğru bir şekilde belirlenmesi için kentteki cinsiyet, yaş, eğitim, sağlık, gelir gibi demografik özellikleri belirleyen sosyal doku çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır."
Planlama eksikliği	"Belediyelerin uyguladıkları birçok sosyal belediyecilik faaliyetlerine rasyonel ve ciddiyet arz eden bir planlama yapılmaksızın başlanmaktadır."
Koordinasyonsuzluk ve çok başlılık	"Koordinasyon eksikliği ve çok başlılık merkezi yönetimle belediyelerin arasında vuku bulabildiği gibi, belediyelerin kendi arasında da olabilmektedir. Örneğin büyükşehirlerde iki farklı belediyeden yardım alan kişiler söz konusu olmaktadır. Koordinasyonsuzluk sebebiyle hakkın kötüye kullanılması, sınırlı bütçeyle yerine getirilen bu hizmetleri talep eden diğer bireylerin mağdur olmasına sebebiyet vermektedir."
Katılım ve paylaşım yetersizliği	"Sosyal belediyecilikle alakalı politikaların belirlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda yerel halkın yönetime katılımı yetersiz düzeydedir. Çeşitli platformlarda belediye başkanı ve meclis üyeleri ile iletişim sağlama olanağı her daim mevcutken, yerel halkın yönetime katılımı ve denetimi sınırlıdır."
Uzman personel yetersizliği	"Belediyeciliğin tüm konularında gereksinim duyulan nitelikli teknik ve uzman çalışana sosyal belediyecilik hizmetlerinde daha fazla ihtiyaç vardır. Genel olarak nitelikli personelin büyük kentleri tercih etmesi sebebiyle, bilhassa sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler alanında, ihtiyaç sahibi bireylerin tespit esilmesinde nitelikli uzman gereksinim vardır. Nitelikli personelce yapılmayan birçok uygulamanın hedefine ulaşmadığı ve kaynak israfına sebebiyet verdiği gözlemlenmektedir."
Standart yokluğu /belirsizliği	"Sosyal belediyecilik uygulamalarında herhangi bir standart bulunmamakta ve bu konu, zorunlu belediyecilik hizmetlerinden sonra ele alınacak uygulamalar olarak görülmektedir."
Kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik	"Sosyal belediyecilik uygulamalarının karşılaştığı diğer bir problem, bu uygulamaların ömrünün kısa olması ve kurumsallaşamamasıdır. Çoğunlukla sosyal projeler belediye başkanının görev yaptığı dönemle sınırlı olmaktadır."

Sosyal hizmet harcamaları çoğunlukla büyük bir öncelik olarak görülmemekle beraber, belediyeler için sosyal hizmet harcamaları, olabildiğince en az düzeyde en çok faydanın yaratılması gereken bir uygulama alanıdır. Çünkü kısıtlı bütçelere sahip belediyeler için sosyal hizmetler için harcanan bütçeler için her zaman alternatif bir harcama isteyen alan söz konusu olmaktadır. Bu nedenle çoğu belediye, kent sakinlerine sağlanması gereken sosyal hizmet ve tesisleri, diğer hizmetlere oranla oldukça küçük bütçelerle sağlaması gerekmektedir. Belediyelerin sosyal hizmete yönelik harcamaları, belediyenin yapısı, kaynakları, yerel sakinlerin ihtiyaç ve talepleri gibi birçok faktöre göre değişmektedir (Lien ve Pettersen, 2004: 344).

Türkiye'de sosyal belediyeciliğin karşı karşıya kaldığı temel sorunlara ilişkin başlıca çözüm önerileri arasında sosyal uygulamalar konusunda görev alan çalışanların niteliklerinin arttırılması, belediye yöneticilerinde ve çalışanlarında sosyal sorumluluğa ilişkin bilincin geliştirilmesi yönünde çalışmaların yapılması, gönüllülük esasına dayalı çalışmanın güçlendirilmesi, sosyal uygulamalar için kaynakların arttırılması, üniversiteler ile işbirliği sağlanarak bilimsel veriler ışığında hareket edilmesi, yerel toplumun duyarlılığının ve farkındalığının arttırılması yönünde çaba gösterilmesi yer almaktadır (Zeybekoğlu Dündar, 2011: 124-125).

Sosyal belediyecilik uygulamaların etkili bir şekilde sunulabilmesi için öncelikli gereklilik, yerel toplumun gereksinimlerinin doğru bir biçimde belirlenmesidir. Üstelik bu uygulamaların olumlu etkilerinin yalnızca belirli kesime yönelik de değil, toplumun bütününe sirayet edecek biçimde uygulanması gerekmektedir (Çevikbaş ve Hiçyılmaz, 2015: 36).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden; doküman tarama yöntemi kullanılarak veriler sağlanmıştır.

Nitel araştırma genel olarak üç tür veri toplamayı içermektedir. Bunlar derinlemesine mülakatlar, doğrudan gözlemler ve yazılı dokümanların taranmasıdır. Mülakatlar, insanların

deneyimleri, düşünceleri, duyguları ve bilgileri hakkında doğrudan alıntıları içermektedir. Gözlemlerden elde edilen veriler, faaliyetlerin, davranışların, eylemlerin ve gözlemlenebilir deneyimlerin bir parçası olan kişilerarası etkileşimlerin ve örgütsel süreçlerin kapsamlı bir biçimde incelenmesinden oluşmaktadır. Doküman analizi, kuruluş, klinik, işletme veya benzeri yapıların program kayıtlarından alıntılar, faaliyet raporları, görüşme kayıtları, yazışmalar, resmi yayınlar ve raporlar, kişisel günlükler gibi kayıtların incelenmesini içermektedir (Patton, 2005: 1633).

Örgütsel ve kurumsal dokümanlar, uzun yıllardır nitel araştırmaların temelini oluşturmaktadır. Doküman analizi, basılı ve elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet üzerinden erişilebilen) materyaller olmak üzere belgeleri incelemek ya da değerlendirmek üzerine kurulu sistematik bir prosedürü ifade etmektedir. Nitel araştırmadaki diğer analitik yöntemlerde olduğu gibi, döküman analizi de konu hakkında anlamlar çıkarabilmek, belirli bir anlayış bütünü elde etmek ve ampirik anlamda bilgi bütünü geliştirmek amacıyla veri setlerinin incelenmesi ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008; Rapley, 2007). Bir çalışmanın parçası olarak sistematik değerlendirme noktasında kullanılabilecek olan dökümanlar, araştırmacının müdahalesi olmadan kaydedilmiş olan gündemler, toplantı tutanakları, kılavuzlar, kitap ve broşürler, günlükler, dergiler, faaliyet raporları, mektuplar, haritalar, çizelgeler; gazeteler, başvuru formları, radyo ve televizyon programları, kurumsal raporlar ve kayıtlar olabilmektedir. Bu tür belgeler kütüphanelerde, gazete arşivlerinde, kurumun kayıtlarında ve yayınlanmış raporlarda bulunabilmektedir (Bowen, 2009: 27-28).

Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmada, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nden gerekli izinler alınmak suretiyle, belediyenin resmi kayıtları, faaliyet raporları, performans raporları, stratejik planları gibi resmi dokümantasyon kayıtları incelenmiş, sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin belediyenin resmi web sitesinde paylaşılmış olan bilgilere ek olarak yazılı ve görsel basında yer verilen haberler taranmıştır.

3.1.1. Verilerin Seçilmesi

Araştırmada verilerin elde edilmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaların esas amacı dikkate alındığında, örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yönteminin kullanılması bir gereklilik olarak belirtilmektedir (Sönmez ve İlgün, 2018: 379).

Belediyelerin hizmetleri çok çeşitli ve kapsamlı olduğundan, araştırmanın amacı doğrultusunda yalnızca sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin politika ve hizmetlerin

araştırma kapsamına dâhil edilmesi bir gerekliliktir. Bu kapsamda, Aydın Büyükşehir Belediyesi ile ilgili tüm dokümanlar içerisinden sosyal belediyecilik kapsamında yer verilen uygulamalara ilişkin olanlar filtrelenmiş ve tasnif edilmiştir. Belediyenin sosyal belediyecilik uygulamalarının aktüel durumunu ortaya koymak bakımından, dokümanlar içerisinden güncel olanlar dikkate alınmış ve son üç yıla dayalı tarama yapılmıştır.

3.1.2. Verilerin Analizi

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin olarak doküman tarama yöntemiyle elde edilen verilerin içerik analizinde kategorileştirme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre veriler, yerel toplumun dezavantajlı gruplarını oluşturan kadınlar, çocuklar ve gençler, yoksullar, yaşlılar ve engellilere yönelik sosyal uygulamalar biçiminde tasnif edilmiş ve bilgilerin aktarılmasında bu tasnif yaklaşımı izlenmiştir. Buna göre veriler, dezavantajlı grupların dezavantajının giderilmesi bakımından incelenmeye çalışılmıştır. Veriler, özgün formlarına bağlı kalınarak olduğu gibi doğrudan alıntılarla aktarılmış ve betimsel bir yaklaşım içerisinde sunulmuştur.

3.2. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Nitel araştırmanın niteliğinin belirlenmesinde, nicel araştırmada olduğu şekilde net ve kesin ölçütlerin olmaması, bu türden araştırmaların niteliğinin değerlendirilmesinde bir takım zorluklara neden olmaktadır. Ancak genel bir yaklaşım olarak araştırma sürecinin açık, net ve izlenebilir biçimde araştırma raporuna dâhil edilmesi, araştırmaların inandırıcılığı ve dolayısıyla niteliğini arttırdığı kabul edilmektedir (Yaşar, 2018: 68).

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı, bilimsel araştırmaların en önemli kıstaslarından biri olarak kabul görmektedir. Bu açıdan araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği, nicel araştırmalarda olduğu gibi nitel araştırmalarda da yaygın bir biçimde kullanılmakta olan iki temel ölçüt olarak ele alınmaktadır (Başkale, 2016: 23).

Nitel araştırmada, verilerin elde edilmesi, analiz edilmesi ve yorumlanması süreçlerinde nesnellik, esneklik ve şeffaflık geçerlilik ve güvenilirlik açısından temel ölçütler olarak ele alınmaktadır. Araştırmanın geçerliliği, araştırma sonuçlarının, araştırılan konunun doğru ve kapsamlı bir şekilde ne kadar gerçeği yansıttığının bir ifadesidir. Araştırma verilerinin, araştırılan konuyu doğru bir şekilde ölçmesi gerekmektedir. Bu anlamda nitel araştırmada, araştırılan sosyal olayın tüm gerçekliğiyle ele alınması, verilerin nesnel bir şekilde elde edilmesi, nesnel bir şekilde tasnif ve analiz edilmesi ve yorumlanması

gerekmektedir. Her süreçte öznelliğin minimize edilmesi ve nesnel bir şekilde yaklaşılması, araştırmanın geçerliliğini sağlamak noktasında bir ön koşuldur. Güvenilirlik ise araştırmanın üretmiş olduğu bilgilerin doğru, test edilebilir ve tekrarlanabilir nitelik taşıması anlamına gelmektedir. Elde edilen sonuçların, farklı bir zamanda aynı ya da farklı araştırmacı tarafından tekrar edildiğinde aynı sonuçların elde edilmesidir (Karaşahin, 2016: 2-9).

Bu araştırmada, bu yaklaşımlar çerçevesinde objektif ve şeffaf bir yaklaşım esas alınmıştır. Verilerin elde edilmesi, analizi ve yorumlanması süreçlerinin tamamında doğrulanabilir, erişilebilir kaynaklar temelinde objektif bir yaklaşım sergilenmiştir. Erişilen bulguların tamamı kamuoyunun erişimine açık dokümanlara dayanmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde de bu somut veriler üzerinden objektif değerlendirmelere yer verilmiştir. Dolayısıyla araştırma tekrarlandığında aynı sonuçları verecektir.

3.3. Araştırmanın Etik Yaklaşımı

Sosyal bilimsel araştırmalarda etik, daha çok bilimsel araştırmanın yapılışı esnasında dikkat edilmesi gereken kurallardır. Tamamıyla objektif, araştırmayı yapan kişi, kurum veya kuruluşların kendi düşüncelerinden arınmış; ön yargısız ve doğru bilgiye dayalı verilerden elde edilmesi gereken sonuçlara ulaşmak için uyulması gereken kurallar bütünüdür (Özkan, 2016: 2).

Nitel araştırmalarda etik konusundaki kaygılar genel olarak insanlar üzerinde yapılan gözlem ve mülakat teknikleriyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu araştırmada kullanılan nitel araştırma tekniği doküman tarama olduğundan, ortaya çıkan etik sorunu, verilerin elde edilmesinden yorumlanmasına kadar tüm süreçlerde objektif bir yaklaşımın sergilenmesiyle ilgilidir.

Tüm araştırma alanlarında olduğu gibi, nitel araştırmalarda da analizden ve sonuçlardan etkilenebilecek olan araştırma çerçevesinde incelenmiş olan vaka, araştırmaya dâhil olan kişi, grup ya da örgütler, gelecek araştırmalar ve araştırmacılar gibi bazı paydaşlar bulunmaktadır. Bu açıdan nitel araştırmayı gerçekleştiren kişi ya da grupların, araştırma sonuçlarından etkilenebilecek tüm paydaşlara karşı objektif bir yaklaşım sergilemesi, araştırma bulgularını objektif bir biçimde değerlendirmesi önem arz etmektedir (Patton ve Cochran, 2002: 5). Dolayısıyla bu araştırmada, etik kaygılar dikkate alınarak, bilgilerin olduğu gibi aktarılması ve yorumlanmasında objektif bir yaklaşımın sergilenmesi esas alınmıştır.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Aydın ili ve ilçelerinde büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanları ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında erişilen tüm dokümanların incelenmesi araştırma konusunun odaklandığı sosyal belediyecilik uygulamaları ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın verileri, belediye tarafından halka açık olarak paylaşılmış bilgilerden derlenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Aydın İline İlişkin Bilgiler

4.1.1. Coğrafi Yapısı

Türkiye'nin güneybatısında bulunan Aydın ili, 37. ve 38. kuzey enlemleriyle 27. ve 29. doğu boylamları arasında yer almaktadır. Batısı Ege denizine açılan kıyı şeridi dir. Kuzey kısmında İzmir ile Manisa, doğu kısmında Denizli, Güney kısmındaysa Muğla ile komşu durumdadır. Aydın ili Türkiye'nin önemli bir tarım, sanayi ve turizm merkezidir. Ilıman Akdeniz iklimi etkisi altındadır. Yazın hemen hemen hiç yağış düşmezken daha çok kış aylarında görülmektedir. Kar yağışı ise ovalar ve deniz kenarlarında hemen hemen hiç görülmezken, dağlık bölgelerinde görülebilmektedir. Aydın ilinde bitki örtüsü, Akdeniz iklimi etkisi altında olduğundan genellikle kurakçıl özelliktedir (Sağdıç, 1988: 3-4). Bitki örtüsü sert yapraklı, kurağa dayanıklı bodur makilerden oluşmaktadır. Topraklarının %37'si ormanlık alanlarla kaplıdır. İlin orta ve batı bölgelerinde oldukça verimli ovalar, kuzey kısmında Aydın Dağları, güney kısmında Menteşe Dağları ile çevrili Büyük Menderes Havzası bulunmaktadır. Aydın sınırları içinde büyük-küçük birçok akarsu bulunmaktadır. Büyük Menderes Nehri, Ege Bölgesi'nin en uzun akarsuyudur ve toplam uzunluğu 999 km kilometre; il sınırları içerisindeki uzunluğu 500 kilometredir. Çine çayı, Akçay ve Dandalaş çaylarının sularını toplamak suretiyle Ege Denizi'ne dökülmektedir. İlin en büyük gölü Bafa Gölü olup, Büyük Menderes, deltasının güneydoğusunda bulunmaktadır. Diğer göller Samson ve Azap gölüdür (TMO, 2020).

Şekil 4. Aydın İl Haritası (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020b)

Aydın ili içerisinde Aydın- Denizli karayolu üzerinde yer alan Germencik, İncirliova, Aydın İl Merkezi, Köşk, Sultanhisar, Nazilli, Kuyucak ve Buharkent ilçeleri bu aks boyunca birbirleriyle etkileşim halinde, doğrusal bir gelişim göstermiş durumdadır. Bu güzergâh üzerinde, Aydın Merkez ve Nazilli ilçesi kentsel çekim merkezleri olarak ön plana çıkmış durumdadır. Kentin batı kısmındaysa Kuşadası, Söke ve Didim ilçeleri arasında Söke merkezli etkileşim ve gelişme eğilimi mevcuttur (Genç, 2014: 15).

4.1.2. Nüfus Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı verilerine göre 17 ilçe ve belediyeye sahip olan Aydın ilinde, toplam 672 mahalle yer almaktadır. 2020 yılı itibarıyla elde edilen son verilere göre Aydın ilinin toplam nüfusu 1.110.972 kişi olmuştur. Bu nüfusun 552.626 kişisi erkek ve 558.346 kişisi kadınlardan oluşmaktadır. Yüzdesel olarak ise %49,74 erkek ve %50,26 kadındır. Kilometrekareye düşen insan sayısı 140'tır. Aydın ili nüfusu, 2019 yılı itibariyle bir önceki yıla göre 13.226 kişi artış göstermiştir (Nüfusu, 2020). Aydın ili nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Buna göre Aydın ili içerisinde yaşamını sürdüren bireyler içerisinde 213.413 kişi 60 yaş ve üzeri olduğu ve yaklaşık %19 ile nüfus payının yaklaşık olarak beşte birini oluşturmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Aydın İli Nüfusunun Yaş Grupları Bakımından Dağılımı (TÜİK, 2020; Nüfusu, 2020)

Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
0-4 Yaş	**68.568**	**% 6,17**
10-14 Yaş	**71.571**	**% 6,44**

15-19 Yaş	**72.405**	**% 6,52**
20-24 Yaş	**79.471**	**% 7,15**
25-29 Yaş	**74.443**	**% 6,70**
30-34 Yaş	**75.473**	**% 6,79**
35-39 Yaş	**82.424**	**% 7,42**
40-44 Yaş	**79.338**	**% 7,14**
45-49 Yaş	**76.267**	**% 6,86**
50-54 Yaş	**72.414**	**% 6,52**
55-59 Yaş	**74.635**	**% 6,72**
5-9 Yaş	**70.532**	**% 6,35**
60-64 Yaş	**67.160**	**% 6,05**
65-69 Yaş	**51.591**	**% 4,64**
70-74 Yaş	**38.536**	**% 3,47**
75-79 Yaş	**25.209**	**% 2,27**
80-84 Yaş	**17.208**	**% 1,55**
85-89 Yaş	**10.207**	**% 0,92**
90+ Yaş	**3.520**	**% 0,32**

Aydın ilçelerine ilişkin nüfus verileri ise Tablo 7'de verilmiştir. Efeler, Nazilli ve Söke ilçeleri sanayi ve hizmetler sektöründe, Kuşadası ve Didim ilçeleri ise turizm sektöründe yarattığı iş fırsatları ve istihdam sayesinde nüfusun yoğun olduğu ilçelerdir (GEKA, 2017).

Tablo 7. Aydın İlçeleri 2019 Yılı Nüfus Verileri (TÜİK, 2020)

İlçe	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
Efeler	**293.816**	**% 26,45**
Nazilli	**159.544**	**% 14,36**
Söke	**121.481**	**% 10,93**
Kuşadası	**116.966**	**% 10,53**
Didim	**86.688**	**% 7,80**
İncirliova	**52.556**	**% 4,73**
Çine	**49.339**	**% 4,44**
Germencik	**43.968**	**% 3,96**
Bozdoğan	**33.627**	**% 3,03**
Köşk	**27.846**	**% 2,51**
Kuyucak	**26.671**	**% 2,40**
Koçarlı	**23.397**	**% 2,11**
Sultanhisar	**20.458**	**% 1,84**
Karacasu	**18.389**	**% 1,66**
Buharkent	**12.793**	**% 1,15**
Yenipazar	**12.481**	**% 1,12**
Karpuzlu	**10.952**	**% 0,99**

Tabloda görüldüğü üzere nüfus bakımından en kalabalık ilçe, 293.816 ile merkez ilçe olan Efeler'dir. Nazilli, Söke ve Kuşadası nüfus bakımından yüz bini aşkın yoğunluğa sahipken, en düşük nüfus yoğunluğuna sahip olan ilçe 10.952 ile Karpuzlu'dur.

Endeksa tarafından yayınlanan sosyo-ekonomik statü göstergelerine göre Aydın ilinin durumu Şekil 5'te verilmiştir. Bu değerin hesaplanmasında etkin yaş grubu, eğitim seviyesi, hane büyüklüğü, harcama alışkanlığı, yaşlı nüfus oranı gibi birçok parametre kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları negatif parametrelerken (Örn. Yaşlı nüfus), bazıları pozitif (Örn. Eğitim seviyesi) olarak ele alınmaktadır (Endeksa, 2020).

Şekil 5. Aydın İlinin Sosyo-Ekonomik Statü Göstergeleri (Endeksa, 2020)

4.2. Aydın Büyükşehir Belediyesi'ne İlişkin Bilgiler

4.2.1. Teşkilatlanma Süreci ve Teşkilat Yapısı

Aydın ilinde hizmet faaliyetlerini yürüten belediye, 2014 yılında gerçekleştirilen düzenlemeye kadar "Aydın Belediyesi" olarak teşkilatlanmış iken 6360 sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile büyükşehir belediyesi statüsünü elde etmiş, 2014 yılında gerçekleştirilen yerel seçim ile birlikte büyükşehir belediyesi unvanına sahip olmuştur (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2019a: 29).

6360 sayılı kanunla birlikte Aydın ilinin sınırları, il mülki idare sınırları olarak düzenlemiştir. Bu düzenleme sonrasında Aydın'da idari yapılanma da değişmiş ve bununla birlikte Aydın Büyükşehir Belediyesinin idari alana paralel şekilde yetki alanı da genişlemiştir. Böylece il çerçevesinde geniş yetkiler ve sorumluluklar Büyükşehir Belediyesi'ne tanınırken, ilçe belediyeleri Belediye Kanunu ile tanınmış olan yetki ve sorumlulukların büyük çoğunluğunu Büyükşehir Belediyesi'ne devretmişlerdir. Aydın'a bağlı 17 ilçe, Aydın Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı ilçe belediyeleri haline gelmiş, bu ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy, belde belediyeleri, bucak ve bucak teşkilatlarının tüzel kişiliği kalkmıştır. Bu kapsamda 340'ı orman köyü olmak üzere 490 köyün, 36 belde belediyesinin tüzel kişiliği kalkmış ve bunlar Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin ve ilçe belediyelerinin mahalleleri halini almıştır. Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin kurulmasıyla beraber Aydın İl Özel İdaresi'nin tüzel kişiliği de ortadan kalkmıştır. Kaldırılmış olan il özel

idaresinin sahip olduğu yetkiler bakanlıklara, bağlı ve ilgili kuruluşlara, taşra teşkilatlarına, valiliğe, hazineye, büyükşehir belediyesine ve ilçe belediyelerine devredilmiştir (Genç, 2014: 19).

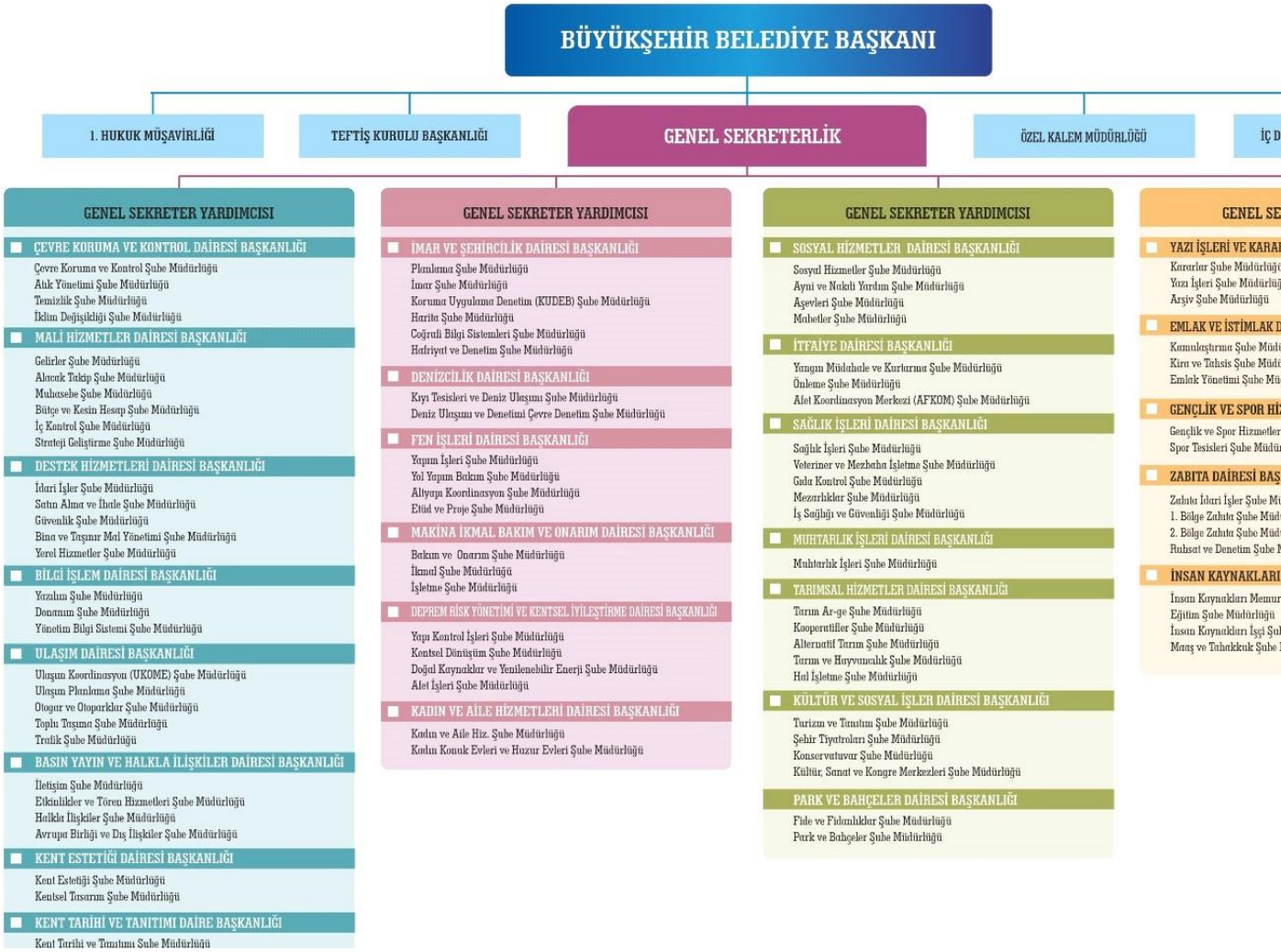
Belediyenin başkanlığını 2009 yerel seçimlerinden günümüze kadar üçüncü kez seçilmiş olan Özlem Çerçioğlu yürütmektedir. Büyükşehir belediye başkanına bağlı hukuk müşavirliği, teftiş kurulu başkanlığı, özel kalem müdürlüğü, iç denetim birimi başkanlığı ve genel sekreterlik bulunmaktadır. Teşkilat yapısındaki tüm daire başkanlıkları genel sekreter yardımcılarına bağlı bulunmaktadır. Belediyenin teşkilat yapısını gösteren bir şema Şekil 6'da verilmiştir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Kasım 2019 itibarıyla 3.040 personel çalışmaktadır. Personelin yaklaşık %14'ü memur, yaklaşık %14'ü işçi, yaklaşık %2'si sözleşmeli personel ve yaklaşık %70'i şirket personelinden oluşmaktadır. Personelin %24'ü ilköğretim, %16'sı ortaokul, %32'si lise, %8'i yüksekokul, %20'si lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahiptir.

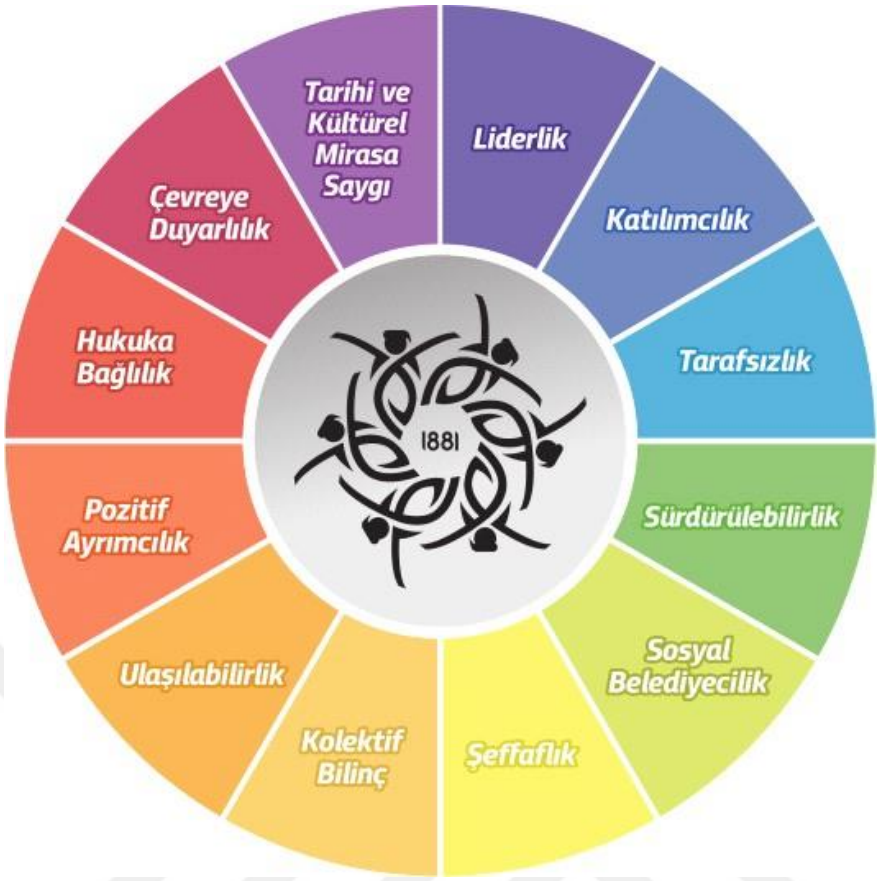
4.2.2. Vizyon ve Misyonu

Aydın Büyükşehir Belediyesi vizyonunu; Dünyanın en güzel kentlerinden bir olan Aydın il ve ilçelerinin tüm yaşam haklarını koruyup, doğal güzelliklerini bozmayarak sosyal ve katılımcı belediyecilik anlayışı ile Türkiye'nin ve dünyanın modern şehirlerinden biri yapmak olarak ifade etmektedir. Misyonunu ise; farklılaşan dünya şartlarını ve kentte yaşamakta olan halkın ortak ihtiyaçlarını karşılayan, sürdürülebilir yaşamı ve yaşam standartlarını yükselten hizmetleri sunarak örnek belediyecilik anlayışını sağlamak olarak açıklamaktadır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020a). Buna göre vizyonunda yaşamsal hakların korunması ve sosyal ve katılımcı belediyecilik anlayışına atıfta bulunularak verilen önemin altı çizildiği görülmektedir. Misyonunda geçen ifadede de benzer şekilde yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik hizmetler üzerine eğilinmiştir.

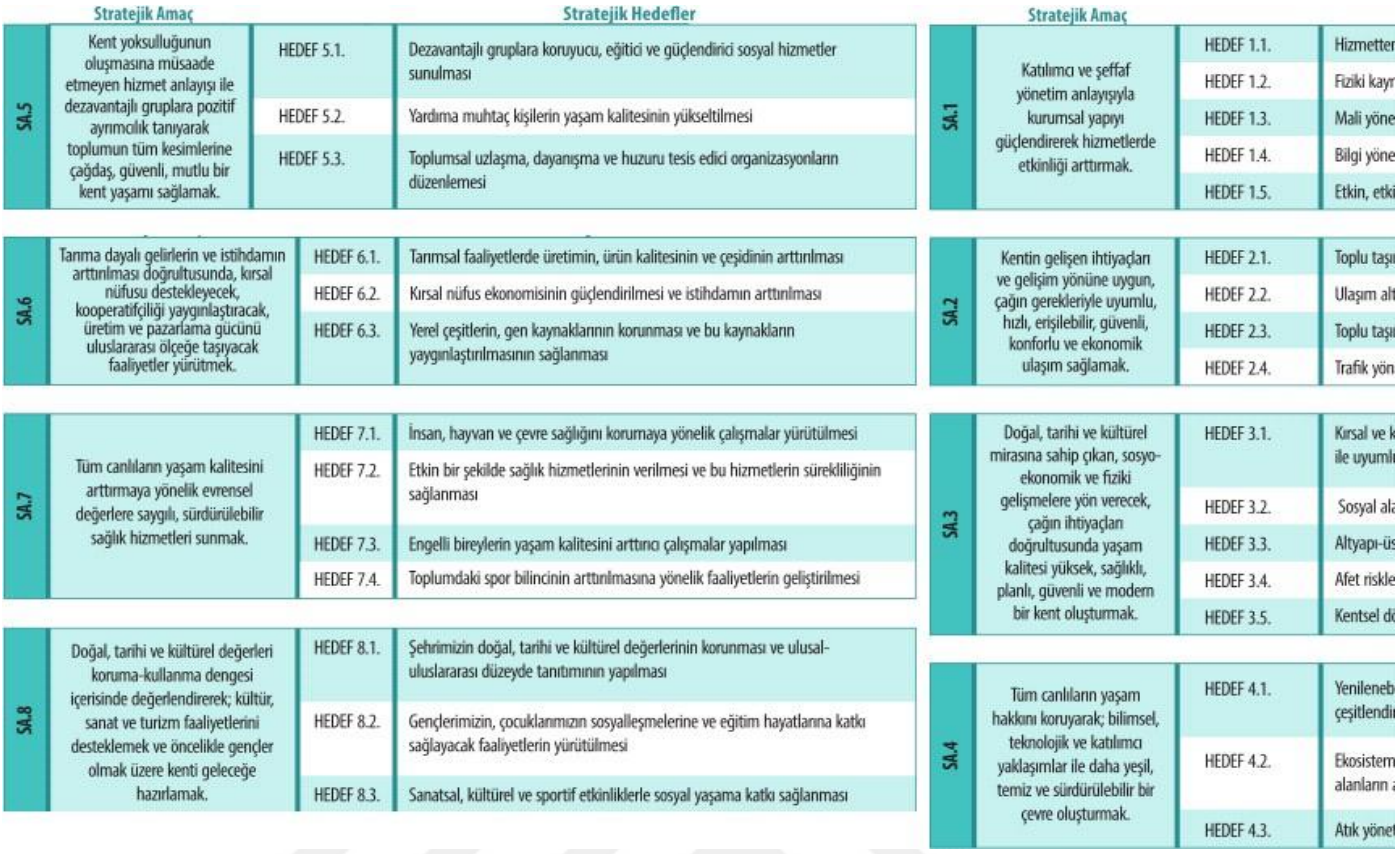
Aydın Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı'nda belirtilen hizmetlerin yürütülmesinde esas alınan on iki temel değer Şekil 7'de ve yine bu planda yer alan stratejik amaç ve hedefler Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 6. Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Teşkilat Yapısı (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020a)

Şekil 7. Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Temel Değerleri (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2019a: 14)

Şekil 8. Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik Amaç ve Hedefleri (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2019a: 15-16)

4.3. Aydın Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yürütülen Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetleri Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Daire Başkanlığına bağlı olarak; Sosyal Hizmetler, Kadın Konukevleri ve Huzurevleri, Ayni ve Nakdi Yardımlar, Aşevleri ve Mabetler Şube Müdürlükleri olarak faaliyetler yürütmektedir. Bu kapsamda belediyenin yer verdiği sosyal belediyecilik uygulamaları aşağıda irdelenmiştir.

4.3.1. Belediyenin Kadınlara Yönelik Uygulamaları

Aydın Büyükşehir Belediyesi şiddet mağduru kadınların çocuklarıyla beraber korunması, günlük gereksinimlerinin, konaklama ve barına gereksinimlerinin karşılanması

amaçlarıyla kadın konu evi kurmuştur. Bu kadın konukevinde yıllık ortalama 400'ü aşkın kadının talepleri doğrultusunda konukevlerinde barınmaları sağlanmaktadır. 2018 yılı faaliyet raporuna göre yıl içinde belediyenin kadın konuk evinde 342 kadın ve 167 çocuk olmak üzere toplamda 509 kişiye hizmet sunulmuştur (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 89).

Kadınları desteklemeye yönelik olarak Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından Koçarlı ilçesi Yeniköy mahallesinde kadın kooperatifi faaliyete geçirilmiştir. Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Kooperatiflerini Destekleme ve Kırsal Hizmetleri Destekleme Merkezi'nde faaliyetini yürütmekte olan atölyede üretilen el işi ürünler ve dikilen kıyafetlerle 60 kadın kooperatiften para kazanmaktadır (Habertürk, 2019).

Aydın Büyükşehir Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alarak toplum içindeki kadınların hem siyasal, hem sosyal hem de ekonomik açıdan bilinçlenmesi, kadın hakları hususunda genel bir duyarlılığın elde edilmesi hedefleriyle *"8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü"* çerçevesinde *"Emekçi Kadınlar"* konusunu taşıyan 28 Şubat 2020 son tarihli ve ulusal düzeyde on sekiz yaş ve üzeri amatör ya da profesyonel tüm bireylerin katılımına açık olan yazısız çizim tekniğine dayalı bir karikatür yarışması düzenlemiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020c).

Şekil 9. Emekçi Kadınlar Temalı Yarışma

Benzer bir uygulama belediye tarafından 2019 yılında da yapılmıştır. Düzenlenen karikatür yarışmasında son dönemlerde artış göstermiş olan kadına karşı sözlü-fiziksel şiddet ve cinayet vakalarına yönelik bilinç oluşturmak amacıyla, kadına karşı şiddetin durması

gerektiğinin altının çizildiği bir konsept oluşturulmuştur. Böylece yarışma kapsamında sergilenecek eserlerle toplumsal düzeyde infial yaratan bu konuya dikkat çekilmek istenmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Şekil 10. Kadına Şiddet Temalı Yarışma

4.3.2. Belediyenin Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamaları

Aydın Büyükşehir Belediyesi çocuklar ve gençlerin sosyal ve kültürel etkinliklere aktif bir biçimde katılım göstermelerini sağlamak amacıyla 17 ilçede toplam 26 kültür merkezi ile hizmet vermektedir. Bu kültür merkezlerinde çocuklara ve gençlere yönelik olarak çeşitli aktiviteler düzenlenmekte, sanatsal, sportif ve eğitsel faaliyetlerle çocukların ve gençlerin kaliteli vakit geçirmeleri, ilgilerinin artması, kişisel gelişimlerinin desteklenmesi, becerilerinin geliştirilmesi amacı altında çalışmalar sürdürülmektedir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 71).

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin her sene düzenlemekte olduğu tiyatro atölyelerinde 7 ila 14 yaş arasında bulunan çocuklar, 14 ila 18 yaş arasında bulunan gençler ve aynı zamanda yetişkinler için ayrı ayrı düzenlenen eğitimlerle çocukların ve gençlerin oyunculuk eğitimi alması sağlanmaktadır. Bu tiyatro atölyeleri katılımcılara tamamen ücretsiz olarak düzenlenmektedir (Birgün, 2019).

Şekil 11. Tiyatro Atölyesinde Tiyatro Eğitimi

Aydın Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarında bulunan yedi farklı bölümde on beş farklı enstrüman eğitimi verilmektedir, her yaştan katılımcıya açık olan bu eğitimler çocuklar ve gençler tarafından ilgi görmektedir. Konservatuvarda bunlara ek olarak çocuklara özel olarak bale, çocuk korosu, Türk halk oyunları ve Latin dansları için de bölümlerin açılması planlanmaktadır (Haberler, 2019).

Aydın Büyükşehir Belediyesi çocuklara ve gençlere yönelik birçok kurs ve eğitim sağlamaktadır. Bunlar arasında futbol, basketbol, tenis, masa tenisi gibi sportif ağırlıklı, satranç, resim, sanatsal tasarım, dans, bale, drama, halk oyunları gibi sanat ve kültürel ağırlıklı çok çeşitli kurslar bulunmaktadır. Bunlardan başarılı örneklerden biri yaz etkinlikleri kapsamında yer verilen kurslardır. Çocukların yaz sezonunu verimli geçirmeleri, eğlenmeleri, sosyalleşmeleri ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesi için çeşitli kurslar düzenlemektedir. Bunlardan biri yüzme kurslarıdır. 2019 yılında Aydın genelinde 3 binden fazla çocuk belediyenin düzenlemiş olduğu yüzme kursuyla yüzme öğrenmiş ve sertifika almışlardır. Diğer yandan belediyenin düzenlediği kurslar kış sezonunu da kapsamaktadır. Ayrıca belediye bünyesinde ortaokul öğrencileri için etütler vasıtasıyla eğitimlerine ve lise öğrencilerinin de derslerine destek olunmaktadır (Aydın Özel, 2019).

Belediye, 13 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı çerçevesinde her yıl çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. 2019 yılında kent

meydanında yapılan etkinlikler 4 güne yayılmış ve binlerce çocuğun bayram coşkusu yaşamasını sağlamıştır. Çocuklar tüm gün meydana kurulmuş olan oyun çadırlarında oyun oynamış, yarışmalara katılmış ve ödüller kazanmış, şarkılar söylemiş ve dans etmişlerdir. Bilim ve Deney Evi Çadırında hem eğlendirici hem öğretici faaliyetlere katılan çocuklar tiyatrolar, çocuk oyunları ve resim sergisi ile kültür ve sosyal etkileşim yoğun bir bayram geçirmişlerdir (Aydın Denge, 2019).

Aydın Büyükşehir Belediyesi çocuklara yönelik olarak pek çok kültürel etkinlik düzenlemektedir. Bu etkinliklerin tamamı çocukların katılımına ücretsiz olarak sunulmaktadır. Bu etkinlikler arasında müzikli komediler, çocuk oyunları, kumpanyalar, tiyatrolar, sergiler, yarışmalar, müzik şölenleri, karne şenlikleri, yaz etkinlikleri ve spor etkinlikleri gibi çok çeşitli etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklere örnek olarak bazıları Şekil 12'de verilmiştir.

Şekil 12. Çocuklara Yönelik Sosyal Etkinlikler

2020 yılı başında sosyal belediyecilik kapsamında çocuklar ve çalışan annelere destek olmak amacıyla Efeler ilçesinde kreşlerin inşasına başlanmıştır. Adnan Menderes Mahallesi ve Girne Mahallesi'nde yapılan kreşlerden de 120 ailenin faydalanması planlanmaktadır. Bu kreşlerin özellikle dar gelirli ailelere hizmet vermesi hedeflenmektedir (Time Türk, 2020).

4.3.3. Belediyenin Yoksullara Yönelik Uygulamaları

Aydın Büyükşehir Belediyesi, Aydın il mülki sınırları içerisindeki 17 ilçede ve ilçelere bağlı mahallelerde ikamet etmekte olan ve yardıma muhtaç konumda olduğu tespit edilen vatandaşlar ve ortaya çıkan sosyal yardım talepleri doğrultusunda destek amaçlı nakdi ve ayni yardımlar yapmaktadır. Ayni yardımlar aşevi, sıcak yemek yardımı, ev eşyası, giyim, gıda, kırtasiye, yakacak-kömür, hasta bezi, havalı yatak, tekerlekli sandalye, malzeme yardımı, sığınma ve barınma evleri şeklinde yapılmaktadır. Aydın Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı hizmet envanterine göre 2019 yılı içerisinde şu yardımlar yapılmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020d):

- Kuru Gıda: 49.000 Paket
- Kömür: 26.923 Aile
- Kırtasiye: 49.000 Kişi
- Sıcak Yemek: 2.108 Kişi
- Hasta Bezi: 10.200 Adet
- Havalı Yatak: 350 Kişi
- Tekerlekli Sandalye: 50 Kişi

Bu yardımlardan biri sıcak yemek yardımıdır. Bu yardım kapsamında belediye tarafından günlük şekilde yardıma muhtaç ailelere sıcak yemek yardımı yapılmaktadır. Aydın Büyükşehir Belediyesi Hizmet Ağı (AYBA) vasıtasıyla her gün ihtiyaç sahibi hanelere üç çeşitten oluşan sıcak yemek sağlanmaktadır. Ailede bulunan kişilerin sayısına göre porsiyonu ayarlanan sıcak yemekler AYBA görevlileri tarafından ailelere bizzat teslim edilmektedir (Sanal Basın, 2019). Ayrıca günlük 8.000 kişilik yemek üretim kapasitesine sahip olan Efeler ve Kuşadası aşevleri aracılığı ile ihtiyaç sahibi kişilere yemek dağıtımı yapılabilmektedir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 88).

Şekil 13. AYBA Hizmet Aracı Yemek Dağıtımı (Sanal Basın, 2019)

Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl geleneksel olarak ramazan iftar sofralarında ramazan ayı boyunca yemek dağıtımı yapılmaktadır. 2018 yılı faaliyet raporuna göre 17 ilçede ve 20 farklı bölgede yaklaşık olarak 700.000 ihtiyaç sahibine iftar sofralarında ramazan ayı boyunca yemek hizmeti verilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 90).

Şekil 14. Ramazan İftar Sofraları (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 90)

Belediye tarafından yerel halkın ucuz ekmeğe erişimini sağlamak için halk ekmek satış noktaları oluşturulmuştur. Aydın il merkezi ve ilçelerinde bulunan satış noktaları ile günlük olarak vatandaşlara halk ekmek hizmeti sağlanmaktadır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020e). Ayrıca, halk ekmek satış noktalarında 2018 yılı itibarıyla çölyak hastaları için

glütensiz ekmek satışı ve glütensiz un satışı da başlatılarak hizmetler kapsamına dâhil edilmiştir (Ses Gazetesi, 2019). 2018 yılı faaliyet raporuna göre yıl içinde Efeler, Söke ve Bozdoğan ilçelerinde üretim faaliyetinde olan fırınlarda katkı maddesi kullanılmadan üretilen ekmeklerin dağıtımı 66 satış noktasında yapılmış, bu satış noktalarına ek olarak 8 adet mobil satış aracıyla mahallelerde ekmek satışı hizmet sunulmuştur Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 185).

Şekil 15. Halk Ekmek Hizmeti (DHA, 2018)

Belediye, yerel halkın ekonomik ve kaliteli et tüketebilmeleri için kuruluşu olan Ege Et A.Ş. bünyesinde et hizmetleri sunmaktadır. 4000 m^2 kapalı alanı bulunan tesiste faaliyetlerini yürüten bu kuruluşun bünyesinde günlük olarak 600 adet küçükbaş ve 200 adet büyükbaş canlı hayvan kesimi yapılmakta ve 90 ton et soğutma kapasitesi ile et dinlendirme odaları bulunmaktadır. Etlerin dağıtımı 6 Adet frigo aracı ile yapılmaktadır. Kuruluş, Kuyucak, Köşk, Koçarlı, Çine, Kurtuluş, Balık Hali, Nazilli, Mimarsinan, Çarşamba, İncirliova, Söke, Germencik, Didim, Sultanhisar, Kuşadası şubelerinde hizmet faaliyetlerini yürütmektedir (Ege Et, 2020). Ege Et uygulaması çerçevesinde aracıları devreden çıkaran belediye, böylece piyasadan daha ucuz fiyatlarla vatandaşa et ulaştırmaktadır. 2018 yılı raporuna göre et tesisleri için yaklaşık 5 milyon lira ek yatırım yapılacak üretim kapasitesi arttırılmış ve ülkenin en modern et kesim tesislerinden biri halini almıştır. 2018 yılı içerisinde belediyenin sınırları içerisinde bulunan 15 şube aracılığıyla 1.471.000 vatandaşa hizmet sunulmuştur (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 187).

Şekil 16. Ege Et Şubesi (Ege Et, 2020)

4.3.4. Belediyenin Yaşlılara Yönelik Uygulamaları

AYBA Hizmet Ağı Projesi kapsamında Aydın Büyükşehir Belediyesi yaşlı vatandaşlara ulaşmak, ihtiyaçlarına karşılık vermek, günlük ve uzun vadeli sorunlarıyla ilgilenmek ve yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla sağlık hariç olmak üzere saç kesimi gibi kişisel bakım, ev temizliği ve yemek tedariki gibi evde bakım hizmetleri yürütmektedir. Bunun yanı sıra, Yaşlı Barınma Evleri Yönetmeliği kapsamında sosyal bakımdan eksiklik içerisinde olan, yardıma muhtaç durumda olan 60 yaş ve üzerindeki Aydın Büyükşehir Belediyesi sınırlarında ikamet eden ve sosyal ya da ekonomik yoksulluk içerisinde olduğu sosyal inceleme raporuyla tespit edilmiş olan bireylerin beslenmeleri, barınmaları ve sosyal gereksinimlerinin karşılanması amaçlarıyla yaşlı barınma evleri kurulmuştur. Bu yönetmelik kapsamında barınma evlerinin temel ilkeleri ve verilen hizmetler şu şekilde sıralanmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020f):

Temel İlkeleri:

- Barınma ihtiyacı bulunan, sosyal ve/veya ekonomik yönden yoksunluğu olan yaşlı bireylerin barınma ve bakımlarını sağlayarak, fiziksel- ruhsal sağlıklarını korumak

- Sosyal destek, psikolojik destek, sıcak yemek ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayarak, kendi imkânlarıyla güçlük çektikleri konular ile günlük yaşam faaliyetlerinde destek hizmetleri vermek
- Yaşlı Barınma Evlerinde kalan yaşlılarının bedensel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarının uzmanlarca gözlemlenip, tespiti yapılarak, ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak
- Boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla ilgi alanlarına göre elişi ve uğraşı faaliyet grupları kurarak, üretkenliğe teşvik etmek
- Sosyal faaliyetler düzenleyerek sosyal bağlarını zenginleştirmek, fiziksel aktivitelerini arttırmak, yaşamlarının huzurlu ve mutluluk içinde olması için imkan ve destek sağlamak
- Yaşlıların aileleri ile dayanışma ve iletişim sağlanarak, yaşlının ailevi bağlarını güçlendirmek ve yaşam kalitesini arttırmak amacıyla işbirliği sağlamak
- Yaşlı Barınma Evlerinde hizmet alan yaşlıların kişiliğine, özgürlüğüne, ihtiyaçlarına, düşüncelerine saygı göstererek eşit ve adaletli davranmak
- Din, dil, ırk, cinsiyet ve siyasi görüş farklılıkları gözetmeden hizmet vermek
- Yaşlı Barınma Evleri kabul şartlarına göre Şube Müdürlüğüne başvuru yaparak, Aydın Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki barınma, sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içindeki tüm yaşlı vatandaşların hiçbir ücret ödemeden hizmetlerden yararlanmasını sağlamaktır.

Verilen Hizmetler:

- Yaşlı barınma evlerinde kalan yaşlıların beslenme ihtiyaçları Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanmakta, ihtiyaç halinde yaşlılara giyim yardımı yapmakta,
- Uzmanlarca yapılan sosyal inceleme ile kişilerin varsa aileleri ile irtibata geçilerek, sosyal hizmet veren başka kurumlara yönlendirilmesi, faydalanabileceği hizmet modellerinin tespit edilerek gerekli işlem ve yönlendirmelerin yapılması sağlanmakta
- Yaşlılık maaşı olmayan yaşlıların ter türlü tıbbi tedavisi Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanır. İlaç vb. sağlık malzemeleri Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından temin edilmekte,

- Yaşlılar her yıl en az bir defa genel muayeneden geçirilerek, sonuç ve takip evrakları yaşlının dosyasına işlenir.”
- Yaşlıların psiko-sosyal uyumları için geliştirilen faaliyet programları ile boş zamanlarını değerlendirmeleri, yaratıcı ve keyif almalarını sağlamak amacıyla katılımları teşvik edilir.. Yaşlıların doğum günü vb. özel günlerini, milli ve dini bayramları kutlamaları sağlanır.
- Yaşlı barınma evlerindeki bireylerin temel ihtiyaçları olan elektrik, su, ısıtma-soğutma ve yemek pişirme amaçlı çiğ ve kuru gıda ve tüp gibi ihtiyaçları Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanır.

2018 yılı faaliyet raporuna göre belediye bünyesinde yaşlı barınma merkezinde 28 konuğa, Didim Huzurevi’nde 48 konuğa hizmet sunulmuştur (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 89).

Şekil 17. Yaşlı Barınma Evleri (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020f)

Aydın Büyükşehir Belediyesi bünyesinde etkinliğini sürdüren Yaşlı Yaşam Merkezi ile Alzheimer/ Demans hastası olan yaşlı bireyler için psikolojik, sosyal destekler sağlamak,

yaşlı bireylerin yakın çevresiyle sosyal ilişkisini düzenlemesi ve geliştirmesine destek olmak, beceri ve ilgi alanları doğrultusunda vakitlerini değerlendirmelerine katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Yaşlı yaşam merkezi 2 hekim , 1 sosyolog, 1 hemşire ve 6 yardımcı personel ile hizmet sürdürmektedir. Sosyolog kontrolü altında bireylere hafıza güçlendirecek ve kaliteli vakit geçirmelerini sağlayacak çeşitli faaliyetler düzenlenmektedir. Sabahları evlerinden alınarak akşamları tekrar evlerine götürülen yaşlı bireylerin, haftanın 6 günü bu merkezde misafir edilmektedir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020h).

Şekil 18. Alzheimer Merkezi (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020h)

4.3.5. Belediyenin Engellilere Yönelik Uygulamaları

Aydın Büyükşehir Belediyesi engelli bireylere yönelik olarak faaliyet göstermekte olan kurumlar, dernekler ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde faaliyetler yürüterek engelli bireylerin sosyal yaşama katılımlarını tesis etmeyi amaçlamaktadır. 2017 yılı faaliyet raporuna göre yıl boyunca çalışan engelli bireylerin kurumlarına, öğrencilerin okullara ulaşımları sağlanmıştır. Körler haftası, engelliler haftası, engelliler günü gibi özel günlerde etkinlikler düzenlenmiştir. Altı Nokta Körler Derneği Aydın Şubesi'nde görme engellilerin çalışma ve sosyal hayata uyum projesi kapsamında bağlama, gitar, bilgisayar, piyano, şan ve halk oyunları kursları verilmiştir. Engelli vatandaşlara Antalya, Eskişehir Ankara ve Didim gezileri düzenlenmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2017: 30).

Engelliler Konfederasyonu tarafından düzenlenen "Aktif Yurttaşlık Hakkımızdır: 'Türkiye Engelliler Meclisi'ne Doğru" projesi çerçevesinde Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle Ocak 2020'de Aydın'da toplantılar gerçekleştirilmiştir. Projede yerel meclislerden seçilecek olan temsilcilerden "Türkiye Engelliler Meclisi" tesis edilmesi hedeflenmekte bu meclisin engelliler, kadınlar, çocuklar ve gençlerin haklarının savunulması ve yaşamlarının geliştirilmesi planlanmaktadır. 1 Ocak 2018'de başlamış olan, engellilik alanında çalışan sivil toplum kuruluşları arasında sürdürülebilir diyalog ve savunuculuk esaslı bir ağ kurulmasının amaçlandığı ve AB'nin finansal desteği altında yürütülen bu proje kapsamında Aydın'da "Hak Temelli Savunuculuk ve Katılımı Güçlendirme Eğitimi" gerçekleştirilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020g).

2017 yılı faaliyet raporuna göre 18 tekerlekli sandalye 21 akülü sandalye ve 11.000 paket hasta bezi dağıtımı yapılmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2017: 119). 2018 yılı faaliyet raporuna göre ihtiyaç sahibi engelli bireylere 2018 yılı içerisinde 42 tekerlekli sandalye ve 21 akülü sandalye yardımında bulunulmuştur. Ayrıca belediye 11.000 paket hasta bezi dağıtımını gerçekleştirmiştir. Belediyeye iletilen talepler doğrultusunda 24.000 ihtiyaç sahibine kişisel bakım hizmetleri verilmiştir (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2018: 89).

Aydın Büyükşehir Belediyesi araçlarında bulunan Aykart sisteminde şehir içi ulaşım bazı gruplar için ücretsiz hale getirilmiş durumdadır. 65 yaşını oldurmuş kişiler, %40 ve üzeri engele sahip kişiler gazi ve gazi yakınları, şehit yakınları, milli sporcular bu kapsamda başvurdukları takdirde ücretsiz ulaşım hakkından yararlanabilmektedir (Aykart, 2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanmış olan faaliyet raporlarında Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'nca yer verilen sosyal belediyecilik uygulamalarının 2015 yılından 2018 yılına kadar olan süreçteki durumuna ilişkin bir özet Tablo 8 ve Tablo 9'da verilmiştir. İki ayrı tabloda gösterilmesinin nedeni, 2015 yılında yer verilen hedef ve göstergelerin 2016 yılından sonra farklı bir biçimde ele alınmış olmasıdır.

Tablo 8. Aydın Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarına Göre 2015 Yılında Sunulan Sosyal Hizmetler (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020i)

Faaliyet Kodu/ Faaliyet	Gösterge Hedefi	Gerçekleşen Gösterge	Gerçekleşme Oranı (%)	Sapma Nedeni
HEDEF: BÜYÜKŞEHİR YAPILANMASINA UYGUN YENİ BEŞERİ, FİZİKİ VE İDARİ KAYNAKLAR OLUŞTURMAK				
F1.2.32 Yeni açılacak olan yemek fabrikası sayısı (Adet)	2	1	50	Doğu bölgesinde

				fizibilite çalışmaları devam etmektedir.
HEDEF: YAŞLI VE ENGELLİLERİN YAŞAM STANDARTLARINI YÜKSELTMEK VE KİMSESİZLERİN TOPLUMA KAZANDIRILMASINI SAĞLAMAK				
F4.5.6.1 Engellilere yapılan sandalye yardımı sayısı (Kişi)	70	140	200	Talep fazlalığı
F4.5.6.2 Verilen kuaför/ berberlik hizmeti sayısı (Kişi)	10.000	15.217	152	Talep fazlalığı
F4.5.6.3 Verilen ev temizliği hizmeti sayısı (Hane)	560	383	68	Talep azlığı
F7.2.1 Barınma hizmeti verilen kadın ve çocuk sayısı (Kişi)	150 Kadın 75 Çocuk	239 Kadın 180 Çocuk	186	Talep fazlalığı
HEDEF: SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE, KENTİN ALT GELİR GRUPLARINA YÖNELİK PROJELER GELİŞTİRMEK VE UYGULAMAK				
F7.3.1.1 Evlere verilen ekmek ve sıcak yemek hizmeti sayısı (Kişi)	6.500	4.500	69	Talep azlığı
F7.3.1.2 İftar çadırlarında hizmet verilen kişi sayısı (Gün/ kişi)	17.000	17.000	100	-
F7.3.1.3 Yapılan yakacak yardımı sayısı (Hane)	26.923	35.000	130	Talep fazlalığı
F7.3.1.4 Yapılan kuru gıda yardımı sayısı (Paket)	100.000	51.400	51	Talep azlığı
F7.3.1.5 Yapılan kırtasiye malzemesi yardımı sayısı (Kişi)	60.000	61.000	102	Talep fazlalığı
F7.3.1.6 Yapılan hasta bezi yardımı sayısı (Adet)	15.000	172.260	1148	Talep fazlalığı
F7.3.1.7 Yapılan eşya yardımı sayısı (Hane)	100	76	76	Talep azlığı
F7.3.1.8 Yapılan kıyafet yardımı sayısı (Kişi)	300	2.059	686	Talep fazlalığı
F7.3.2.1 Temizlenen mabet sayısı (Adet)	4.084	4.200	103	Talep fazlalığı
F7.3.2.2 Dağıtılan sıcak yemek sayısı (Adet)	1.500.000	1.044.547	69	Talep azlığı
HEDEF: AİLE YAŞAM MERKEZLERİ OLUŞTURARAK AİLE YAPISINI GÜÇLENDİRMEK				
F7.5.4 Evlilik öncesi verilen danışmanlık hizmetinden	350	-	-	Hizmet başlamamıştır

yararlananların sayısı (Kişi)				
F7.5.5 Psikolojik danışmanlık ve eğitim hizmetlerinden yararlananların sayısı (Kişi)	100	297	297	Talep fazlalığı

Belediye tarafından sağlanan sosyal hizmetler vatandaşların talepleri doğrultusunda verilmektedir. Dolayısıyla Tablo 8'de görüldüğü üzere, talepler kapsamında hizmetlerin verilme sıklığının değiştiği gözlemlenmektedir. Belediye, hedef göstergeleri belirlerken il içerisinde meydana gelen talepleri izlemekte ve geleceğe dönük tahminleme yapmaktadır. Engellilere yapılan sandalye yardımı, yakacak yardımı, kırtasiye malzemesi yardımı, hasta bezi yardımı, kıyafet yardımı, psikolojik danışmanlık ve eğitim hizmetleri ve mabet temizlikleri bakımından verilen hizmetler taleplerin fazlalığı dolayısıyla belirlenmiş olan göstergelerden yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Ev temizliği hizmeti, evlere verilen ekmek ve sıcak yemek hizmeti, eşya yardımı ve sıcak yemek ise taleplerin beklenenden az olması sebebiyle belirlenmiş olan göstergeden daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Aydın Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporlarına Göre 2016-2017 Yıllarında Sunulan Sosyal Hizmetler (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2020i)

Faaliyet Kodu/ Yıl	Gösterge Hedefi	Gerçekleşen Gösterge	Gerçekleşme Oranı (%)	Sapma Nedeni
HEDEF: YAŞLI VE ENGELLİLERİN YAŞAM STANDARTLARINI YÜKSELTMEK VE KİMSESİZLERİN TOPLUMA KAZANDIRILMASINI SAĞLAMAK				
F4.5.2.1	**Yaşlı barınma merkezinde hizmet verilecek kişi sayısı**			
2016	16	38	238	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	45	29	64	Vatandaşların talepleri doğrultusunda hedeflenen göstergeye yakın gerçekleşmiştir.
2018	26	28	107	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F4.5.2.2	**Verilecek akülü ve aküsüz tekerlekli sandalye sayısı**			
2016	100	43	43	Müracaatlar doğrultusunda talepler karşılanmaktadır.
2017	100	39	39	Müracaatlar doğrultusunda talepler karşılanmaktadır.
2018	100	63	63	Müracaatlar

				doğrultusunda talepler karşılanmaktadır.
F4.5.2.3	**İhtiyaç sahiplerinin kuaför hizmeti taleplerinin karşılanması oranı (%)**			
2016*	12.000 kişi	20.253 kişi	169	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F4.5.2.4	**Huzurevinde hizmet verilecek kişi sayısı**			
2017	42	49	117	Gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.
2018	42	48	114	Gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.
F4.5.2.5	**İhtiyaç sahibi hanelere ev temizliği taleplerinin karşılanması oranı (%)**			
2016*	350	642	183	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
HEDEF: KADIN, ÇOCUK, ENGELLİ, ŞEHİT YAKINI VE GAZİLERİ FIRSAT VE İMKÂNLARDAN EŞİT ŞEKİLDE YARARLANDIRARAK FIRSAT EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMAK				
F7.2.1.1	**Kadın sığınma evlerinde bakılacak kişi sayısı**			
2016	150	446	297	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	530	606	114	Gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.
2018	400	509	127	Gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.
HEDEF: SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE, KENTİN ALT GELİR GRUPLARINA YÖNELİK PROJELER GELİŞTİRMEK VE UYGULAMAK				
F7.3.1.1	**İhtiyaç sahiplerinin yakacak yardımı taleplerini karşılama oranı (%)**			
2016*	35.000	39.900	114	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.

2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F7.3.1.2	**İhtiyaç sahiplerinin gıda yardım taleplerini karşılama oranı (%)**			
2016*	35.000	47.000	134	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F7.3.1.3	**İhtiyaç sahiplerinin malzeme yardımı taleplerinin karşılama oranı (%)**			
2016	70.450	144.150	205	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F7.3.2.1	**İhtiyaç sahiplerinin sıcak yemek yardımı taleplerini karşılama oranı (%)**			
2016*	1.500.000	1.810.480	121	Gösterge hedeflenen seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F7.3.2.2	**Dini Bayramlarda, Kandiller, Kadir Gecesi vb. günlerde etkinliklerin düzenlenmesi oranı (%)**			
2017	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	100	100	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
F7.3.1.6	**Ramazan Ayı içerisinde iftar çadırlarında sıcak yemek dağıtılacak kişi sayısı (Kişi)**			
2017	700.000	700.000	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.
2018	800.000	700.000	88	Hedeflenen göstergeye yakın gerçekleşmiştir.
HEDEF: KENT HALKINA KALİTELİ VE EKONOMİK HİZMET SUNMAK				
F7.6.1.1	**Temizlenecek ve bakımı yapılacak mabet sayısı**			
2016*	1.121	2.100	187	Talep artışından dolayı göstergede artış meydana gelmiştir.

2017	2.000	1.910	96	Hedeflenen göstergeye yakın gerçekleşmiştir.
2018	1.200	1.200	100	Hedef göstergeye ulaşılmıştır.

Not: İşaretli olan satırlarda 2016 yılı hedeflerinde göstergeler sayı olarak ifade edilirken, 2017 ve 2018 yıllarında oran olarak ifade edilmiştir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Kasaba, ilçe, şehir gibi yerleşim birimlerinde yaşamını sürdüren toplulukların ihtiyaçlarının karşılanmasına ve politik düzlemde temsil edilmesine yönelik hizmetlerde bulunan yerel yönetimler içinde belediyeler, yerel topluma en yakın hizmet birimleri olarak vazgeçilmez öneme sahip bir yönetim birimini oluşturmaktadır. Özellikle kentin bütününü kapsayan bir hizmet ağına sahip olan ve özerkliği bulunan yerel yönetim birimleri olarak büyükşehir belediyeleri yerel halkın her yönden gereksinimlerinin karşılanması hususunda önemli görev ve sorumluluklar almaktadır.

Büyükşehir belediyeleri, yerel toplumun ihtiyaçları doğrultusunda kentin altyapı, kanalizasyon, temizlik, imar, ulaştırma gibi temel hizmetleri sunmak noktasında temel görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak, bu temel hizmetlerin yanı sıra toplumun sosyal ihtiyaçlarına yönelik bir takım görev ve sorumluluklar aldıkları ve özellikle son dönemlerde bu türden hizmetlere verilen önemin arttığı görülmektedir. Kırsal bölgelerden kentlere yaşanan göçler, nüfusun artış göstermesi, iş-yaşam dengesinin bozulması, yaşlı bağımlılık oranının artması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, gelirin adaletsiz dağılımı, istihdam sorunu, yatırım eksikliği gibi birçok makro sorunların yanında bireysellikle yaşanan artış, ailelerin küçülmesi gibi sosyo-kültürel dönüşümler dezavantajları kesimlerin yaşadıkları bireysel ve toplumsal sorunları arttırmaktadır. Toplum içerisinde korunma ve desteklenme ihtiyacı hisseden dezavantajlı bireylerin sayıca fazlalığı nedeniyle insan onuruna yakışır bir biçimde gelir düzeyi, yaşam kalitesi, maddi ve sosyo-kültürel zenginliğin sağlanması noktasında sosyal devlet anlayışına ve sosyal politikaların doğru bir biçimde ele alınması ve uygulanması hususunda yaşanan artan önemle beraber belediyeler de bu konuda sorumluluklar almaktadır. Yoksulluk, istihdam, sağlık, eğitim, sosyal yardım gibi yerel halkın sosyal yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik sosyal uygulamalar belediyeler tarafından toplumun dezavantajlı

kesimlerine yönelik olarak sunulmaktadır. Bu anlamda ihtiyaç sahibi olan kesimlere en yakın noktadan hizmet sağlayan birimler olarak belediyeler, bu ihtiyaçların tespit edilmesi ve karşılanması noktasında daha hassas ve doğru hizmetler sunabildiği düşünülmektedir.

Dezavantajlı gruplar içerisinde bulunan kadınların istismar, ayrımcılık, adaletsizlik, ihmal, şiddet gibi toplum içerisinde karşı karşıya kaldıkları zorlukların üstesinden gelebilmelerinde gereken tedbirleri almak temel görevlerden biridir. Bunun yanında, çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimi karşısında yer alan riskleri tespit ederek bertaraf etmeye yönelik çalışmalar yapmak, kurs, eğitim, rehabilitasyon, sportif, sanat, kültürel faaliyetler gibi çeşitli uygulamalarla topluma faydalı, uyumlu, sağlıklı, kültürlü bireylerin yetiştirilmesi de sosyal belediyecilik anlayışının bir parçası olarak görülmektedir. Toplum içerisinde bulunan yaşlı bireylerin yalnızlık, yoksulluk, bakımsızlık, soyutlanmışlık gibi yaşadıkları çeşitli olumsuzluklar karşısında bakım hizmetleri, gıda ve yemek yardımları, huzurevi veya barınma evi hizmetleri gibi sosyal belediyecilik uygulamaları bulunmaktadır. Toplumun diğer bir dezavantajlı kesimini oluşturan yoksul kesimlere yönelik ayni ve nakdi yardımlar, yakacak, giyecek, yemek, aşevi, barınma gibi çeşitli hizmetler de sosyal belediyecilik çerçevesinde yer verilen uygulamalar içerisinde önem taşımaktadır. Engelli bireyler de bu uygulamalar bakımından ihtiyaç sahibi olan diğer bir dezavantajlı grubu oluşturmaktadır. Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde engelli bireylerin toplum içerisinde eşit koşullarda etkin katılımı sağlamak, temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını sağlamak yönünde tedbirler alınmaktadır. Tekerlekli sandalye, akülü araç, koltuk değneği gibi temel ihtiyaçlar, gıda, giyim, yakacak gibi yaşamsal öneme sahip yardımların yanında sosyal, kültürel ve farkındalığın arttırılmasına yönelik etkinlikler sosyal anlayışa sahip belediyeler tarafından sunulmaktadır. Sosyal belediyeler, tüm dezavantajlı grupların dezavantajlarını ortadan kaldırmak noktasında verdiği bu hizmetlerin yanı sıra, kentin sosyal bakımdan gelişimini destekleyecek ekonomik, kültürel, sportif, sanatsal faaliyetleri de bulunmaktadır.

Literatürde sosyal belediyecilik kavramını irdeleyen ve belediyelerin sosyal uygulamalarına yer veren çalışmalar mevcuttur. Keleş (2008) Ankara Büyükşehir Belediyesi, Beki (2008) ve Sönmez (2009) Ümraniye Belediyesi, Berk (2010) Kırıkkale Belediyesi, Efe (2012) Bayrampaşa Belediyesi, Akarsu (2014) Zeytinburnu Belediyesi, Kalkışım (2015) İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri, Keskin (2015) Kütahya Belediyesi, Özdemir (2016) İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kahraman (2016) Malatya Büyükşehir Belediyesi ve Elazığ Belediyesi, Mermer (2016) Denizli Büyükşehir Belediyesi, Yıldız Çakır (2016) Nazilli Belediyesi, Balcılar (2017) Bornova Belediyesi, Tokgöz (2017)

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Altun (2018), Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik alanında yer verdiği faaliyetleri incelemiştir. Aydın (2018) Beşiktaş Belediyesi, Baran (2018) Kırşehir Belediyesi, Gülenç (2018) Konya Büyükşehir Belediyesi, Karayılmaz (2019) Yalova Belediyesi, Özel (2019) Batman Belediyesi, Şengün (2019) Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında yer verdiği uygulamaları incelemişlerdir. Bu çalışma, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamalarını doküman tarama yöntemiyle analiz etmiş ve elde edilen bulguları değerlendirmiştir. Bu anlamda çalışma, Aydın'ı kapsayan ilk çalışmadır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nden izin alınarak, belediyenin resmi kayıtları, faaliyet raporları, performans raporları, stratejik planları gibi resmi dokümantasyon kayıtları incelenmiş, sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin belediyenin resmi web sitesinde paylaşılmış olan bilgilere ek olarak yazılı ve görsel basında yer verilen haberler taranmıştır. Tüm dokümanlar içerisinden sosyal belediyecilik kapsamında yer verilen uygulamalara ilişkin olanlar ve son üç yıla ait veriler filtrelenmiş ve tasnif edilmiştir. Veriler, yerel toplumun dezavantajlı gruplarını oluşturan kadınlar, çocuklar ve gençler, yoksullar, yaşlılar ve engellilere yönelik sosyal uygulamalar biçiminde kategorize edilmiştir. Çalışma, Aydın ili ve ilçelerinde büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanları ile sınırlı tutulmuş ve yalnızca sosyal belediyecilik uygulamalarına odaklanılmıştır.

Sosyal belediyecilik kavramı, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin temel değerleri arasında yer almaktadır. Stratejik amaç ve hedefleri arasında dezavantajlı gruplara koruyucu, eğitici ve güçlendirici sosyal hizmetler sunulması, yardıma muhtaç kimselerin yaşam kalitelerinin arttırılması, toplumsal uzlaşma, dayanışma ve huzuru tesis edici organizasyonların düzenlenmesi, engelli bireylerin yaşam kalitesini arttırıcı çalışmalar yapılması, gençlerin ve çocukların sosyalleşmelerine ve eğitim hayatlarına katkı sağlayacak faaliyetlerin yürütülmesi, sanatsal, kültürel ve sportif etkinlikler ile sosyal yaşama katkı sağlanması, sosyal alanların teknik donatı alanlarının arttırılması sıralanmıştır.

Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Daire Başkanlığına bağlı olarak Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü, Kadın Konaklama Evleri ve Huzurevleri Şube Müdürlüğü, Ayni ve Nakdi Yardımlar Şube Müdürlüğü, Aşevleri Şube Müdürlüğü ve Mabetler Şube Müdürlüğü faaliyetler yürütmektedir.

Çalışmada Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında yer verdiği uygulamalar toplumun dezavantajlı kesimini oluşturan kadınlar, çocuklar ve gençler, yoksullar, yaşlılar ve engelliler çerçevesinde incelenmiştir. Buna göre belediyenin uygulamaları aşağıda özetlenmiştir:

- Kadınlara yönelik olarak konuk evinde şiddet mağduru olan kadınlar için barınma ihtiyaçlarının karşılandığı, kooperatif kurularak kadınların işbirliği içerisinde gelir elde etmesinin sağlandığı; kadına şiddet, cinsiyet eşitliği gibi konularda duyarlılık sağlamak amacıyla çeşitli aktiviteler düzenlediği görülmektedir.

- Çocukların ve gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla 17 ilçede toplam 26 kültür merkezinde sosyal ve kültürel etkinliklere yer vermektedir. Bunun yanında ücretsiz tiyatro atölyeleri düzenlemekte, konservatuar bünyesinde çeşitli enstrümanlar, bale, koro, danslar, oyunlar gibi eğitimlerin yer aldığı görülmektedir. Bunlar haricinde sportif kurs ve eğitimleri bulunmaktadır. Ayrıca etütler aracılığıyla çocukların ve gençlerin eğitim hayatı da desteklenmektedir. Özel günler ve bayramlarda çocuk ve gençlere yönelik yarışmalar, konserler, tiyatrolar, spor etkinlikleri, şenlikler gibi çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

- Belediye, yardıma muhtaç durumda olduğu tespit edilmiş olan kişiler ve kendisine gelen yardım talepleri doğrultusunda yoksul kişileri desteklemek amacıyla nakdi ve ayni yardımlarda bulunmaktadır. Yoksul bireylere yönelik olarak aşevi, sıcak yemek yardımı, ev eşyası, giyim, gıda, kırtasiye, yakacak-kömür, hasta bezi, havalı yatak, tekerlekli sandalye, malzeme yardımı, sığınma ve barınma evleri hizmetleri verilmektedir.

- Aydın Büyükşehir Belediyesi 'AYBA Hizmet Ağı Projesi' çerçevesinde yaşlı bireylere erişerek gereksinimlerini karşılamayı amaçlamaktadır. Bu uygulama ile yaşlı bireylerin gerek günlük gerekse uzun vadeli sorunları ile ilgilenmek ve yaşam koşullarını iyileştirmek hedeflenmektedir. Evde bakım hizmetlerinin sağlık hariç olmak üzere kuaförlük-berberlik, kişisel bakım, ev temizliği, sıcak yemek yardımı gibi hizmetler yürüttüğü görülmektedir. Yardıma muhtaç durumda olan 60 yaş ve üzerindeki yaşlı bireyler için bir yaşlı barınma evi ve bir huzurevi bulunmaktadır.

- Belediye engelli bireylere yönelik olarak önemli gün ve haftalarda etkinlikler düzenlemekte, engelli bireylerin sosyal yaşam içerisinde aktif biçimde yer almalarını desteklemektedir. Eğitimler, kurslar, geziler düzenlediği görülmektedir. AB proje

desteğiyle birlikte engellilerin haklarını korumak ve yaşam koşullarını iyileştirmenin amaçlandığı bir engelliler meclisi kurulmuş ve bu kapsamda eğitimler gerçekleştirilmiştir. Belediye, tekerlekli sandalye, akülü araç, hasta bezi gibi ayni yardımlarla ihtiyaç sahibi engellileri sürekli olarak desteklemektedir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin toplumun dezavantajlı kesimleri olarak kabul edilen kadınlar, çocuklar ve gençler, yoksullar, yaşlılar ve engelliler için sosyal belediyecilik kapsamında çok çeşitli uygulamalara yer verdiği ve bireylerin sosyal gelişimlerini desteklemeyi amaçladığı görülmektedir. Belediyenin vizyon ve misyonunda, stratejik hedeflerinde, temel ilkelerinde sosyal belediyecilik anlayışının vurgulanması belediyenin sosyal belediyecilik uygulamalarına önem verdiğini ortaya koymaktadır. Yer verilen uygulamalar da destekleyici niteliktedir. Sosyal belediyecilik yalnızca ayni ve nakdi yardımlar çerçevesinde görülmemekte, daha geniş bir perspektiften yaklaşıldığı düşünülmektedir.

Esasında bu durum ülkemizde belediyelerin sosyal uygulamaları noktasında başlıca sorunlardan biridir. Belediyelerin verdiği sosyal hizmetlerin ağırlığının büyük ölçüde sosyal yardımlar çerçevesinde oluştuğu görülmektedir. Ayni ve nakdi yardımlar sınırlığında bu yaklaşım, sosyal belediyecilik kavramıyla bağdaşmamaktadır. Kavramın özünde toplumsal sosyal problemlere neden olan unsurların ortadan kaldırılması yoluyla temelden çözüm üretmek bulunmaktadır. Yerel topluma daha iyi yaşam koşullarının sunulmasıyla sosyal yaşamın etkinliğinin arttırılması, daha eşitlik arz eden, daha adaletli, sosyo-kültürel bakımdan daha gelişmiş bir toplum oluşmasında geniş perspektiften ele alınan politikalar ve uygulamalar gereklidir. Dolayısıyla yardımlar, destekler bağlamında sorunların kısa vadeli çözümü değil, toplumsal bir sosyal kalkınmanın hedeflenmesi gerekmektedir. Sosyal uygulamalara bu bakış açısıyla yaklaşılmalıdır.

Büyükşehir belediyelerinin hizmet bölgesinin geniş oluşu, hizmet çeşitliliklerinin fazlalığı, görev ve sorumluluklarının her geçen gün artması gibi faktörler sınırlı kaynakla hizmetlerin tamamını yerine getirme zorunluluğu karşısında hizmet kapasitelerini sınırlayıcı bir duruma neden olmaktadır. Dolayısıyla belediyelerin esas hizmetleri olarak ele alınan altyapı hizmetleri ve şehircilik faaliyetlerinin sürdürülmesinin kaçınılmaz olduğu düşünüldüğünde, dar bir bütçeye sahip olan belediyenin bütçede kısıntı yapması ihtiyacı halinde ikincil görev ve sorumlulukları olan sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmesi daha da zorlaşacaktır. Kaynak artırıcı faaliyetlerin gözden geçirilmesi ve gereken yatırımların yapılması, bütçeleme içerisinde sosyal uygulamaların önemi göz ardı edilmemesinde fayda

bulunmaktadır. İhtiyaçlara yönelik taleplerin doğru bir biçimde değerlendirilmesi konusu da sınırlı kaynağın kullanımı bakımından önem arz etmektedir. Bu anlamda niteliği arttırılmış sosyal hizmet görevlilerinin istihdamı ve geliştirilmiş veri tabanı uygulamaları tespit ve takip açısından önemli görülmektedir.

Toplum içerisinde sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi, gönüllülüğün teşvik edilmesi, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları, kar amacı gütmeyen dernek ve vakıflarla işbirliklerinin arttırılmasının yarar getireceği düşünülmektedir.

Belediyeler ile sivil toplumun aktörleri ve merkezi yönetim ile daha tutarlı ve işbirlikçi sosyal politikalara ve uygulamalara yer verilmesi, toplumsal dezavantajların giderilmesi yönünde daha etkin önlemlerin alınması konusunda bir gereklilik olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

Acar, İ. A., Kitapcı, İ. (2009) Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç. *Maliye Dergisi*, 157: 85-104.

Akarsu, S. (2014) Sosyal Belediyecilik (Zeytinburnu Belediyesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.

Akdoğan, Y. (2002) Ulusal soruna yerel çözüm: Sosyal belediyecilik. *Eminönü Bülteni* Şubat: 35.

Akdoğan, Y. (2008) Yerel Siyaset-Kavramlar. *Yerel Siyaset* (1. Baskı) içinde İstanbul: Okutan Yayınları.

Akkoyun, S. (2019) Sosyal Devletin Dönüşümü ve Sosyal Belediyecilik: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi.

Aksu, G. (2019) Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Avrupalılaşması. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Akyol, İ. T. (2012) Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkış Sürecinin Günümüz Yerel Yönetim Sistemi Üzerine Etkileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Alsancak, H., Çatana, N., Dolamaç, N., Tomruk, H. Türkekul, A. (2013) Engelli Hakları Başucu Kitapçığı. Ankara: Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı.

Altan, Y., Kerman, U., Aktel, M. (2010) Köy Kanunu Tasarısı Taslağı Üzerine Bir Değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 26: 56-65.

Altun, F. (2018) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

Arıkboğa, E. (2008) Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi. Recep Bozlağan, Yüksel Demirkaya (Ed.) *Türkiye'de Yerel Yönetimler* içinde, Ankara: Nobel Yayınları.

Arıkboğa, E. (2012) Büyükşehir Belediye Modeli ve Reform. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 2: 1-32.

Arıkboğa, E. (2013) Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli. *Yerel Politikalar,* 3: 48-96.

Arıkboğa, E. (2018) Yerinden Yönetim ve Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması. *Siyasal Bilimler Dergisi, 6*(1): 1-34.

Arıtürk, M., Negiz, N. (2018) Türkiye ve Azerbaycan Belediye Yönetimlerinin Karşılaştırmalı İncelemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23: 867-886.

Arslan, M. (2013) Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.

Arslan, N. T. (2005) İdari ve Mali Paylaşım Açısından Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* 33: 189-208.

Atar, F. (2018) Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Gelişimi ve 2000 Sonrası Reform Çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

Ay, H. (2018) Engellilere Yönelik Yerel Yönetim Hizmetleri: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak Üniversitesi.

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2017) 2017 Yılı Faaliyet Raporu. Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi.

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2018) 2018 Yılı Faaliyet Raporu. Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi.

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2019a) Stratejik Plan 2020-2024. Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi.

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2019b) Karikatürler Kadına Şiddeti Anlatacak http://aydin.bel.tr/detail/8827/karikaturler-kadina-karsi-siddeti-anlatacak (Erişim Tarihi: 02.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020a) Vizyon & Misyon. http://aydin.bel.tr/detail/4355/vizyon-misyon (Erişim Tarihi: 17.03.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020b) 2020 Yılı Performans Programı. Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi.

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020c) 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Ulusal Karikatür Yarışması http://aydin.bel.tr/detail/8906/aydin-buyuksehir-belediyesi-8-mart-dunya-emekci-kadinlar-gunu-ulusal-karikatur-yarismasi (Erişim Tarihi: 02.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020d) Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Hizmet Envanteri Tablosu. http://aydin.bel.tr/Content/files/hizmetstandartlari/AYNI_VE_NAKDI_YARDIMLAR_SUBE_MUDURLUGU_HIZMET_ENVANTERI_TABLOSU.pdf (Erişim Tarihi: 06.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020e) Halk Ekmek Satış Noktaları. http://aydin.bel.tr/detail/5252/halk-ekmek-satis-noktalari (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020f) Yaşlı Barınma Evleri Yönetmeliği. http://aydin.bel.tr/detail/5210/yasli-barinma-evleri-yonetmeligi (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020g) Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin Engellilere Desteği Devam Ediyor. http://aydin.bel.tr/mobil/detail/8917/aydin-buyuksehir-belediyesinin-engellilere-destegi-devam-ediyor (Erişim Tarihi: 17.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020h) Yaşlı Yaşam Merkezi Hizmetleri. http://aydin.bel.tr/detail/6551/yasli-yasam-merkezi-hizmetleri (Erişim Tarihi: 18.04.2020).

Aydın Büyükşehir Belediyesi (2020i) Faaliyet Raporları. http://aydin.bel.tr/detail/4370/faaliyet-raporlari (Erişim Tarihi: 28.04.2020).

Aydın Denge (2019) Aydın Büyükşehir 23 Nisan'ı çocuklarla şenlik havasında kutladı. http://www.aydindenge.com.tr/guncel/23/04/2019/aydin-buyuksehir-23-nisani-cocuklarla-senlik-havasinda-kutladi (Erişim Tarihi: 05.04.2020).

Aydın Özel (2019) Büyükşehir Belediyesi'nin Kurslarında Çocuklar Yüzme Öğrendi. http://www.aydinozel.net/buyuksehir-belediyesinin-kurslarinda-cocuklar-yuzme-ogrendi-5236h.htm (Erişim Tarihi: 05.04.2020).

Aydın, Ş. (2018) İstanbul'da Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Beşiktaş Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Aygen, M. (2014) Sosyal belediyecilik üzerine bir inceleme: Elazığ Belediyesi örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi,* 1(1): 173-192.

Aykart (2020) Ücretsiz Aykart. http://www.aykart.com.tr/kart/ucretsiz-aykart (Erişim Tarihi: 18.04.2020).

Aysan, M. F. (2006) Increasing Role of Municipalities in Social Policy in Turkey: The Case of Istanbul Metropolitan Municipality in the Last Decade. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Azaklı, S., Özgür, H. (2002) Belediyelerde Başkan, Meclis ve Encümen İlişkileri ile Güç Dağılımı. *Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler* içinde (137-172), Bekir Parlak, Hüseyin Özgür (Ed.), Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Azaklı, S., Özgür, H. (2005) Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen. *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar -I: Reform* içinde (297-319), Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik (Ed.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Balcılar, A. N. (2017) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa Celal Bayar Üniversitesi.

Baran, D. (2018) Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray Üniversitesi.

Baş, H. (2016) Yerel Yönetimlerin Gençlere Yönelik Hizmetleri: İstanbul Esenler Gençlik Merkezi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

Başkale, H. (2016) Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi,* 9(1): 23-28.

Batal, S., Tuğlu, K. (2018) Türkiye'de yerel yönetimlerin çok düzlemli yönetişim ve kent diplomasisi bakımından değerlendirilmesi. *TESAM Akademi Dergisi,* Nisan- Yerel Yönetimler Özel Sayısı: 189-214.

Beki, A. (2008) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.

Beki, A. (2009) *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği*. İstanbul: Ümraniye Belediyesi.

Belli, A. (2015) Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Yerel Demokrasi. *Yasama Dergisi,* 31: 65-88.

Berk, Z. (2010) Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Berkün, S. (2017) Türkiye'de sosyal belediyecilik anlayışı. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi,* 9(2/18): 582-598.

Birgün (2019) Aydın'da Tiyatro Atölyeleri Ücretsiz. https://www.birgun.net/haber/aydin-da-tiyatro-atolyeleri-ucretsiz-267918 (Erişim Tarihi: 05.04.2020).

Bowen, G. A. (2009) Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal,* 9(2): 27-40.

Bozlağan, R. (2003) *Belediyelerde Örgüt Geliştirme*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Bozlağan, R., Yaş, H. (2007) Belediyelerde Hizmet İçi Eğitim. *Kamu Yönetimi Yazıları* içinde (123-144), Bilal Eryılmaz, Musa Eken, Mustafa Lütfi Şen (Ed), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bozkurt, Ö., Sezen, S., Ergun, T. (2008) *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.

Chikerema, A. F. (2013) Citizen Participation and Local Democracy in Zimbabwe Local Government System. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science,* 13(2): 87-90.

Corbin, J. Strauss, A. (2008) Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. Thousand Oaks, CA: Sage.

Çelik, A. (2014) Sosyal belediyecilik anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 16(1): 1-20.

Çevikbaş, R., Hiçyılmaz A. M. (2015) Türkiye'de sosyal belediyecilik. *İller ve Belediyeler Dergisi,* 803: 28-37.

Çiçek, Y. (2014) Geçmişten Günümüze Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 11(1): 53-64.

Çiftepınar, R. (2006) Yeni İl Özel İdaresi Yasası'na Eleştirel Bir Bakış. *Yasama Dergisi,* 2: 123-145.

Çiner, C.U., Karakaya, O. (2013) Merkez-Yerel İlişkileri ve Mülki İdarenin Dönüşümü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,* 68(2): 63-93.

Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal belediyecilik ve sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 5(2): 223-247.

Çukurçayır, M. A. (2011) *Yerel Yönetimler Kuram Kurum ve Yeni Yaklaşımlar*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Demir, H., Karakütük, M. (2003) Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi, *Bilgi,* 7(2): 65-77.

Derdiman, R. C. (2011). *İdare Hukuku*. 4. Baskı. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Derdiman, R. C. (2012) Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 2(1): 51-87.

Dönmez, M. (1998) Cumhuriyetin 75. Yılında İl Özel İdareleri. H. Canpolat (Ed.), *Cumhuriyetin 75. Yılında Mahalli İdarelerimiz* içinde (11-53), Ankara: MİGM Yayın No:25.

Dönmez, M. (2011) *Açıklamalı- İçtihatlı İl Özel İdaresi Kanunu*. 2. Baskı, Ankara: Mevzuat Yayıncılık.

Duran, İ. (2019) Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri: Çiftlikköy Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova Üniversitesi.

Efe, H. (2012) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediye Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi.

Ege Et (2020) Ege Et A.Ş. http://egeet.com.tr/ (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

Eldem, H. (2015) Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1): 39-61.

Endeksa (2020) Aydın İli Analizi https://www.endeksa.com/tr/analiz/aydin/demografi#ses (Erişim Tarihi: 16.03.2020).

Erat, V. (2016) Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 1(1): 87-98.

Erbay, Y., Akgün, H. (2013) *Modernleşmeden Küreselleşmeye Türkiye'de Yerel Yönetimler Tarihi ve Bugünü*. İstanbul: Kazancı Kitap.

Erder, S. İncioğlu, N. (2008) *Türkiye'de Yerel Politikanın Yükselişi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erkan, E. G. (2014) Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Görev Paylaşımı, Kamu Hizmetlerinin Görülmesinde Etkinlik ve Silifke Belediyesinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

Ersöz, H. Y. (2006) Sosyal Politika- Refah Devleti- Yerel Yönetimler İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, 55(1): 759-775.

Ersöz, H. Y. (2007) Yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki rolü. *Sosyal Politikalar Dergisi*, 2: 30-36.

Ersöz, H. Y. (2010) 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50: 133-151.

Ersöz, H. Y. (2011) *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Ertaş, H. (2016) Türkiye'de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi,* 11: 87-113.

Eryılmaz, B. (1988) İl Özel İdarelerinin Mahalli İdare Sistemimizdeki Yeri. *Türk İdare Dergisi,* 378: 81.

Eryılmaz, B. (2005) *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaası.

Eryılmaz, B. (2007) *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Nobel Yayınları.

Eryılmaz, B. (2011) *Kamu Yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık.

Es, M. (2006) Yerel Yönetimlerde Değişim ve Türkiye. *Yerel Siyaset (Yerel Yönetimler Reformu),* 1(4): 51-53.

GEKA (2017) Aydın İş ve Yatırım Ortamı. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/aydin-is-ve-yatirim-ortami_22112017085401.pdf (Erişim Tarihi: 16.03.2020).

Genç, F. N. (2014) 6360 sayılı kanun ve Aydın'a etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 1(5): 1-29.

Genç, H. İ. (2016) Yerel Yönetimlerde Bulunması Gereken Egzersiz ve Çocuk Oyun Alanları İle Halkın Bu Alanlardan Beklentilerinin Belirlenmesi (Adapazarı Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Dumlupınar Üniversitesi.

Giddens, A. (2000) *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*. Çev. Osman Akınhay. İstanbul: Alfa Yayınları

Gökbayrak, Ş. (2003) *Belediyeler, Özelleştirme ve Çalışma İlişkileri*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.

Gökçe, G. (1999) Yerel Yönetim Demokrasi İlişkisi. Selçuk Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 5: 53-77.

Görmez, K. (1997) *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Vadi Yayınları.

Gözübüyük, A. Ş. (1967) *Türkiye'de Mahalli İdareler*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Gözübüyük, A. Ş. (1994) *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük A. Ş. (2006) *Yönetim Hukuku.* Ankara: Turhan Kitabevi.

Gülenç, A. F. (2018) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Sorunlar ve Beklentiler Bağlamında Değerlendirilmesi: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

Günday, M. (2003) *İdare Hukuku* (7.Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.

Güneş, İ. (1996) Yerel Yönetimler ve Siyasal Faktörler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 4(4): 83-92.

Gül, H., Sallan Gül, S. (2007) Sosyal devletten çalışma refahına geçişte sosyal haklar ve yoksullar. *Amme İdaresi Dergisi,* 40(3): 1-30.

Güler, B.A. (2011) *Türkiye'nin Yönetimi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Gündüz, R. D. (2015) Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova Üniversitesi.

Güven, A.(2014) *Yerel Yönetimlerde Performans Denetimi*. Almanya: Türkiye Alim Kitapları.

Güven, A., Karkacıer, A., Şimşek, T. (2017) Merkezileşme Yerelleşme Tartışmaları Kapsamında Yerel Yönetimlerde Vesayet Denetimi Sorunu. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi,* 12(2): 189-208.

Güven Karakaya, M. (2019) Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler Alanında Yapılan Düzenlemeler. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celal Bayar Üniversitesi.

Haberler (2019) Aydın Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Kayıtlara Başladı. https://www.haberler.com/aydin-buyuksehir-belediyesi-konservatuvari-12405578-haberi/ (Erişim Tarihi: 05.04.2020).

Habertürk (2019) Kooperatifleşen kadınlar hemcinslerine örnek oldu https://www.haberturk.com/aydin-haberleri/73153357-kooperatiflesen-kadinlar-hemcinslerine-ornek-oldubaskan-cercioglunun-destegiyle-kurulan (Erişim Tarihi: 01.04.2020).

Hazır, M. (2010) Toplumsal çözülme üzerine bir deneme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 27: 335-340.

Henden, H. B. (2005) Katılımcı yerel yönetim anlayışında e-belediyeciliğin yeri ve önemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 1(1): 1-13.

Henden, H. B., Henden, R. (2005) Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 4(14): 48-66.

İnaç, H., Ünal, F. (2007) Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 17: 1-24.

Kahraman, N. (2016) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Malatya Büyükşehir ve Elazığ Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dumlupınar Üniversitesi.

Kalkan, S. (2016) Kadın ve Toplumsal Katılım Sorunları: Yerel Yönetim Çözümleri. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi.

Kalkışım, H. M. (2015) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri Örneği. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Kalko, Ü. (2010) Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinin Türkiye'de Yerel Yönetimlere Yansıması. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadir Has Üniversitesi.

Kamalak, İ., Gül, H., Beyazıt, E. (2009) Sosyal demokrat ilkelerin yerel düzeyde uygulanması üzerine bir deneme: Türkiye örneği. *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* içinde (27-63), İhsan Kamalak ve Hüseyin Gül (Ed). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Kaman, D. (2017) Çevre Politikalarının Yerel Yönetimlerde Uygulanabilirliği: Kütahya Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dumlupınar Üniversitesi.

Karaarslan, M. (2012) Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(26-27-28-29), 123-162.

Karaman, Y. İ. (2011) İl Özel İdarelerinin Kurumsallaşma Süreci (Batman İl Özel İdaresi). Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

Karaşahin, H. (2016) Nitel Araştırmalarda Geçerlik ve Güvenirlik. Araştırma Yöntem ve Teknikleri II içinde (1-17), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Karayılmaz, D. (2019) Yerel Yönetimlerde Kentsel Yoksulluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Yalova Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova Üniversitesi.

Kavruk, H. (2004) Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi. Ankara: Odak Yayınları.

Kaya, T. P. (2019) Türkiye'de İdarenin Bütünlüğü İlkesinin Bir Aracı Olarak Yerel Yönetimler Üzerinde İdari Vesayet Denetimi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

Kaya, Y. (2006) Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Yerel Yönetim Politikaları, Subsidiarite İlkesi Bağlamında Gelişmeler ve Karşılaştırmalı Değerlendirmeler. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Keleş, R. (1992) *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (1999) *Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler*. Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.

Keleş, R. (2009) Yerel seçimler yaklaşırken Türkiye'de sosyal belediyecilik. *Özel Kalem Dergisi,* 2(21): 30-32.

Keleş, R. (2014) *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (2016) *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, S. (2008) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Kesgin, B. (2008) Yoksulluğa Yerel Müdahale "Sosyal Belediyecilik" Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kesgin, B. (2012) Kentsel yoksulluğa yönelik yerinden ve yerel müdahale: sosyal belediyecilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 26: 169-180.

Kesgin, B. (2016) *Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet*. İkinci Baskı. İstanbul: Açılım Kitap.

Keskin, O. (2015) Türkiye'de Belediyelerde Hizmet Sunumu: Sosyal Belediyecilik Kütahya İl Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dumlupınar Üniversitesi.

Kızılboğa, R. (2011) Köy İdaresine Yönelik Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler. *Öneri Dergisi,* 9(35): 183-197.

Koç, M. T. (2015) Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde Yapılan Sosyal Faaliyetler. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi.

Koçak, O., Kavi, E. (2014) Sosyal politika aktörü olarak sosyal girişimci belediyecilik. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi,* 3(6): 26-49.

Koçak, S., Ekşi, A. (2010) Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye'de Yerel Yönetimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 21: 295-307.

Koçak, Y. (2013) *Türkiye'de Yerel Yönetimler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Korkmaz, H. (2017) Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Demokrasi Sorunsalı. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2(2): 453-463.

Kovancılar, B., Miynat, M., Bursalıoğlu, S. (2007) *Kamu Maliyesinde Küresel Değişimler*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Köksal, E. (1998) Türkiye'de Merkezi Hükümetin Taşra Örgütünün Denetimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 20(3): 45-72.

Köse, H. Ö. (2004) Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi. *Sayıştay Dergisi,* 52: 3-42.

Kurtkapan, H. (2017) Kentleşme Sürecinde Yaşlılık Ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

Laçin, A. (2012) Demokratik Yerinden Yönetim Anlayışı Diyarbakır Sur Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

Lien, S., Pettersen, P. A. (2004) Local government and welfare generosity: Municipality spending on social welfare. *Scandinavian Political Studies,* 27(4): 343-365.

Memişoğlu, D. (2006) Yeni Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler Reformu. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Mermer, B., Şataf, C., Negiz, N. (2016) Türkiye'de sosyal belediyecilik anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 21(4): 1299-1322.

Mevzuat Bilgi Sistemi (2019a) Belediye Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/ 1.5.5393.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2020).

Mevzuat Bilgi Sistemi (2019b) Büyükşehir Belediyesi Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/ MevzuatMetin/1.5.5216-20080702.pdf (Erişim Tarihi: 11.02.2020).

Muratoğlu, T. (2015) Mahalli idareler mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikler. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(32), 59-96.

Nadaroğlu, H. (1986) *Mahalli İdareler.* İstanbul: Beta Basım Yayım.

Nadaroğlu, H. (2001) *Mahalli İdareler.* İstanbul: Beta Basım Yayım.

Negiz, N. (2011) Sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, yararlanma ve değerlendirme açısından bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2): 323-341.

Nüfusu (2020) Aydın Nüfusu. https://www.nufusu.com/il/aydin-nufusu (Erişim Tarihi: 16.03.2020).

Ortaylı, İ. (1974) *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Ökmen, M. (2009) Sürekli Değişme ve Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunlar* içinde (5-42), Kemal Görmez ve Mustafa Ökmen (Ed), İstanbul: Beta Basım Yayım.

Ökmen, M., Parlak, B. (2010) *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuatlar*. Bursa: Alfa Akademi.

Önen, S. M. (2019) Yerinden Yönetim (Decentralization). Işıkçı, Y. M., Alacadağlı, E. (Ed.*) Kamu Yönetimi Ansiklopedisi* içinde (897-905). Ankara: Astana Yayınları.

Öner, Ş. (1997) Türkiye'de Merkezi Yönetim ile Belediyeler Arasındaki İlişkilerin Yasal - Siyasal ve Ekonomik Analizi. *Türk İdare Dergisi*, 414: 211-225.

Öner, Ş. (2006) *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın.

Öz, S. C., Yıldırımalp, S. (2009) Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü. Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Akdeniz Üniversitesi, 453-461.

Özdemir, İ. M. (2008) Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetler. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

Özdemir, Z. (2016) Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi.

Özel, N. (2019) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Batman Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman Üniversitesi.

Özer, U. (2019) Türk Kamu Yönetiminin Yapısı (Yerel Yönetimler). [http://web.hitit.edu.tr/dosyalar/duyurular/ugurozer@hititedutr170420178U5G7P8S.pdf]. Erişim Tarihi: 25.12.2019.

Özgür, H., Savaş Yavuzçehre, P. (2016) Türkiye'nin büyükşehir belediyesi sistemi: 1982-2015. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1): 903-926.

Özkan, Y. (2016) Nitel Araştırmalarda Etik Sorunu. Araştırma Yöntem ve Teknikleri II içinde (1-21), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Öztürk, H. (2012) Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Öztürk, H., Gül, H. (2012) Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?. IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu Bildiler Kitabı 377-392, 18-19 Ekim 2012, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muğla.

Parlak, B. (2005) *Tarihi Perspektifte ve Reform Sürecinde İl Özel İdareleri*. H. Özgür ve M. Kösecik (Ed.), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar: 1, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Patton, M. Q. (2005) Qualitative Research. In Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science. Chichester: John Wiley & Sons.

Patton, M. Q. Cochran, M. (2002) A Guide to Using Qualitative Research Methodology. Paris: Medecins Sans Frontiers.

Pekşen, S. N. (2014) Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Engellilere Sunulan Hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.

Pektaş, E. K. (2010) Türkiye'de sosyal belediyecilik uygulamaları ve temel sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi (AID),* 5(1): 4-22.

Prud'homme, R. (1991) Decentralisation a la Turque. Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkiler, VII. Türkiye Maliye Sempozyumu, Marmaris 23-25 Mayıs 1991, İstanbul, MÜ İİBF Maliye Bölümü ve MAUM Yayını: 246-251.

Rapley, T. (2007) Doing Conversation, Discourse and Document Analysis. London: Sage.

Sağdıç, O. (1988) Aydın. Sanat ve Turizm Yayın Organizasyonu- Aydın Valiliği, Ankara: Dönmez Ofset.

Sallan Gül, S. (2006) *Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa! Yeni Liberalizm ve Muhafazakârlık Kıskacında Refah Devleti.* Ankara: Ebabil Yayıncılık.

Sanal Basın (2019) AYBA'dan 3 Çeşit Sıcak Yemek. http://www.sanalbasin.com/mobil/aybadan-3-cesit-sicak-yemek-29225415 (Erişim Tarihi: 06.04.2020).

Selçuk, H. (2014) Yerel Yönetimler ve İdari Vesayet. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.

Selek Öz, C. (2010) Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri (İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri). Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.

Ses Gazetesi (2019) Halk Ekmek, Glütensiz Un Satışına Başladı. https://www.sesgazetesi.com.tr/haber/2812930/halk-ekmek-glutensiz-un-satisina-basladi (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

Seyyar, A. (2005) *Sosyal Güvenlik Terimleri, Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Papatya Yayınları.

Seyyar, A. (2008) Sosyal siyaset ekseninde yerel özürlüler politikası. *Yerel Siyaset Dergisi,* 27: 80-85.

Sezik, M. (2016) Türkiye'de sosyal belediyeciliğin gelişimi ve sorun alanları. *İnönü University International Journal of Social Sciences (INIJOSS),* 5(2), 171-186.

Shah, A., Shah, S. (2006) The New Vision of Local Governance and the Evolving Roles of Local Governments. World Bank. [http://siteresources.worldbank.org/INTWBIGOVANTCOR/Resources/ NewVisionofLocalGovernance.pdf]. Erişim Tarihi: 27.12.2019.

Sönmez, M. B. (2009) Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Sönmez, S., İlgün, G. (2018) Nitel araştırma yöntemlerinin sağlık hizmetleri bağlamında incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 21(40): 375-400.

Şahinoğlu, İ. (2014) Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Şataf, C. (2017) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışına Yönelik Genel Bir Değerlendirme. Beşel, F. ve Yardımcıoğlu, F. (Ed.), *Yerel Yönetimler Üzerine Seçme Yazılar* (1-26). Sakarya: Beşköprü Yayınları.

Şengün, E. (2019) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Şişik, G. B. (2019) Yerel Yönetimlerde Katılım Yöntemleri: Polatlı Kent Konseyi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

Tamer, M. (1998) *İl Özel İdaresi*. 2.Baskı, İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Taurai, C., Mugove, K., Giliet, C. (2016) Attitudes of Local Government Counsellors towards Residents' Contributions on Local Government Issues; a Case of Bindura, Zimbabwe. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 6(9): 573-578.

Tekin, Ö. F. (2018) Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55(1): 84-105.

Terziev, V., Arabska, E. (2016) Social policy development and implementation. In 4th Human and Social Sciences at the Common Conference. October 3-7, 2016, Publishing Institution of the University of Zilina, Slovakia.

Time Türk (2020) Aydın Büyükşehir Belediyesi'nden kreş atağı. https://www.timeturk.com/aydin-buyuksehir-belediyesi-nden-kres-atagi/haber-1356322 (Erişim Tarihi: 05.04.2020).

TMO (2020) Aydın. http://www.tmo.gov.tr/upload/images/subeharita/kultur/izmiraydin.pdf (Erişim Tarihi: 16.03.2020).

Tokgöz, F. (2017) Sosyal Belediyecilik: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Namık Kemal Üniversitesi.

Toprak, D., Şataf, C. (2009) Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1): 11-24.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M. A. (2006) *Mahalli İdareler.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tuğrul, Ş. (2018) Yerel Yönetimlerde Basın ve Halkla İlişkiler: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2): 380-389.

TÜİK (2020) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (Erişim Tarihi: 16.03.2020).

Türkoğlu, İ. (2009) Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması (Yayın No: 2009/ 389). Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

Uğur, A., Bostan, M. K. (2016) Sosyal harcamaların yerelleşmesi: Sosyal belediyecilik uygulamalarının etkinliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi,* 7(15): 39-59.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2002) *Yerel Yönetimler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2009) Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(21): 259-287.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2009) *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Uslu, H. (2011) Sosyal Politika Açısından Belediyeler ve Sosyal Belediyecilik. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.

Ünlü, İ. D. (2019) Yerel Yönetimlerin Hayatboyu Öğrenmedeki Yeri ve Dezavantajlı Gruplar Açısından Değerlendirilmesi: İsmek Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Ünver, Ü. (2019) Yerel Yönetimlerin Sosyal Yardım Ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Uşak Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal bilimler enstitüsü, uşak üniversitesi.

Wilde, A., Narang, S., Laberge, M., Moretto, L. (2009) A Users' Guide to Measuring Local Governance. UNDP Oslo Governance Centre, United Nations Development Programme, Oslo, Norway.

Yavuz, Ö. (2015) Kadınların Toplumsal Hayata Katılımında Yerel Yönetimlerin Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Yaşar, M. (2018) Nitel araştırmalarda nitelik sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 5(2): 55-73.

Yaylı, H., Pustu, Y. (2008) Yerel Demokrasinin İlkeleri. *Karadeniz Araştırmaları,* 16: 133-153.

Yıldırım Z. (2011) Dezavantajlı Bir Grup Olarak Engellilere Yönelik Eğitim Faaliyetleri: İSMEK Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

Yıldız Çakır, F. (2016) Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Nazilli Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adnan Menderes Üniversitesi.

Yılmaz, E. (2013) Sosyal Belediyecilik Anlayışı Olarak İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Körler Kütüphanesi Sesli Kitap Projesi Üzerine Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın Üniversitesi.

Yılmaz, S. (2019) Türkiye'de Yerellik Katılımcı Demokrasi ve İyi Yönetişi Bağlamında Yerel Yönetimler. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Yiğit, M. (2008) Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Katılım, Demokrasi ve AB Sürecinin Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi.

Yüksel, F. (2007) Sosyal devletin dönüşüm sürecinde yerel yönetimlerin yeni işlevleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,* 62(1): 279-298.

Zengin, O. (2014) Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi,* 2: 91-116.

Zeybekoğlu Dündar, Ö. (2011) Türkiye'de kentsel yoksulluk sorunu açısından sosyal belediyeciliğin önemi. *Mediterranean Journal of Humanities,* 1(2): 117-126.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı **:** Feriha DOĞAN

Eğitim Durumu :

Lise : Söke Yavuz Selim Lisesi Yabancı Dil Bölümü

Önlisans : Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Meslek yüksekokulu Pazarlama

Lisans : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

Yüksek Lisans : Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet

İş Tecrübesi **:** Aydın Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmet Uzmanı